

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАУКИ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ ТА ВЗАЄМОДІЇ

22 ТРАВНЯ 2020 РІК

4

ТОМ

Суми ♦ Україна

Голова оргкомітету: Рабей Н.Р.

Верстка: Дудник Г.М.

Дизайн: Бондаренко І.В.

С 83 **Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії:** матеріали міжнародної наукової конференції (Т. 4), 22 травня, 2020 рік. Суми, Україна: МЦНД.

ISBN 978-617-7171-73-6

DOI 10.36074/22.05.2020.v4

Викладено матеріали учасників міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції «Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії», яка відбулася у місті Суми 22 травня 2020 року.

Конференцію зареєстровано Державною науковою установою «УкрІНТЕІ» в базі даних науково-технічних заходів України та інформаційному бюлетені «План проведення наукових, науково-технічних заходів в Україні» (Посвідчення № 252 від 11.03.2020).

Матеріали конференції знаходяться у відкритому доступі на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Всі роботи збірника відображені в Google Scholar. Роботи, що містять цифровий ідентифікатор DOI індексуються в ORCID, CrossRef та OUCI (Український індекс наукового цитування).

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ XV. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

ANALYSIS OF THE RECENT ATTEMPT AT DECIPHERING THE VOYNICH MANUSCRIPT Баранов С.Ю.	7
FONCTIONNEMENT DES PRONOMS FRANÇAIS DANS LE BREVET D'INVENTION ET LEURS PARTICULARITÉS DE LA TRADUCTION EN UKRAINIEN Rybtchouk O.	8
MEDICAL TERMINOLOGY AND ITS LINGUISTIC FEATURES Купрієнко Ю.І.	10
PRAGMATIC PECULIARITIES OF TRANSLATING ENGLISH DIPLOMATIC TERMS INTO UKRAINIAN Mamchur V.	12
PRAGMATIC POTENTIAL OF ENGLISH AND UKRAINIAN ADVERTISING TEXTS Білокурова Є.О.	14
REVIEW OF THE MAIN METHODS OF LINGUISTIC ANALYSIS AND THE MOST USED RESEARCH METHODS IN UKRAINIAN LINGUOSTYLISTICS Sokolova A.	16
THE REPLENISHMENT OF THE CANADIAN ENGLISH LEXICON AND THE ROLE OF IMMIGRATION IN IT IN THE XIX-XX CENTURIES AS WELL AS IN THE LAST TWO DECADES OF THE XXI CENTURY Nemyrovskа A.	18
ВИКОРИСТАННЯ ЕСЕ ЯК СПОСОБУ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ТА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ Хищенко Т.І.	21
ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ Гарбера І.В.	25
ІНФІНІТИВ У СИСТЕМІ БЕЗОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Воронько І.В.	27
КИНО И ЛИТЕРАТУРА: ИНТЕРМЕДИАЛЬНЫЙ АСПЕКТ Кутовой А.Б.	29
КОНЦЕПТУАЛЬНА ДОМІНАНТА ЯК СКЛАДОВА ІДІОДИСКУРСУ Данченко І.Ю.	32
МЕТОД «BLENDED LEARNING» (ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ) У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ВНЗ Івахненко І.Г.	35

ОРГАНІЗАЦІЯ МОВНОЇ ПРАКТИКИ З ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Дмитрієва М.В., Бурова Д.О.	37
ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКИ У ТЕКСТАХ НОВИН ПРО УКРАЇНУ ПОПУЛЯРНИХ АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН ЗМІ Матул О.О.	39
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Мойко Ю.Р.	42
РОЗРІЗНЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ТА МЕНТАЛЬНОГО ОБРАЗІВ Кунцьо О.І.	44
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА МАРКОВАНІСТЬ БАНЕРНОГО ЖАНРУ У ДИСКУРСІ ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ Гончарова Т.В.	46
ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА УСПІШНІСТЬ СТУДЕНТІВ Жила Г.В.	49
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ Жила Г.В.	52
СЕКЦІЯ XVI.	
ЮРИДИЧНІ НАУКИ	
DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЛІТИКО-ПРАВОВОМУ ЖИТТІ Мурач Д.В.	54
ENGLISH AS AN IMPORTANT SKILL OF A PROFESIONAL LAWYER Кучмістенко О.В.	56
АДВОКАТСЬКА МОНОПОЛІЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ Кривульський Д.С.	58
ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗАСТАВИ ЯКА ВИХОДИТЬ ЗА МЕЖІ ВСТАНОВЛЕННІ КРИМІНАЛЬНО – ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ Горб О.С.	60
ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО НЕДОБРОСОВІСНУ КОНКУРЕНЦІЮ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ Гарасимчук О.М.	63
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РОБОТОДАВЦІВ ЗА ПОРУШЕННЯ САНІТАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЗОКРЕМА ПРАВИЛ КАРАНТИНУ Шевчуга Т.В.	69
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ Петросова Р. А.	73

ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПРОШЕННЯМ, ТА ФОРМИ ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЇ) ШКОДИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ Комісарчук Ю.А., Катрук Я.І.	75
ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛЬНОГО НАРОДОВЛАДДЯ В УКРАЇНІ Гайду Г.В.	79
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ ТА АЛЬТЕРНАТИВИ Фокша Л.В., Амбражей О.А.	80
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЖЕБРАЦТВУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ Матвійчук Я.Ю.	83
ДОСТУПНИЙ ДЕФІБРИЛЯТОР В ПУБЛІЧНИХ МІСЦЯХ: ЮРИДИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ Рец В.В.	85
ІНСТИТУТ ЛЮСТРАЦІЇ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ Кузьмічова М.В.	87
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ Дадіані Л.З.	89
ОСОБЛИВОСТІ ЗАОЧНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ Горб О.С.	92
ОСОБЛИВОСТІ ВИХОДУ В ДЕКРЕТНУ ВІДПУСТКУ ЖІНОК ТА ЖІНОК-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ Пронічкіна А.С.	94
ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВРЕГУЛЮВАННІ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ Махмудова Е.Е.	96
ПОРЯДОК ОПРИЛЮДНЕННЯ ПРОЕКТІВ АКТИВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ Рябченко Т.О.	99
ПРАВО ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ Бойченко Р.В.	100
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ Хахалін М.	101
ПРИНЦИП ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРАВІ І ЗМІСТ, ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА МІСЦЕ У СИСТЕМІ ПРАВА Назарова І.В.	104

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ Личак В.В.	105
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ЧАСТИНІ ЗДІЙСНЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ (УПОВНОВАЖЕНИМИ ОСОБАМИ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ ПЕРЕВІРКИ ПОВНОТИ ТА ПРАВИЛЬНОСТІ ЗАПОВНЕННЯ ДЕКЛАРАЦІЙ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ Горбатович Д.О., Осипенко М.В.	110
ПРОТОКОЛ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОФОРМЛЕННЯ В КРИМІНАЛЬНО ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ Лисенко П.С.	113
СПЕЦИФІКА СКЛАДАННЯ ЗАПОВІТУ В ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ Батрак А.С.	115
СТВОРЕННЯ ПЕРЕШКОД ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ У ПРОЦЕСІ КОНКУРЕНЦІЇ Шаповал Д.М.	118
СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТРУДОВОГО ПРАВА Маланка О.І.	120
ШЛЯХИ ПО УДОСКОНАЛЕННЮ ПРАВОВОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ Горський Н.В.	121
ЩОДО СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ) Іваненко О.М.	123
СЕКЦІЯ XVII.	
ВІЙСЬКОВІ НАУКИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА СПОРТ	
ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ОФІЦЕРІВ Бобильов В.Є., Мельник Я.В., Загородніх В.В.	126
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ Левін Є., Карлюк С.	129

СЕКЦІЯ XV. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

ANALYSIS OF THE RECENT ATTEMPT AT DECIPHERING THE VOYNICH MANUSCRIPT

Баранов Святослав Юрьевич

ORCID ID: 0000-0001-9268-7863

преподаватель кафедры английского языка гуманитарного направления
НТУУ "КПИ им. Сикорского", Украина

The Voynich manuscript is one of the Medieval artifacts that has been perplexing linguists from all around the world for the last century. The book consists of more than two hundred parchment pages covered with strange drawings and even stranger text, neither the language nor the alphabet of which could not be determined. The media widely spread the news that at last it was possible to decipher the famous Voynich manuscript. The news source is a press release from the University of Bristol, whose employee Gerard Cheshire owns the proposed transcript. An article outlining his hypothesis was published by the journal *Romance Studies*. This paper deals with the analysis of Mr. Cheshire's research results.

The new hypothesis contains two main statements. The first concerns the language of the manuscript, and the second concerns historical persons associated with its creation. According to Cheshire, the Voynich manuscript was written in the Protoromanian language, from which the modern languages of the Romanesque group originated (Rogers, 2020).

Cheshire relies on his identification of the manuscript language as Protoromanian and on this basis, decodes fragments of the text (so far he read the captions for more than twenty illustrations, including the names of the months written next to the images of the zodiac signs). But it is precisely the definition of language that the main skeptical question concerns.

Gerard Cheshire claims: "The manuscript is written in proto-Romance — ancestral to today's Romance languages including Portuguese, Spanish, French, Italian, Romanian, Catalan and Galician" (Cheshire, 2019). It is quite true that modern Romance languages have arisen from one proto-language, which is more often called "folk Latin" (Cheshire, 2019). But even in the era of the Roman Empire, when the existence of any Romance languages was still out of the question, colloquial Latin of different Roman provinces already had characteristic features. They are noticeable, for example, in inscriptions made in different parts of the country.

As we know, the Voynich manuscript was created no earlier than the 15th century. This is evidenced by radiocarbon dating, and this is also consistent with Cheshire's theory of Maria of Castile. But the appearance of a text in the Protoromanian language in the 15th century seems unthinkable (Foley, 2020).

In conclusion, the language turns out to be similar to all of the Romance ones little by little and not specifically. The reading method used by Cheshire is pretty straightforward. Having established the meaning of the manuscript signs, he decodes the written words and looks for correspondence to what he read in various Romance languages from Portuguese to Romanian, as well as in Latin. The result is an unprecedented mixture of romance words that is tailored to meaningful reading.

Unfortunately, this doesn't present us a great degree of certainty, since a fair deal of confirmation bias is involved, and thus, the basics of scientific method are violated.

References:

1. Cheshire, G. (2019). *The Algorithmic Method For Translating MS408 (Voynich)*. [online] ResearchGate. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/333881518_The_Algorithmic_Method_for_Translating_MS408_Voynich
2. Foley, J. (2020). *The Strange Quest To Crack The Voynich Code*. [online] Undark Magazine. Retrieved from <https://undark.org/2020/02/12/decoding-bizarre-voynich-manuscript/>
3. Rogers, J. (2020). *Voynich Manuscript Mystery Continues As Experts Question Whether 'Alien' Code Has Really Been Cracked*. Fox News. Retrieved from <https://www.foxnews.com/science/voynich-manuscript-mystery-alien-code>

FONCTIONNEMENT DES PRONOMS FRANÇAIS DANS LE BREVET D'INVENTION ET LEURS PARTICULARITÉS DE LA TRADUCTION EN UKRAINIEN

Rybtchouk Oleksandra

étudiante de la faculté linguistique

«*Université nationale technique d'Ukraine «Institut polytechnique de Kyiv Igor Sikorsky»*», Ukraine

Directrice de recherche:

Bondar Lesia

PhD en pédagogie, maître de conférences,

professeur associé au département de théorie, pratique et traduction du français,

«*Université nationale technique d'Ukraine «Institut polytechnique de Kyiv Igor Sikorsky»*», Ukraine

Le brevet d'invention est un document technique qui présente, protège une innovation qui propose une solution technique à un problème particulier [1]. Sa traduction constitue une partie importante dans le discours technique et scientifique du fait qu'il représente un moyen d'échange de l'information à l'échelle nationale et mondiale ce qui résulte d'un progrès technique. Alors, ses particularités de la traduction en ukrainien ne sont pas négligeables en raison de la spécificité et des divergences possibles entre les deux langues qui se manifestent lors de la traduction au niveau morphologique, notamment celles de pronoms. Cela justifie l'**actualité** de nos recherches.

L'objectif du travail vise à identifier le fonctionnement de différents groupes de pronoms dans le texte du brevet d'invention et à établir les particularités de leur traduction en ukrainien.

L'objet du travail représente de différents groupes de pronoms utilisés dans le brevet d'invention.

Le sujet du travail porte sur le fonctionnement des pronoms dans le texte du brevet d'invention et ses particularités de la reproduction en ukrainien.

Les pronoms constituent une partie intégrante des textes techniques et scientifiques dont le brevet d'invention fait partie. Ils ne désignent pas directement l'objet mais l'indiquent dans le texte et remplissent leurs propres fonctions: ils remplacent un mot, un groupe de mots ou des unités terminologiques, introduisent une proposition

subordonnée ou servent à maintenir l'impersonnalité qui constitue l'une des principales caractéristiques de la communication scientifique etc [2 ; 3].

Dans la plupart des cas ce sont les pronoms démonstratifs, les pronoms indéfinis, les pronoms relatifs et les pronoms personnels.

Les pronoms personnels remplacent un mot, un groupe de mots déjà indiqué. Ce sont notamment les pronoms conjoints de la 3ème personne:

Elle est transportée par flottage jusqu'au site d'exploitation du réacteur nucléaire. - Вона переправляється водним шляхом до місця призначення ядерного реактора.

Donc, les pronoms personnels en français ont souvent leur équivalent ukrainien.

Les pronoms démonstratifs sont assez fréquents dans des textes scientifiques et ils indiquent de quoi il en est question dans un cas particulier. Ce sont souvent des pronoms démonstratifs neutres. On peut citer un exemple suivant:

C'est typiquement le cas où le site d'exploitation est destiné à recevoir plusieurs réacteurs nucléaires [...] - Йдеться, зазвичай, про місце експлуатації, яке призначене для встановлення кількох ядерних реакторів.

Le pronom démonstratif neutre est traduit en ukrainien à l'aide du verbe avec un affixe –ся au sens passif et la conjonction.

On recourt également à l'emploi des pronoms démonstratifs de forme simple:

- Les outils utilisés à cet effet sont typiquement les mêmes que ceux utilisés pour déplacer l'enceinte 19. – Інструменти, які для цього використовуються, зазвичай такі ж як інструменти, призначені для переміщення герметичної оболонки ;
ou ceux de forme composée:

Ils ne sont pas prévus pour être assemblés à la structure préfabriquée 2 avant flottage de celle-ci jusqu'au site d'exploitation. – Вони не з'єднуються з модульною конструкцією перед її переправленням до місця експлуатації.

Donc, on recourt généralement à la répétition du nom qui est remplacé en français par le pronom démonstratif ou, donc, il peut être rendu en ukrainien par un pronom personnel.

Les pronoms relatifs se rencontrent souvent dans le texte analysé en raison de la complexité de structure de la phrase:

Le principe d'un ensemble préfabriqué intégrable dans une centrale électronucléaire à terre, est connu par EP0061573, qui décrit que la structure flottante comporte tout le NSSS - конструкції, як складової наземної атомної електростанції описується у патенті на винахід EP0061573, де зазначається, що плавуча конструкція містить всі складові ядерної паровиробної установки.

Donc, le pronom relatif peut être traduit en ukrainien par la conjonction ukrainienne en raison des transformations faites à l'intérieur d'une phrase ou également il peut être conservé au cours de la traduction.

On y trouve en outre le fonctionnement des pronoms relatifs composés. Pour l'illustrer on va citer un exemple:

[...] le réacteur nucléaire comprenant des circuit secondaires dans lesquels de l'eau sous forme liquide ou vapeur circule à une pression supérieure à 30 bars [...]. – ядерний реактор містить вторинний контур, де циркулює вода у формі рідини чи пару під тиском більше 30 бар [...].

Le pronom relatif utilisé comme le complément prépositionnel est rendu en ukrainien à l'aide de la conjonction de subordination qui introduit une subordonnée relative.

Enfin, le brevet d'invention est caractérisé par l'emploi du pronom indéfini *on*.

Parmi ces composants, on trouve au moins la cuve 3, destinée à contenir un cœur de réacteur nucléaire. - Серед деталей, обов'язковим є корпус, призначений для утримання активної зони реактора.

Lors de la traduction, le pronom indéfini est omis, et la phrase ukrainienne, ayant subi la transformation lexico-grammaticale, contient un verbe à la forme personnelle.

Le pronom impersonnel *il* est aussi fréquemment présent dans le texte du brevet d'invention. Par exemple:

Il est important de souligner que le Génie Civil, réalisé sur site, n'a pas d'interface d'exploitation avec des lignes à haute pression [...]. – Важливо зазначити, що інженерні споруди на промисловому об'єкті не мають місць експлуатації з лініями високого тиску.

Donc, le pronom indéfini *il* est omis dans la plupart des cas du fait qu'il fait partie des constructions impersonnelles qui sont rendues en ukrainien par un seul mot, un adverbe.

Conclusion. L'analyse menée prouve que les groupes de pronoms, le plus souvent utilisés dans le brevet d'invention, sont les pronoms démonstratifs, indéfinis, relatifs et personnels. En comparant avec les pronoms personnels qui ont leur équivalent ukrainien, les pronoms démonstratifs peuvent être rendus en ukrainien par d'autres parties du discours. Le pronom indéfini est généralement omis lors de la traduction en ukrainien. Les pronoms relatifs sont rendus généralement en ukrainien par les conjonctions de subordination.

Références:

1. Ibraguimova, S. (2019). Caractéristiques linguistiques générales de la communication scientifique dans les textes des brevets d'invention. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 6 (74), 61–64.
2. Буць, Ж.В. & Ібрагімова, С.В. (2015). *Основи науково-технічного перекладу*. Київ: НТУУ «КПІ».
3. Полюк, І.С. & Бондар, Л.В. (2011). *Особливості перекладу текстів різних стилів. Французька мова*. К.: НТУУ «КПІ».

MEDICAL TERMINOLOGY AND ITS LINGUISTIC FEATURES

Купрієнко Юлія Іванівна

здобувач вищої освіти факультету перекладознавства
Київський національний лінгвістичний університет, Україна

In the course of the latest events, news from the medical field is making headlines in the majority of the informational outlets. However, lack of knowledge frequently becomes the reason for miscomprehension. Today the topic of medical terms and terminological phrases is more relevant than ever. The study of medical terms is pertinent for the public education, the development of medicine, introduction of neologisms, and process of sharing valid information between communities. The use of proper medical terminology is a key to the development of awareness. Proper spelling and pronunciation of medical terms is essential for communication with the professional staff as well as clients.

The first recorded works related to terminology in Europe date back to the early 1900s. In the first two decades of the XX century efforts to create a scientific foundation of terminology intensified in Germany and the 1930s were the beginning of a new trend in scientific thinking in Austria, Czechoslovakia, Germany, and the USSR (K. Y. Averbukh, M. N. Volodina, E. I. Golovanova, S. V. Hrynov, Z. I. Komarova, V. M. Leichyk) with the aim to establish a scientific foundation for terminology work.

Latin was the dominant language of medicine as of the II century, while Greek remained the language of instruction for medical students until the III century. In fact, Greek and Latin shaped the conventions of scientific (not only medical) writing for over 2000 years. The tool for understanding medical terminology is to break the words into smaller components, comprehend the meaning of those components, and then create an overall definition. [1].

The root is the foundation of the term. It is the basic essential part of the word that other words are derived from. The combining vowel is a vowel that is used to link the root to its suffix. In most cases, it is the letter "o." The combining vowel has no meaning and therefore does not alter the meaning of the term. The prefix precedes the root and modifies its meaning. The suffix follows the root and modifies its meaning as well. Most terms from Latin managed to preserve their classical structural form throughout ages with orthographic and phonetic form remaining almost if not completely the same in several languages. Occasionally a certain letter is added or omitted due to major differences in phonological systems of the languages. The names of abnormal conditions are frequently formed from the root of the generic name of the pathogen or bacteria to which the peculiar suffix is added, e.g., fascioliasis is triggered by the bacteria named *Fasciola hepatica* or *Fasciola gigantica* meaning the root is going to be contracted from the name of the pathogen. A big number of disease and infection names have the suffix -osis, -asis, -iasis or -iatis [2].

Three factors are of crucial importance: the user, the domain of use and special application of language. Medical language is used in expert-expert and expert-lay communication, with characteristic features varying from genre to genre, depending on the communicative situation and its participants. Genres used in expert-expert communication such as discharge summaries, case studies and case notes, imaging reports and research papers use numerous specialized terms. The main characteristics of specialized medical texts include terminology, nominalization, long sentences, use of passives and third person. The only words or phrases which are explained are those coined or redefined by the author of a paper or a presentation. Expert-lay communication covers package leaflets, informed consent documents, patient factsheets etc., which use less complex terminology, which is illustrated or explained when it occurs for the first time [3].

Eponyms constitute a considerable portion of medical terminology, they include names of anatomical parts, e.g., Fallopian tubes, Adam's apple, names of diseases, e.g., Parkinson's disease, Alzheimer's disease. Eponyms are frequently derived from the names of researchers, but may also be derived from the names of celebrity patients, fictitious characters, or geographical places. Acronyms, initials, and clipped forms are typical medical terms, e.g, CT—computer tomography, R—prescription, CNS—central nervous system, pRBC—packed red blood cells. Another group is word compounding and compound nominal phrases, e.g., heart failure, head protection means, orbital injury. Affixation with the help of Latin or Greek suffixes is a very common feature of medical terminology, e.g., fail—failure, improve—improvement, define—definition/undefined. Doublet phenomenon terms have their counterparts of Anglo-Saxon origin in the general language, e.g., brain—cerebral cortex, fat—adipose tissue. This feature is very important for lay readers [4].

Another peculiar feature of medical terminology is clusters. Asyndetic noun clusters consist of more than two nouns where the first element (most of the times) is an adjunct or attributive component and the last one is a head or nucleus, e.g., river blindness. These two nouns are in subordinate relation to each other. Such linguistic phenomena is peculiar for English since nouns can be adjectival components of the phrases [5].

It is difficult to overestimate the importance of medical terminology, since it is a part of one of the most crucial facets of our lives, where certain regulations and stable terminological expressions are to be used. Medical discourse is significant for health care system and distribution of pivotal information within countries and states. This report is only a small contribution to the great sphere, which is medical terminology while further research is to be conducted.

Список використаних джерел:

1. Schlee, C. (2012). *Philosophical semantics and term meaning*. Bloomington: Xlibris Book Publishers.
2. Taibo, A. (2014). *Veterinary Medical Terminology: Guide and Workbook*. Hoboken: John Wiley & Sons.
3. Talavan, N. (2016). *A University Handbook on Terminology and Specialized Translation*. Madrid: Editorial UNED.
4. Thelen, M. & Steurs, F. (2010). *Terminology in Everyday Life*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
5. Alcina, A. (2011). *Teaching and Learning Terminology*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

PRAGMATIC PECULIARITIES OF TRANSLATING ENGLISH DIPLOMATIC TERMS INTO UKRAINIAN

Mamchur Viktoria

4th year Student

National Transport University, Ukraine

Supervisor:

Moshkovska Ludmila

Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages and Translation of the

National Transport University, Ukraine

In the conditions of globalization and intensive development of economic, business, market and diplomatic relations, the official - business style takes on a new dimension and relevance. The English-language diplomatic correspondence represented by a wide range of international instruments facilitate further progress in cross-cultural relations between countries. Due to the increasing number of political debates, business talks, conferences, webinars between foreign representatives to keep up with the latest scientific breakthroughs and maintain a long lasting peace and security worldwide, the functions of diplomats and translators remain equally important.

It is to be noted that the style of diplomatic texts is characterized by such functional peculiarities as: accuracy, standardization, neutrality, imperativeness, logic, objectivity. The lexical system of international diplomatic documents poses a great interest as it is constantly replenished to fully reflect new achievements in the modern world. In the course of the research done, the main lexical features of diplomatic texts have been considered as follows:

1. Special diplomatic terminology: *consul, autarky, ambassador, diplomatic bag*.
2. A significant number of interdisciplinary terms of related industries, especially socio-political (*community, piracy, terrorism, civil society, public trust*), economic (*tax, credit default swaps, financial supervision*), military terms (*warfare, belligerency*).

3. Non-assimilated French and Latin borrowings (*bona fide, liberum arbitrum, pourparler, r clame*) [1, 25].

4. The use of a large number of archaisms (*hereby, hereafter, apparently, therewith, aforesaid, beg to inform, henceforth, peruse, forthwith, inquire*). These lexemes standardize the language of diplomacy and provide communicative accuracy. Ignoring these terms would entail a loss of etiquette and established diplomacy.

5. The use of clich s (*on behalf of, strictly confidential, Your excellency, terms and conditions, null and void, any and all*) that contributes to the credibility of diplomatic texts, especially treaties and statutes.

6. The use of expressive means (*gigantic plans, thorny problems, sweeping actions, creeping annexation, to cushion the impact, the brink of war, rooftop protest, gray goods*), which are generally a peculiarity for an official-business style.

7. Neologisms that most commonly function in the language of diplomacy in such thematic groups as terrorism, current environmental, economic and international problems: *to weaponize, to commodize, biological piracy, gesture politics, homicide bombing, diversity fatigue, anti-Iraqi, poilitics*.

Diplomatic texts also incorporate a relatively wide group of adjectives: *large, deep, exorbitant, vast, extreme, overwhelming, entire, massive, global, exogenous, enormous, immense, tremendous, powerful, dangerous, effective*. Such adjectives denote hyperbolization and intensity of concepts characteristics or phenomena in the international relations sphere [2, 19].

The pragmatic category of expressiveness in diplomatic texts is mainly realized through the use of epithets, metaphors, metonymy. Among all the stylistically marked vocabulary explored, epithets prevail: *gigantic plans, thorny problems, creeping annexation, root cause, sweeping actions, bright future*. There are also numerous examples of metaphors: *to cushion the impact, financial tectonic plates, the brink of collapse, investment vehicle, to bear fruit, jumping-off place / ground of aggression, the process started to move, shuttle diplomacy, gunboat diplomacy*, etc. It should be pointed out that metonymy in English language diplomatic texts is formed by the names of capitals, houses or institutions being used in the meaning of the state or governmental officials, such as: *The White House claims..., Paris approves of..., Downing Street considers...* [4, 31].

In addition, the structural design (the preamble, the main body, the final clauses) of diplomatic documents also influences the choice of lexical units. So, in the preamble some introductory markers can be singled out and divided into three groups:

- a) words indicating the need to sign an agreement (noting, recognizing, considering, realizing, emphasizing);
- b) markers denoting some references to international law and to existing international documents (bearing in mind, (re) affirming, guided, recalling, inspired, reiterating, observing);
- c) lexemes indicating the determination of the contracting parties to reach a goal (desiring, (being) deeply concerned, alarmed, (being) resolved, convinced, prompted, determined) [3, 194].

Taking into account the features of diplomatic terminology, the main ways of their translation are highlighted:

- Translation using the full equivalent: *a note of understanding* – меморандум про домовленість, *aide-memoire* – пам'ятна записка, *dispatches* – дипломатична кореспонденція.

- Loan translation: *diplomatic circle* – дипломатичні кола, *buffer state* – буферна держава, *note of warning* – нота попередження, *warning*, *shadow cabinet* – тіньовий кабінет.

- Transliteration: *attaché* - аташе, *consul* - консул, *congressman* - конгресмен.

- Transcription: *alternate*, *impeachment* - імпічмент.

- Descriptive method: *concordat* – договір між папою і керівництвом держави, *internuncio* – посланник Ватикану, *exequatur* – посвідчення, видане іноземному консулу про визнання його повноважень;

Thus, the study reveals the functional, stylistic and pragmatic criteria to the classification of diplomatic terminology and substantiates the most applicable ways of conveying the meanings of English diplomatic terms into Ukrainian which are full equivalence, loan translation, transcoding and a descriptive method.

References:

1. Зеленська, О. В. (2006) Лінгвістичні особливості мови англійського юридичного тексту. Львів: НУ «Львівська політехніка»
2. Калюжная, В. В. (1982) Стилль англоязычных документов международных организаций. Київ: Наукова думка.
3. Карабан, В. І. (2002). Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця.
4. Borisenko, I.I., Yevtushenko, L. I. & Dayneko, V. V. (1999) English in International Documents and Diplomatic Correspondence: Nauch. manual. - 2nd edition. - K.: Logos.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.01

PRAGMATIC POTENTIAL OF ENGLISH AND UKRAINIAN ADVERTISING TEXTS

Білокурова Єлизавета Олександрівна

здобувач вищої освіти факультету перекладознавства

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

The advertising discourse represents social communication and is met everywhere by a human. The advertisement is a living thing that keeps pace with society and lives together with us. It is worth the scientific attention from the point of linguistic analysis, as it involves extra-lingual factors and prerequisites for the communication between an advertiser and a target audience to happen. The advertising field is the most expensive in the world, so advertising agencies try to pull their finger out to catch consumer's attention, keep it, and at the same time, avoid a feeling of persuasion to buy a product. However, it involves the knowledge of culture, social values, individual experience, historical and social values within one ethnos that are the objects of interest for many linguists. In the last couple of years, the advertisers face the challenges to amaze and satisfy the customers since the market is just overloaded by the volume of advertisings.

However, marketing agencies go further and use as many stylistic tools as possible to promote the advertising industry. The advertising discourse is in the center of interest of linguists concerned with grammar, stylistics, pragmatics, semiotics, lexicology, and phonology. The study of means of persuasion is of great significance for economic development and cross-cultural communication. Language is tied with the evolution of

mankind; it is always dynamic. Throughout history, each language fell under the influence of many causes like the resettlement of people, conquests, technological revolution, but now other processes are happening that greatly influence our language as well, e.g., globalization, assimilation, computerization. The question of the pragmatic potential of language is open and will always require a fresh perspective on this problem.

For a full understanding of the topic, it is important to draw upon the first serious scientific works of William Morris, John Austin, John Searle, and Paul Grice, who dwelled upon the implicit processes that happen in communication. Scientists carrying out early theories were based on studying meanings of linguistic units, while another group of linguists paid attention to the interaction of communicators in the process of human intercourse, rules of communication that define the choice of different linguistic and rhetoric devices to achieve its purpose [1]. The advertising field came pace with the development of information technologies became part of social communication. Language professionals found evidence of pragmatic orientation of the advertising far back as in the middle of the XX century, and since the early 1960s, the problem of persuasion and influence in the advertisements attracted a lot of researchers such as Cook Guy, Corbett Edward, Baudrillard Jean, Myers David, Huang Yan. A contribution in the field of vague language is made by Ludmila Urbanova, who published the monograph while Yanping Fan presented a report on the lexical features of English Advertisement. Special credit is given to Ukrainian linguists: Anisimova Eugenia, Barabanova Natalia, Naumenko Anatolii, Chernyavskaya Valeriia, Pocheptsov Georgii, Lyang Olha.

The pragmatic intention of the author can be traced to different levels of language: phonological, lexical, grammatical, syntactical, semantic levels [2]. Morphological and structural differences of languages compared are reflected in the stylistic peculiarities of the advertising texts. British and American advertisers actively use different phonetic stylistic devices such as assonance, alliteration to make their slogans catchy, memorable and contagious while Ukrainian authors are prone to use Ukrainian vocabulary richness in the form of epithets, metaphors and frequently turn to rhyme.

The pragmatic impact is fulfilled through the grammatical indicators such as degree of comparison, diminutiveness, category of tense, and intensifiers. They quite equally pertained to both languages. The credibility of the brand speaking in the terms of long-established traditions is usually shown by Perfect Tense. The Present Tense is used in declarative sentences to describe the effectiveness of the product and express the proof, arguments, good qualities of the advertised product.

The choice of vocabulary in the advertising depends on the social values pertained to the nation [3]. Thus, Ukrainian advertisers use foreign words or indicate European countries, while English authors use specific vocabulary to outline the quality of the product.

The advertisers turn to the same persuasive strategies, e.g., appealing to emotions, credibility, binary oppositions of social values and wishes, formula “question + answer”, yes/no questions that prove the advertising world is a world of desires through which every audience can be manipulated.

The marketers are very competent in the linguistic field and use language as a tool to persuade and promote their business. Pragmatics is important in terms of the theory of communication, and the advertising text is a striking example of a pragmatic text, where certain communicative strategies are fulfilled. Humans will always use language for their purposes. Language cannot be fully explored, it changes every day, so the question of pragmatic potential is open.

Список використаних джерел:

1. Huang Y. (2007). Pragmatics. Oxford: Oxford University Press.

2. Fan Y. (2013). The Lexical Features of English Advertisement. The 2013 International Conference on the Modern Development of Humanities and Social Science, 341–343. Вилучено з <https://doi.org/10.2991/mdhss-13.2013.90>
3. Berger J. (2013). Contagious: Why Things Catch On. London: Simon and Schuster.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.02

REVIEW OF THE MAIN METHODS OF LINGUISTIC ANALYSIS AND THE MOST USED RESEARCH METHODS IN UKRAINIAN LINGUOSTYLISTICS

Anastasiia Sokolova

Postgraduate student, the Faculty of Philology
The Department of Germanic and Slavic Philology
Donbass State Pedagogical University, Ukraine

There are a large number of research methods in Linguistics. The paper is dealt with the main ones and those that are common in Ukrainian linguostylistics.

The methods of linguistic analysis can be divided into universal, traditional and discursive ones. The hypothetical-deductive method belongs to the universal ones. It involves collecting linguistic evidence, constructing a hypothesis and the verification of its truth (according to L. Shcherba) [1].

Traditional methods include methods of analysis of syntagmatic and paradigmatic relations. The method of oppositions is the most prevalent method of analysis of paradigmatic relations. It is used to create grammatical categories or to classify vocabulary. N. Trubetskoi is the founder of the doctrine of opposition. Another widely used method of analysis of paradigmatic relations is principal component analysis, which involves the decomposition of a word into semantic components. This method is also used in Phonology, Morphology and Syntax (O. Gulyga, O. Shendels). Distributional method is the most common among the methods of analysis of syntagmatic relations. It is based on the concept of distribution, which is the sum of all possible positions of the unit regarding other ones of the same level, their compatibility. To apply this method, various symbols are used, by which distributive formulas are created [1].

Pragmatic analysis, content analysis, transactional analysis and discourse analysis are the most wide-spread methods of the discursive paradigm. The British logicians J. Austin and J. Searle are considered to be the founders of the method of pragmatic analysis. The concept of speech act is a key to this method. It allows to interpret speech as action in which the intentions of the speaker are concentrated: to ask, to greet, to explain, etc. Content analysis is a set of devices for objective description of communication content and rules. It is most often used in the exploration of the functioning of social assessments in institutional types of discourse and interpersonal communication. Transactional analysis is a psychological model that serves to describe and analyze human behavior (both individually and in groups) based on the means of lingual and paralingual (gestures, facial expressions, body posture) codes. E. Bern's works made this method very popular. The purpose of discourse analysis is the research of human's speech activity taking into account the social, mental, psychological and cultural context [1].

Concerning the most commonly used research methods in Ukrainian linguistics, the method of semantic and stylistic analysis should be highlighted. The authors of "Stylistics of the Modern Ukrainian Language" consider it the most common. This method "aims at defining the correlation between language means employed for expressive conveyance of intellectual, emotional or aesthetic content of speech (or text) and the content of information" [2].

The importance of the comparative method is due to the fact that there is a constant need to "select language units from a homogeneous or adjacent series, and selection is impossible without comparing units by qualities that would meet the need for effective speech". And that is why "the comparative method is the main one in Stylistics, in fact, it is the core of the method of semantic and stylistic analysis" [2].

The method of stylistic experiment is also quite extended. The essence of experimentation is that "in place of the words or utterances, constructions, used by the author, new ones are inserted with the stylistic aim. Thus, it is possible to characterize the stylistic properties (features) of the components of the very first (author's) text deeper and more fully and to approve the stylistic possibilities of the substituted units of language" [2; 3].

Quantitative methods have also long been considered essential in linguistics. They help "in defining the quantitative properties of linguistic phenomena. Quantitative methods make it possible ... to see qualitative signs for quantitative ones" [2]. They are often used to study the functional and individual styles of modern Ukrainian literary language and to determine the frequency of use of specific language units. According to A. Koval, it was the statistical method that made it possible to establish the nominal character of the Ukrainian scientific style [3].

Due to these research methods the statistical parameters of the main styles [4] and their internal differential varieties are established, the most widespread vocabulary of artistic [5; 6], journalistic [7] and scientific styles [8] also is revealed in the Ukrainian language [3].

In conclusion, it should be noted that the issue of classification and systematization of methods remains relevant, but the synthesis of modern possible methods of linguistic and stylistic analysis, which combines not only special but also general linguistic and general scientific methods of study, determines the effectiveness of scientific research.

References:

1. Мартинюк, А. П. (2007). *Основи наукових досліджень у лінгвістиці: Навчально-методичний посібник*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
2. Сидоренко, О. М. & Мацько, Л. І. (2003). *Методологія і методи стилістики. Стилiстика української мови: підручник*. Київ: Вища школа.
3. Богдан, С. К. (2011). *Методи й методика лінгвостилістичних досліджень: методичні рекомендації для студентів-філологів*. Луцьк.
4. Перебийніс, В. С. (ред.) (1967). *Статистичні параметри стилів*. Київ: Наукова Думка.
5. Перебийніс, В. С. (ред.) (1981). *Частотний словник сучасної української художньої прози*. Київ.
6. *Частотний словник сучасної української поетичної мови*. (1998). Вилучено з <http://www.mova.info/Page2.aspx?l1=89>
7. Дарчук, Н. П. (ред.) (2004). *Частотний словник українського публіцистичного стилю*.
8. *Частотний словник наукової прози*. (2001). Вилучено з <http://www.mova.info/article.aspx?l1=176&DID=1700>

THE REPLENISHMENT OF THE CANADIAN ENGLISH LEXICON AND THE ROLE OF IMMIGRATION IN IT IN THE XIX-XX CENTURIES AS WELL AS IN THE LAST TWO DECADES OF THE XXI CENTURY

Alina Nemyrovska

4th year student of the Faculty of Romance and Germanic Languages
The National University Ostroh Academy, Ukraine

Abstract. *The article is dedicated to describing the processes of Canadian lexical system's formation in the 19th, 20th centuries as well as in the last two decades of the 21 century. The history of the lexical units' creation and sociocultural influence on Canadianisms in the above-mentioned period of time are researched.*

Immigration in Canada started in the mids of the 17th century with French moving to the eastern lands of Canada. Britons represented a significant part of the overall amount of immigrants at that time too, so by the middle of the 19 century mostly French and English speaking population prevailed in the Eastern Canada [11, 13].

The XIX century is the period when the newly-emerging Canadianisms constituted the majority of lexical replenishment of the English language (88%). This was the period when words with multiple meanings emerged, such as:

- *snow* - a juicy fall apple having crisp, white flesh and red skin when ripe,
- *sourdough* - fermenting dough and a prospector, especially an experienced one who spends a lot of time in the wilderness,
- *packer* - a person who transports goods by means of pack horses or mules and a person who packs as well as a fishing vessel that carries the catch of smaller vessels to the cannery,
- *leader* - in a dog team, the dog, sometimes a female, who leads the team, setting the pace and carrying out the driver's commands
- *to line* - to mark a log for cutting into square timber and to engage in tracking [10, 18].

In the XX century nearly 50% of lexical units replenished Canadian vocabulary. This period is also characterized by use of the words borrowed from the Eskimo language, such as *anorak* - a warm waterproof jacket, usually with a hood, *ahtook* - a type of deer, *abuckwan* - a skin or canvas sheet used as a shelter, *unlit* - rocky slopes on shore where walruses haul out, *parka* - a garment of wool, heavy cotton, nylon, etc. fashioned as a jacket or, less often, as a pullover, and usually shorter than the original Eskimo type, *tikinagan* - a thin, rectangular board to which a moss bag is fastened and in which infants are carried [9]. A number of lexical units that originated from French appeared at that time in Canada, such as *Creditiste* - a supporter of the Quebec wing of the Social Credit party, specifically, a Member of Parliament representing this group; *caouettiste* - a follower of Raoul Caouette, leader of the Ralliement des Cr ditistes in the House of Commons during the 1960's [18].

Speaking of modern times, a number of proper names of First Nations origin remained in modern Canadian language, such as *Athabaska*, *Madawaska* and *Algonquin* [16], where *Athabaska* is the name of a municipal district in the province of Alberta, a glacier in Jasper National Park, a river, and an oil-producing region, all in Alberta province. *Madawaska* is the name of a county in the province of New Brunswick, a river, and a street in Toronto. *Algonquin*, a provincial park in Ontario, comes from Canadian

French, earlier written as *Algooumequin*; perhaps related to Micmac *algoomaking* at the fish-spearing place [7]. *Mississauga*, a suburb of Toronto, comes from the Anishinaabe word Misi-zaagiing, meaning "[Those at the] Great River-mouth" [17]. The original name has been clipped to become a slang, and is widely used among the youth in the form of "*Sauga*" [14].

The influence of French language on the formation of Canadian English is significant. French immigration started back in 1763. Only a trickle of clergy members, farmers and professionals settled during the 19th century, but after the Second World War French immigration resumed with renewed vigour [12]. French brought words such as *toque* - a long knitted bonnet of wool, *parc* - park, *parkette* - a small park in a city, *peasouper* - a Canadian of French ancestry, *cashier* - from French *caissier*, *arpent* - a French linear measure equal to approximately 190 feet, used in areas of predominantly French-Canadian settlement, *entrepreneur* - a business owner. Many geographical denominations were borrowed from French too, such as *coteau* - a small hill, *marais* - a swamp, *cote* - a coast or a canton or settlement along a river on the outskirts of a town or city [15].

As any other country with high life standards, Canada has been accepting immigrants from the late 1800's, and along with cultural traditions, immigrants brought their languages too. As opposed to earlier times, the rates of immigration to Canada increased considerably, especially during the last two decades. So did the amount of new slang words that became commonly used among Canadians, especially the younger generation. Out of all relatively large Canadian cities, Toronto is known to accept the the largest number of immigrants.

Jamaican, Arabic and African are the three communities that perhaps have the largest influence on the evolution of the modern Toronto slang. *Wagwan*, *Wallahi*, *nize it*, *ahlie* - these are a few of the slang words commonly used by young Torontonians today [4]. The etymology of the words is not too difficult to track. *Wallahi* means to swear on god in Arabic, but is commonly used by young people in Toronto and other cities as an alternate way to emphasize a statement [2, 6]. *Wagwan* is a word of Jamaican etymology. It is a Patois interjection derived from the phrase "what's going on" that is used as a friendly greeting [2]. *Ahlie* is a remark used for confirmatory purposes or to express skepticism [2].

An abundant source of modern days Toronto slang is Instagram. Words such as *The 6ix* - a slang name of Toronto derived from the six areas Toronto was once broken up (Old Toronto, Scarborough, East York, North York, Etobicoke and York) [8], *waste yute* - a useless young person, *wasteman* - a useless male lacking in maturity and motivation, *cyattie* - a female with a reputation for being notoriously loud, obnoxious and promiscuous, *styll* - a remark used to affirm agreement in something, often added at the end of a statement, *hundo p* - hundred percent, *gyaldem/mandem* - a group of females/males, *cheesed* - a state of anger and irritation, *top left* - used to express commitment, as in "I promise you" [2].

Some of the slang words used among the young generation of Torontonians are just the words that changed their original grammatical purpose. For instance, the adjective *nice* when used as a verb among youth is interpreted as "to commit a good deed for someone", as in "Yo nice me a juice box dawg" which can be interpreted as an appeal to someone for a box of juice as in "Pass me a juice box". The adverb *differently* in youth communities lost its original meaning of being done in the way that is not the same as another or as before and turned into an adverb "frankly" ("Yo differently, you could catch it") [2].

A number of slang words appear to have emerged through clipping. For instance, the noun *fam* used towards friends to indicate closeness and cordialness, is a short form of “family”. *Sus* is a clipped form of suspicious.

The use of some slang words and phrases in certain situation appears to be motivated by their original meaning. For example, the verb *link up* to connect to things/organizations [2, 5] used in the phrase “Aye let's link up at Malvern Mall after school lol” means “Let's meet up”.

It must be noted that the use of slang is not always appreciated among most people. However, for the majority of young people slang is a way to “erase social boundaries and make you feel like you're “in-crowd” by knowing the phrases” [4].

It is worth noting that the majority of the slang phrases so commonly used by the Toronto youth today comes predominantly from the three districts that are known to have the highest crime rates, Eglinton West, Jane and Finch and Scarborough [1].

Aside from slang, modern Canadian English comprises a number lexical units that can be considered genuinely Canadian, e.g. those that originated exclusively in Canada and are not used elsewhere: *Timmies* - fast-food restaurant chain “Tim Hortons”, *timbits* - baked good sold at Tim Hortons, *double-double* - coffee with double portion of cream and sugar, *hydro* - electricity derived from hydroelectricity, *Muskoka chair* - large, usually wooden deck chair (comes from the name of the Township Muskoka Lakes in Ontario which is a popular resort and a camping spot), *eavestrough* - rain gutter, *poutine* - French fries covered with cheese curds and gravy, *mountie* - a member of a Royal Canadian Mounted Police, *loonie* - one dollar coin, (the name derives from the picture of a solitary loon on the reverse side of the coin), *toonie* - two dollar coin (a portmanteau word combining the number “two” with the name of the loonie), *two-four* - a pack of 24 cans of beer, *chesterfield* - any coach or sofa, *pogey* - employment insurance, *all-dressed* - a dish with all the fixings, as in “all-dressed chips” [3].

The above conducted research concludes that the Canadian variety of English has evolved into an independent language over the course of three centuries with a number of words of genuinely Canadian origins. As the vocabulary of any other language, the vocabulary of the Canadian English is constantly enriching with the immigration being a significant boost for it.

References:

1. Aonso, C. (1 year ago, updated on September 20). Toronto Neighbourhoods Ranked By How Dangerous They Are Right Now Based On 2018 Crime Rates. *Narcity*, from <https://www.narcity.com/ca/on/toronto/news/toronto-neighbourhoods-ranked-by-how-dangerous-they-are-right-now-based-on-2018-crime-rates>
2. Basa, E. (two years ago, updated on December 13). The Ultimate Guide To Toronto Slang For Everyday Situations. *Narcity*, from <https://www.narcity.com/ca/on/toronto/lifestyle/60-scarborough-slang-words-for-everyday-situations>
3. By Global News. (April 1, 2017). Dictionary of Canadianisms a ‘gift’ for nation’s sesquicentennial. *Global News*, from <https://globalnews.ca/news/3349424/what-is-the-canadian-language-dictionary-of-canadianisms-a-gift-for-nations-sesquicentennial/>
4. By Staff - The Canadian Press. (October 13, 2019). Toronto slang on the rise thanks to city’s growing pop culture relevance, professor says. *Global News*, from <https://globalnews.ca/news/6027478/toronto-slang-on-the-rise/>
5. *Cambridge Dictionary*, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/link-up>
6. *Collins Dictionary*, from <https://www.collinsdictionary.com/submission/12779/wallahi>
7. *Collins Dictionary*, from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/algonquin>
8. Daniell M. (published May 13, 2016, updated May 14, 2016). Drake finally explains “The 6ix”. *TorontoSun*, from <https://torontosun.com/2016/05/13/drake-finally-explains-the-six/wcm/14bd7267-22e9-40b8-91db-54372acb32fa>

9. *Dictionary of Canadianisms on Historical Principles*, from <http://dchp.ca/DCHP-1/entries/view/tikinagan>
10. *Dictionary of Canadianisms on Historical Principles*, from [http://dchp.ca/DCHP-1/Entries/view/line%20\(\(v.\)\)](http://dchp.ca/DCHP-1/Entries/view/line%20((v.)))
11. Dollinger S., *Canadian English: a conservative variety?*, p.26-27, from http://www.kanada-studien.org/wp-content/uploads/2015/03/zks_2015_2_Dollinger.pdf
12. Dupuis S. (February 26, 2018). French Immigration In Canada. *The Canadian Encyclopedia*, from <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/french-immigration-in-canada>
13. Orkin M. M. (1971). *Speaking Canadian English. An informal account of the English language in Canada*. London: Routledge, from <https://archive.org/details/speakingcanadian0000orki>
14. *Urban Dictionary*, from <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Sauga>
15. Walter S.A., Drysdale P.D., Gregg R.J., Neufeldt V.E., Scargill M.H. (1983). *Gage Canadian Dictionary*, Gage Educational Publishing Company, A division of Canada Publishing Corporation, Toronto, Ontario, Canada, p.178, from <https://archive.org/details/gagecanadiandict00avis/page/178/mode/2up>
16. *Wikipedia, the free encyclopedia*, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Athabasca>
17. *Wikipedia, the free encyclopedia*, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Mississauga#Etymology>
18. Новоселецька С. (26 лютого, 2013). Формування лексичної системи канадського варіанту англійської мови. *Науковий блог*. Національний Університет "Острозька Академія", <https://naub.ua.edu.ua/2013/formuvannya-leksychnoji-systemy-kanadskoho-variantu-anhlijskoji-movy/>

ВИКОРИСТАННЯ ЕСЕ ЯК СПОСОБУ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ТА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Хищенко Т.І.

викладач української мови та літератури

Новокаховський політехнічний коледж

Одеського національного політехнічного університету, Україна

У час стрімких інноваційних процесів до особистості й діяльності людини в різних сферах суспільства висуваються досить високі вимоги, серед яких особливе місце займають творчі, креативні вміння і якості. Залежно від цього підвищуються і вимоги до педагога, у завдання якого входить створення умов, що дозволяють студентам розвивати свій творчий потенціал, застосовувати досвід творчої діяльності. Як показує практичний досвід викладання, у свідомості студентів закріпився штамп, згідно з яким дисципліни гуманітарного циклу є свого роду чимось другорядним, що незабаром відійде в минуле. Тому дана ситуація вимагає пошуку нових педагогічних прийомів і форм навчання, здатних максимально задіяти можливості гуманітарних дисциплін. Радикальним варіантом вирішення проблеми та підвищення інтелектуального й творчого рівня студентів стає введення регулярної практики написання есе на заняттях з української мови та літератури.

Есе як особлива жанрова форма творчої та науково-дослідницької роботи склалася до початку ХХ століття. [2] Його родоначальником вважається Мішель Монтень, а назвав цей публіцистичний твір Френсис Бекон. До жанру есе як форми філософсько-естетичної полеміки зверталось багато зарубіжних митців, в українській літературі есе не було настільки поширеним, окремі його ознаки можна

відзначити у щоденнику Т. Шевченка, творах Лесі Українки. Пізніше есе стало виразником стилю М. Рильського, Ю. Смолича, О. Гончара, Д. Павличка, П. Загребельного, І. Драча. Слово «есе» походить від французького *essayer*, що означає «спробувати», «спроба». Схоже значення його і в англійській мові - «суд» або «спроба», «нарис», «твір».

У наш час жанр есе починає проникати в усі сфери діяльності людини, де цінується активна життєва позиція, особиста переконаність, здатність до самостійних незалежних суджень та інтелектуальної творчості. Уміння писати есе є незамінним навиком для професіонала, знаючого і думаючого фахівця. Отож з'ясуємо ознаки, вимоги цього стилю та, як цей жанр може допомогти розвинути креативність та творчі здібності студентів.

Есе – твір-міркування невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні враження, міркування з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми. [3]

Цей жанр дозволяє студенту створювати аргументовану і доказову розповідь на основі самостійно підібраної, переосмисленої і пропущеної крізь призму особистого досвіду інформації, даючи можливість в повній мірі відкритися його творчим здібностям як дослідника і фахівця. Звертаючись частіше до практики есе на заняттях, студенти мають можливість встановити зв'язки між особистісною позицією і професійною компетентністю, одночасно розвиваючи власний творчий потенціал і розумові здібності.

Якісний результат будь-якого есе залежить від трьох складників:

- 1) матеріал, що буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекцій, запису результатів дискусій, власні міркування й накопичений досвід);
- 2) якість оброблення матеріалу (його організація, аргументація та докази);
- 3) аргументація (наскільки точно вона співвідноситься з піднятими в есе проблемами).

Процес роботи над есе можна розбити на кілька стадій: обмірковування – планування – написання – перевірка – виправлення. Написання успішного есе потребує ретельного і систематичного тренування в доборі влучних лексичних одиниць, доречних цитат, точних аргументів, граматично виправданої побудови синтаксичних конструкцій. [1]

Постійна робота з підготовки власних висловлювань привчає студентів до розумової дисципліни, вимагаючи від них вдумливого заглиблення в тему дослідження, що не тільки сприяє закріпленню матеріалу, але і допомагає виробити навички академічної грамотності, формує аналітичність погляду, готує для участі в професійних дискусіях, розвиває міжпредметні та зв'язки, творчі здібності дослідні та комунікативні компетенції. Таке навантаження повинно вводиться поступово, але носити постійний характер.

Хоча досвід практики показує, що після закінчення шкіл у випускників недостатньо сформовані комунікативні вміння, а їх усна і письмова мова страждає бідністю словникового запасу, граматичних конструкцій, відсутністю правильності, логічності, точності, виразності. Отож, як і з чого ж треба починати написання есе?

Структура есе універсальна: вступ, основна частина та висновки, вона збігається зі структурою усного повідомлення, доповіді, наукової статті, тощо.

Нині є досвід використання есе в таких формах, як:

- 1) есе-1 самостійна творча робота з визначеної викладачем теми;
- 2) есе-2–30-хвилинний аудиторний контроль знань із вивченого матеріалу;
- 3) есе-3 – 10-15-хвилинний вільний твір на закріплення нового матеріалу;

4) есе-4 – 5-10-хвилинний міні-твір з метою підбити підсумки аудиторного заняття чи зробити висновки з теми (що нового довідалися на занятті? Яке питання залишилося без відповіді?) [3].

На що ж треба звертати увагу викладачеві, навчаючи студентів писати есе. Підготовку до будь-якого твору необхідно починати з глибокого її осмислення. Студент повинен чітко уявляти те, про що він буде писати. Умовою успішного написання твору-есе слід вважати і планомірну систематичну роботу на заняттях, виконання різноманітних письмових робіт (словниково-стилістичні вправи, цитування, складання характеристики персонажа, викладу, складання плану, письмові відповіді на питання та ін). Стимулом для написання есе може бути прочитаний текст, переглянутий відеофрагмент чи кінофільм, прослуханий уривок на цікаву тему, яка викликає у студентів бажання висловити свою точку зору. Увесь процес написання есе можна розмежувати на кілька етапів: постановка проблеми, обмірковування, планування, написання, перевірка, вдосконалення написаного. Особливу увагу слід приділити чіткому дотриманню всіх етапів структури есе. Привчати студентів до ретельної підготовки, тобто формулювання проблеми, пошуку потрібної інформації та складання плану, адже це є запорукою успішного виконання завдання, оскільки треба організувати хід думок, систематизувати опрацьований матеріал, ясно і лаконічно викласти його у своєму есе, виділяючи головні ідеї та відбираючи найбільш важливі аргументи. У вступі студент повинен коротко пояснити як він розуміє назву своєї теми, щоб пояснити, про що він збирається писати. Основна частина має розкрити головний зміст: студент повинен навести приклади, послідовно переходити від однієї думки до іншої, не відступаючи від розкриття основної теми. Есе дає авторові можливість «увімкнути» уяву й фантазію, його текст може містити авторські роздуми, ліричні відступи. Для багатьох студентів це досить проблематично, тому регулярне використання можливості участі у спільній діяльності групи вже є ситуацією успіху, а це стає для них потужним стимулом до подальшого активного навчання. Щоб воно не втратило своєї цінності, серед педагогічних засобів активізації навчального процесу у ВНЗ особливе місце належить навчальній дидактичній грі. Студенти можуть бути учасниками рольових ігор, але при цьому їхнім завданням є вирішення проблемних завдань, які відкривають можливості використання української мови для повсякденного спілкування, а також для вирішення професійних завдань. Навчання, яке вимагає творчості робить навчання змістовним та мотивує студентів до творчого пошуку. Незнання відповіді та можливість знайти правильне рішення, яке опирається на власний досвід та досвід знайомих чи друзів, дозволяє створити фундамент для співпраці, яка охоплює всіх учасників навчального процесу. Якщо студенти не звикли працювати творчо, то слід поступово вводити спочатку прості вправи, а потім їх варто ускладнювати. Наприклад, після опрацювання студентами роману І.Багряного «Тигролови» пропонуємо їм написати невелике есе, у якому вони б висловили свої міркування щодо розправи Многогрішного над Медвиним і даємо такі проблемні питання:

- відповідальність за свої дії та вчинки,
- чи можна виправдати вбивство?
- читаючи «Тигролови», постав себе на місце головного героя, як би я вчинив у подібній ситуації?
- роман І.Багряного «Тигролови» примусив задуматись над таким важливим питанням: чому така вільнолюбива нація, яка віками боролася з різномастими ворогами, дозволила поставити себе на коліна?
- як складеться доля головного героя далі...

Ось деякі завдання для підвищення мотивації навчання писати творчі роботи студентів. Завдання «Поміркуй над висловлюваннями»: ознайомившись висловлюванням «Завжди величніша путь на Голгофу, ніж хід триумфальний» (Леся Українка), студенти відповідають на запитання:

-Що ви можете сказати про людину, яка жила за таким принципом?

-Що допомагало їй жити всупереч хворобам і переслідуванням?

Завдання «Створи себе сам»: обрати серед відомих представників сфери програмування чи економіки тих, які відповідають поняттю «людина, що створила себе сама».

-Чому обрали саме цих видатних особистостей?

-Що давало їм наснагу долати труднощі?

-Чи можна їх вважати за взірць для наслідування? [1]

Так, наприклад на занятті з розвитку зв'язного мовлення під час вивчення теми «Твір-нарис про людину – видатного представника професії» студентам спеціальності «Розробка програмного забезпечення» поставити завдання підготувати нарис про відомого програміста. Так їм буде цікаво дізнатися про видатних людей, знаменитостей, які не лише досягли успіхів, а й змінили світ.

Завдання «Книга»: кожному студентові потрібно визначити, яка книга є найбільш важливою в отриманні професійних знань із його спеціальності. Слід переконати в цьому трьох одногрупників, написавши есе, яке б зацікавило інших студентів прочитати книгу.

Завдання «Реклама»: створити рекламу своєї спеціальності, використовуючи креатив, творчі здібності та поетичний талант.

У своїй роботі часто використовую роботу над есе і в малих групах, і в парах. Це дає можливість усім студентам (у тому числі дуже пасивним через їхню сором'язливість) практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування, зокрема розвивати вміння активно слухати, виробляти загальну думку. Студенти працюють у малих групах, отримавши теми есе, за короткий час повинні виконати завдання та представити результати роботи своєї групи. Це дає змогу заощадити час на занятті, адже зникає потреба вислуховувати кожну людину.

Висновок. Такі завдання з використанням створення есе (індивідуальні чи колективні), запропоновані студентам на заняттях з української мови, сприяють формуванню умінь і навичок пошукової роботи, креативності, творчих здібностей студентів, самостійності у вирішенні питань. Студенти вчаться шукати потрібний матеріал, опрацьовувати його, застосовувати в процесі творчого пошуку прийоми аналізу й синтезу, знаходити нестандартне й оригінальне вирішення завдання, що для майбутніх фахівців є неабиякою цінністю.

Список використаних джерел:

1. Глазова, О.П. (2010). Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення школярів. *Методичні діалоги*, №5. Вилучено з www.ippo.org.ua/files.
2. Гушинець, Н.О. (2008). Інноваційні методи і форми проведення семінарських занять. *Електронне наукове видання матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманізм та освіта-2008»*. Вилучено із <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/gushinez.php>.
3. Шендеровський, К. С. (2009). Як написати успішне есе. Методичні рекомендації до написання есе. Київ: Інститут масової комунікації при КНУ імені Тараса Шевченка. http://journalib.univ.kiev.ua/ese_gol_2.doc.

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ

Гарбера Ірина Володимирівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри

загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

У сучасній лінгвістиці дефініції концепту здебільшого визначувані поєднанням кількох векторів інтерпретації одночасно. Так, С. Ляпін розглядає концепт як дискретний, але досить універсальний і багатовимірний феномен, здатний проникати в найрізноманітніші сфери й аспекти людського буття-в-світі, істотно впливаючи на його параметри та орієнтації [5]. Дослідник подає кілька визначень концепту: 1) смислові кванти людського буття-в-світі, які – залежно від конкретних умов – перетворювано на різноманітні спеціалізовані формотворення, ґешталти буття; 2) багатовимірні смислові варіанти/інваріанти, смислові центри перетворень різнопланових (які належать різним планам, рівням, вимірам, аспектам буття) функційних структур діяльності у певній предметній сфері; 3) своєрідні культурні гени, які входять до генотипу культури та ймовірно визначають феноменологічну поверхню культури, її фенотип, являючи собою скомпільовані, згорнуті алгоритми висновків-обґрунтувань-пояснень; зародкові форми Логосу (культурно зумовленого Слова-Судження-Міркування-Роздуму), який розкриває Істину; 4) інтегративні, функційно-системні, багатовимірні, ідеалізовані формотворення, що самоорганізуються та спираються на поняттєву основу, закріплену у значенні будь-якого знака (наукового терміна, слова або словосполучення розмовного мовлення, складнішої лексико-граматико-синтаксичної структури, невербального предметного образу, предметної дії тощо). Під культурою дослідник розуміє універсальний спосіб перетворення змісту й форми спеціалізованих результатів людської діяльності (юридичної або моральної норми, наукової або технологічної ідеї, художнього образу) на стани, структури, алгоритми діяльності як родової сутності людини; як узагальнено-універсальний спосіб самоорганізації та саморозвитку людського буття. У концепті С. Ляпін основними ознаками визначає багатовимірність та дискретну цілісність смислу, наявного в безперервному культурно-історичному просторі і тому схильного до культурної трансляції з однієї предметної сфери в іншу. Концепт, передовсім, буттєво-культурне, а не спеціально-предметне формотворення.

М. Алефіренко розглядає концепт як мисленнєвий образ досить широкого структурного діапазону: а) за горизонтальною віссю – від узагальнених наочних образів до логічних понять; б) за вертикальною віссю – з різним ступенем експлікації його глибинних смислових прошарків. Концепт, на думку автора, постає первинною оперативною одиницею когнітивної семантики – «семантичний ембріон», або смисловий ген значення мовного знака, що нагадує речовину без структури і постає будівельним матеріалом для всіх пізнавальних структур. Поняття (conceptus) і концепт (conceptum) як елементи свідомості виконують функцію смислового і конструктивного ядра будь-якого концептуального простору, зокрема і мовної свідомості. Це виражається в тому, що вони замикають на собі всю систему смислових координат свідомості в її парадигматичних, синтагматичних та етнокультурних зв'язках. Концепт підлягає поетапній еволюції та вербалізації. Цей процес щільно пов'язаний із семантичним розвитком слова-імені концепту. Слово

фіксує властивості й ознаки, що виділяються у концептуалізованому предметі дійсності, виражає його зв'язки та відношення до інших об'єктів концептосфери, зараховує його до певної категорії. На першому етапі вербалізації концепту відбувається його осмислення, тобто співвідношення в свідомості людини смислового змісту концепту з етимологією відповідного слова; на другому – формується внутрішня форма слова – смисловий центр концепту-образу (здебільшого такий статус отримує одна з ознак етимологічного змісту концепту); на третьому – здійснюється метонімічна концентрація образу, внаслідок чого виникає образне поняття, що стимулює формування символічного значення слова; на четвертому – з'являється настанова на міф, тобто дію символу в парадигмі певної культури. У такий спосіб, концепт, з одного боку, – вихідний пункт породження значення мовного знака, а з другого, – завершальний когнітивний етап смислового насичення слова. Вербалізовані концепти дають змогу вийти за межі об'єктів, що сприймаються безпосередньо, та оперувати предметами, якими раніше не доводилось маніпулювати (пор.: невербалізовані концепти (зміст дорівнює конкретно-чуттєвому образу, що зберігається у свідомості як предметно-зображальний код) обмежують мисленнєві акти людини особистісними смислами, створеними її власним досвідом) [1].

А. Приходько акцентує увагу на таких диференційних ознаках концепту як комплексного утворення: ціннісність (здатність точно, ємно, конкретно оцінювати предмети та явища дійсності), комплексність (здатність одночасно належати до свідомості, культури й мови), умовність (зосередженість у межах нематеріальної, «ідеальної» людської свідомості), відкритість, мінливість (зумовлена постійними змінами зовнішнього оточення та внутрішньої системи цінностей), складна структура (наявність активного, пасивного та внутрішнього шарів), різнорівневе мовне втілення [6].

Ж. Краснобаєва-Чорна витлумачує концепт як «одиницю мислення й пам'яті, що постає в результаті тривалого і складного процесу, наділяється мовною оболонкою (виражається лексичними, фразеологічними, пареміологічними одиницями, прецедентними текстами, етикетними формулами тощо), підлягає процесам специфікації, узагальнення, абстрагування та модифікації (змінам, уточненню, розширенню / звуженню), характеризуючись динамічною природою, відзначається «стереотипністю» й «константністю», утворена множинністю складників і наповнена культурним змістом, виконує пізнавальну функцію, функції орієнтування у світі та збереження знань про світ» [4]. Серед диференційних ознак концепту дослідниця виокремлює «зв'язок з мовою, мисленням, пам'яттю та психікою, абстрагування, етнокультурне забарвлення, момент переживання, специфікацію, узагальнення, автореферентність, безтілесність, відкритість, вічність, динамічний характер, гнучкість, множинність складників, потенційну суб'єктивність, тривалість і складність формування, стереотипність і константність, кодованість у чуттєво-образних уявленнях, відображення ментальної дійсності», виконання концептом пізнавальної функції, функції збереження знань про світ, структурування знання, орієнтування у світі [3].

Отже, концепт, використовуючи певне ідеально-абстрактне начало (знання, інформацію, психіку, ментальність), посідає проміжне місце між національним світосприйняттям і мовою, тісно їх пов'язуючи. Концепт – це явище синкретичне, що має ментальну сутність і матеріальне начало – мовне вираження, є специфічною часткою етнокультурної інформації, що відображає світ національного сприйняття предметів і понять, позначених мовою. Передача певного значення, етнокультурне забарвлення й обов'язкова наявність мовного втілення – основні складники

реалізації концепту як багатовимірного утворення. Такі ознаки концепту, як виконання пізнавальної функції, функції збереження знань про світ, існування у вигляді інформаційних елементів, здатність вербалізуватися, визначають його як епістемічне утворення; ознаки зв'язку з психікою та пам'яттю, абстрагування, потенційної суб'єктивності, здатності відображати ментальну дійсність у певних образах актуалізують концепт як психоментальне утворення; ознаки наявності специфічного національно-культурного забарвлення й оцінного компонента, узагальнення, стереотипності та константності існування, належності всьому колективу, кодованості у чуттєво-образних уявленнях уможливають кваліфікацію концепту як етнокультурного утворення. Доцільною видається спроба вивести власну дефініцію концепту, яка враховує всі проаналізовані підходи до його визначення: концепт – це базова оперативна одиниця мислення людини, продукт індивідуальної й колективної свідомості та пам'яті, що відображає (віддзеркалює) предмет або явище дійсності у вигляді певних ментальних образів, несучи про них усю добуту шляхом пізнавальної діяльності інформацію, обов'язково виражаючи специфічну етнокультурну маркованість, емотивність, оцінність і набуваючи вербального вигляду (за допомогою лексем, фразеологізмів, висловів тощо) [2].

Список використаних джерел:

1. Алефиренко, Н. (2005). Спорные проблемы семантики. М.: Гнозис.
2. Гарбера, І. (2015). До питання дефініції концепту. *Вісник Донецького університету. Серія Б. Гуманітарні науки: науковий журнал*. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», Вип. 1-2. С. 57-63.
3. Краснобаєва-Чорна, Ж. (2009). Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту *життя* в українській фраземіці). *Українська мова*, №1. С. 41-52.
4. Краснобаєва-Чорна, Ж. (2009). Сучасна концептологія: концепт *життя* в українській фраземіці. Донецьк : ДонНУ.
5. Ляпин, С. (1997). Концептологія: к становлению похода. *Научные труды Центроконцепта*. Архангельск : Поморский гос. ун-т, Вып. 1. С. 11-35.
6. Приходько, А. (2008). Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.03

ІНФІНІТИВ У СИСТЕМІ БЕЗОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Воронько Ірина Валеріївна

ORCID ID: 0000-0002-3577-3260

викладач кафедри германо-романської філології та перекладу
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Україна

У мовній системі дієслово займає особливе місце. Всі висловлювання формуються на базі дієслівного члена, який і представляє описувану ситуацію.

Дієслово є відкритим класом слів, тобто його склад може необмежено поповнюватися новими лексичними одиницями. Цей процес, що тривав протягом всієї відомої історії англійської мови, досить інтенсивний і в даний час.

Інфінітив прийнято вважати називною і більш простою в семантичному і морфологічному відношенні формою дієслова. В зарубіжній і вітчизняній теоретичній літературі є різні точки зору на сутність інфінітива і його функції.

Деякі науковці повністю відокремлюють інфінітив від дієслова, розглядаючи його як іменну частину мови, що лише має дієслівну основу. Також багато вчених вважають, що, наприклад, в англійській мові інфінітив (разом з герундієм та дієприкметником) належить до безособових форм дієслова.

За І. П. Івановою інфінітив – це найбільш абстрактна форма дієслова, в основному розряді дійсного стану тільки називає дію [1].

Інфінітив – дає абстрактне, узагальнене поняття про дії; в цій формі зв'язок дії з діячем лише передбачається логічно, а не виражається формальними ознаками.

Інфінітив – одна з безособових форм дієслова. В англійській мові вживається переважно з часткою «to». Інфінітив може керувати прямим додатком і визначатися обставиною: I'd like to settle the matter as soon as possible (Мені б хотілося вирішити це питання якнайшвидше).

Відмінність безособових форм дієслова від особових полягає в тому, що вони не мають граматичних категорій особи, числа і способу, і тому не можуть виконувати властивої особистим формам синтаксичної функції присудка.

Проте, будучи дієслівним номінативом, інфінітив має ряд особливостей, які зближують його з особовою формою дієслова. У функціях, властивих імені, інфінітив зберігає здатність висловлювати дію як процес, тобто має заставні і видові відмінності, висловлює час, перехідність і неперехідність основи, має свій власний суб'єкт дії; крім того, інфінітив має здатність приймати пряме доповнення і визначатися прислівником.

Інфінітив у більшості випадків передає дію як процес, який не може мислитися поза зв'язку з його діячем та їх співвіднесеність виявляється в реченні більш послідовно при вживанні інфінітива, який подібно до дієслова, виражає дію, позначену основою.

Частка «to» може служити зручною ознакою для виявлення його в реченні, особливо в тих випадках, коли інфінітив за формою збігається з іменником або прикметником, наприклад: experiment - to experiment (експеримент - експериментувати); produce - to produce (продукти, вироби - виробляти); increase - to increase (збільшення - збільшувати); gain - to gain (приріст, прибуток - отримувати вигоду).

З історичної точки зору інфінітив є категорією, включеної в систему дієслів англійської мови. Його включення в систему відбувалося на еволюційному рівні. В результаті цього процесу інфінітив змінювався не тільки граматично, а й семантично: втрачалося об'єктне смислове навантаження на інфінітив, здобувалися дієслівні характеристики, які виражають дію.

А. І. Смирницький, виходячи з розуміння граматичної категорії як узагальненої граматичної одиниці, знаходить підставу для виділення особливої категорії, яку лінгвіст називає «категорією уявлення», або «репрезентації», що представляє процес в різних видах – як чистий процес або як процес, ускладнений іншими (номінативними) характеристиками.

Категорія репрезентації проявляється в трьох категоріальних формах:

- 1) дієслівна репрезентація, характерна для предикативних (особистих) форм;
- 2) субстантивна репрезентація, характерна для герундія і інфінітива;
- 3) ад'єктивна репрезентація, характерна для причастя [2].

Отже, інфінітив, що постає з вербалізованого іменника, у той же час набуває номінативних характеристик, тому в сучасній англійській мові інфінітив, подібно до дієприкметника та герундія, володіє подвійною сутністю: номінативною та дієслівною.

Надзвичайно важливо продовжувати дослідження цього явища, тому що уживання інфінітиву є досить поширеним феноменом у англійській мові і широко вживається в англомовних текстах. Значення інфінітиву може бути різним залежно від контексту, через що перекладач має уважно дослідити контекст, аби його переклад був точним та коректним.

Список використаних джерел:

1. Иванова, И. П., Бурлакова, В. В. & Почепцов, Г. Г. (1981). *Теоретическая грамматика современного английского языка*. Москва: Высш. школа.
2. Смирницкий, А. И. (1957). *Синтаксис английского языка*. Москва: Изд-во лит. на иностр. яз.

КИНО И ЛИТЕРАТУРА: ИНТЕРМЕДИАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Кутовой Антон Борисович

ФУІФМ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Научный руководитель:

Левченко Алексей Владимирович

кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Изучая любой из видов искусства по отдельности, будь то живопись, литература или музыка, мы не можем полностью абстрагироваться от тех процессов, которые происходят в поле общечеловеческой культуры – и такие процессы выводят нас за рамки одного определенного вида искусства, заставляя обращаться к вопросам их взаимодействия и взаимовлияния.

Закономерно, что проблема синтеза литературы и других видов искусств была актуальна во все времена и во все культурно-исторические эпохи, однако с наступлением Новейшего времени, развитием авангардных модернистских, и, впоследствии, постмодернистских тенденций интерес к данной проблеме возрос в геометрической прогрессии. Особенно это связано с обновлением плеяды «классических» видов искусств – помимо искусств театрального и музыкального, живописи, и, собственно, литературы, в результате достижений научно-технологического прогресса возникает киноискусство. Оно комбинирует в себе как элементы театральной постановки и драматургии, музыки, так и во многом наследует литературу, всё ближе и ближе сближаясь с ней, до такой точки, что можно говорить об их исключительной интермедиальной связи, взаимовлиянии и взаимоизменении уже к 30-м годам XX века.

Ключевым для прослеживания такой связи между литературой и кино является понятие кинотранскрипции, которая возникает в результате их тесного взаимодействия. Транскрипцией в лингвистическом её понимании (греч. двигаю и лат. *transcriptio* – переписывание) называют способ однозначной фиксации на письме звуковых характеристик отрезков речи. Применимо к музыке транскрипция – это переложение музыкального произведения для другого инструмента или голоса [1].

В сфере взаимодействия искусств М. Головинский под транскрипцией понимает перенесение литературного произведения в знаковые системы других искусств (песни, иллюстрации, спектакли, фильмы) [2]. Таким образом, кинотранскрипция – это процесс (и результат) перевода литературы на язык кино, переноса литературного произведения на киноэкран.

Существует несколько различных классификаций кинотранскрипций и критериев их оценивания (т.е. критериев оценивания их адекватности). Один из наиболее популярных подходов к оцениванию касается соотношения текста-первоисточника и его адаптации (перевода, транскрипции...). Верность транскрипции условно рассматривается по отношению к «букве» и к «духу» текста, как если бы адаптация была переводом, в сфере которого и используются такие понятия. Верность «букве» означает максимально близкое к исходному тексту перенесение на экран, что, как правильно, сильно ограничивает творческие возможности режиссера. Верность «духу», в свою очередь, подразумевает свободу создателя от рамок текста, что позволяет наиболее полно передать имманентную идею оригинала в кинотранскрипции [3]. «Оценщиком» же такой работы становится аудитория (включая критиков), которая может непредвзято судить о её успешности или неудаче, основываясь на своих, однако, субъективных ощущениях. [3] Таким образом, критерий верности «духу» практически невозможно обосновать предметно, в то время как о верности «букве» можно говорить, опираясь на вполне конкретные критерии анализа.

Помимо этого, с увеличением количества кинотранскрипций, которые стремятся наиболее точно повторить оригинальный текст во всех его аспектах и деталях, усиливается влияние кино на так называемую «культурную память» человека [3]. Это означает, что кино постепенно перебирает на себя функции литературы, и в памяти реального читателя литературный текст отходит на второй план, уступая место более яркой и запоминающейся экранизации. Происходит замещение оригинала продуктом адаптации, что, в некотором роде, похоже на процесс работы с литературной критикой, поскольку, во время кинотранскрипции, переноса текста на экран, также наблюдаются процессы отбора, анализа и переработки художественной информации.

Говоря о взаимодействии литературы и киноискусства в диахроническом аспекте, возникает необходимость в изучении периодизации развития кинематографа, поскольку каждому историческому этапу характерен свой набор индивидуальных черт, которые обуславливают характер взаимодействия литературы и кино.

Первым историческим этапом является этап зарождения кино как нового вида искусства. Хронологически он относится к концу XIX - началу XX века и характеризуется наименьшей глубиной проникновения литературы в кино и *vice versa*. В основном, лишь осваиваются инновационные для своего времени техники съемки, а реализованные посредством кино сюжеты имеют примитивный характер (как, например, «Прибытие поезда на вокзал Ла-Сьота» (фр. *L'Arrivée d'un train en gare de la Ciotat*) братьев Люмьер) [4].

Вторым этапом становится эпоха немого кино, когда преобладают два типа фильмов – документальные и так называемые «игровые». Со становлением последнего и происходит активное развитие нарративных техник, поскольку увеличивается максимальное экранное время картины, и создаются поначалу простые, а затем – более сложные сюжеты, которые условно соответствуют и наследуют приемы литературы - прозы. Также, именно на это время приходится

появление первых экранизаций – кинотранскрипций литературных произведений, в связи с нехваткой новых оригинальных сюжетов для растущей киноиндустрии [4].

Третьим этапом считается первая декада развития звукового кино (20 –30-е годы XX века), когда киноленты, помимо демонстрации визуального ряда, задействуют одновременно с ним аудио сопровождение. Здесь характерным становится появление общего медиума между кино и литературой – слова, которое теперь выступает носителем смысла наряду с изображением. На данном этапе начинается экстенсивное задействование кинематографом литературных техник и приемов, как в плане построения сюжета, так и на уровне композиции кадра и речи героев, а также окончательная адаптация литературных понятий жанра, стиля и композиции [4].

В то же время, аналогичный процесс прослеживается в литературе – писатели начинают экспериментировать, используя опыт кино при создании своих произведений – они обращаются к кадровому изображению действительности, «синематическому» восприятию мира.

Последним обширным этапом становится современный, который наступил с конца 1940-х годов и до сегодняшнего дня. Помимо уже отмеченных явлений в сфере взаимодействия литературы и кино, начинается период конкурирования между кино и литературными текстами, когда киноискусство, используя характерные только для него средства и способы выражения (такие как многоплановость структуры повествования с нарушением причинно-следственных связей, закадровым нарратором, смешение жанров и т.д.) [4].

Таким образом, можно сделать вывод, что каждый последующий этап в истории взаимодействия литературы и кино наследует достижения предыдущего и, в свою очередь, вносит некие новые открытия в систему их отношений, всё чаще и чаще формируя новые интермедиальные связи между ними.

На сегодняшний день, литература существенно пополнила свой творческий арсенал новыми для неё кинематографическими понятиями. Сюда, например, относится приём литературного монтажа (фр. *montage* - подборка, сборка), когда автор (составитель) практически устраняет себя из текста или ограничивается минимальными комментариями, а его воля проявляет себя исключительно в отборе и комбинировании фрагментов чужих произведений в собственное целостное произведение [5]. В более широком смысле, монтаж – соединение двух эпизодов (кадров, отрывков), в результате которого рождается художественный образ, появляется новая художественная мысль.

Из кино в литературу пришло выраженное понятие близкого (крупного)/дальнего плана, которое касается особенностей описательной техники в произведении. Также, новым стало понятие точки зрения (англ. *point of view*, *POV*), но не в классическом её понимании (идеологии, психологии и т.д.), а в плане описания одних и тех же ключевых событий или сцен от лица разных персонажей в рамках одного произведения или группы

Отдельно следует выделить целую группу явлений киноиндустриального маркетинга, которые, в результате экономических причин, влияют на современную литературу и всё чаще проявляются в ней. К ним относятся *spin-off*, *sequel*, *prequel*, *interquel*, *midquel*, *fan-fiction*, *real-person fiction*, дилогия, трилогия, которые было изначально популяризированы в области кино (хотя и встречались до этого в литературе), а впоследствии были заимствованы литературой и драматургией.

Подводя итоги, можно с уверенностью сказать, что все вышеописанные явления, хоть и проявили себя первоначально отдельно в литературе, и отдельно в кино, при помощи реализации интермедиальных связей между ними стали

достоянием общей культуры и, на сегодняшний день, в равной степени проявляются в обоих видах искусства.

Список використаних джерел:

1. Ярцева, В. Н. (1990). Лингвистический энциклопедический словарь. Retrieved May 17, 2020, from <http://tapemark.narod.ru/les/517a.html>
2. Лободанов, А. (2016). Семиотика Искусства . Лондон, Великобритания: Издательство МАНВО.
3. Dudley, A. (1984). Concepts in Film Theory. NY, USA: Oxford University Press.
4. Краткая история кинематографа. (2020). Retrieved May 17, 2020, from <http://ispu.ru/node/7631>
5. Чупринин, С. И. (2017). Жизнь по понятиям. Москва, РФ: Время.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.04

КОНЦЕПТУАЛЬНА ДОМІНАНТА ЯК СКЛАДОВА ІДІОДИСКУРСУ

Данченко Ірина Юріївна
викладач

Запорізький державний медичний університет, Україна

В концептосфері будь-якої лінгвокультури виділяють такі сутності, які її формують та характеризують в загальних рисах. Вони можуть сприяти реконструкції мовної картини світу певного народу на певному етапі його історії. Дослідженням цього феномену присвячено у вітчизняній лінгвокультурології не так багато наукових робіт, в яких вони отримують різні назви: концептуальні домінанти у А.М. Приходька, ключові концепти у А.Д. Шмельова, А.А. Заліняк та І.Б. Левонтіної, культурні скрипти у А. Вежбицької, ціннісні (культурні) домінанти у В.І. Карасика. Отже, можна говорити про відкритість і важливість цього питання та **актуальність** його розгляду.

Об'єктом розгляду є концептуальна домінанта як лінгво-культурний феномен, який отримує трансформації в ідіодискурсі.

Метою статті є визначення сутності концептуальної домінанти в системі лінгвокультури і її місце в ідіодискурсі та в художньому тексті. Для досягнення цієї мети ставляться такі **завдання**: 1) дослідити сутнісні характеристики концептуальної домінанти в структурі концептосфери певної культури з точки зору різних теорій; 2) розглянути специфіку концептуальної домінанти в художньому тексті.

Спираючись на теорії зазначених авторів, спробуємо визначити основні характеристики ключових концептів лінгвокультурології. Концепції А.Д. Шмельова, А.А. Заліняк та І.Б. Левонтіної, а також А. Вежбицької представляють їх у тісному зв'язку з мовою, а саме, досліджують їх через посередництво «ключових» слів культури, що й становить стрижень їхніх теорій. Такі слова А. Вежбицька пропонує визначати на основі їх значимості, частотності їх використання в певній сфері, наприклад, в сфері моральних суджень, вони є не периферійними, а загальноживаними; такі слова повинні утворювати навколо себе фразеологічне поле, часто зустрічатися у прислів'ях, піснях тощо [1, с. 13-38]. Таким чином, вони вкажуть, на думку дослідниці, на ключові смисли певної лінгвокультури, визначать особливості національного характеру.

Згідно теорії А.Д. Шмельова, у значенні цих слів міститься «ключова» для певної мови ідея. Саме в семантиці цих слів містяться уявлення носіїв певної мови про світ, які здаються їм очевидними та визначальними для ряду явищ культури, тобто відображають особливості менталітету. Такі слова є лінгвоспецифічними, тобто такими, для яких важко знайти в іншій мові повні еквіваленти. Вони нав'язують мовцю певні стереотипи мислення та поведінки, характерні для даної культури [2, с. 10-11]. Аналіз семантики «ключових» слів дають «ключ» до розуміння особливостей культури, яка отримує вираження через певну мову.

Таким чином, ключові концепти є лінгвоспецифічними, утворюють ніби культурну ауру певного народу, дають уявлення про особливості менталітету.

В теорії А.М. Приходько концептуальні доміанти представлені як абстрактні сутності з певним набором характеристик. Дослідник також звертає свою увагу на етноспецифічність концептуальних доміант, вони «окреслюють особливості етнічного менталітету та дозволяють судити про ознаки певного типу культури» [4, с. 148], визначаючи етнічні цінності певного народу [4, с. 296].

Концептуальні доміанти несуть у собі важливі ідеї певної етнокультури, відображають актуальні потреби суспільства [4, с. 145]. Крім того, в цій теорії виділяється не лише їх етнокультурна прив'язка, а й соціокультурна: їм властива кількісна та якісна мінливість слідом за змінами в соціокультурній [4, с. 148].

А.М. Приходько наголошує також на тому, що концептуальні доміанти визначають поведінку носіїв їхньої культури, а також їхню самооцінку [4, с. 296]. Концептуальні доміанти відносяться як до сфери культури, так і лінгвокультури, утворюючи між ними проміжний шар [4, с. 149], тобто вони виражають ціннісні, стереотипні установи певної культури, закріплені у значеннях слів.

Дещо інший погляд на концептуальні доміанти представлений Л.М. Шатиловою, згідно якого концептуальні доміанти – це абстрактний розумовий процес, який має конкретне мовне втілення: концептуальні доміанти – «это основной признак проявления мыслительного процесса в языке, с помощью которого человек формирует в своем языковом сознании представления о мире» [6, с. 4]. Дана дослідниця також вказує на культурне маркування концептуальних доміант.

В.І. Карасик представляє лінгвокультурну теорію концептуальних доміант. Вчений виокремлює ціннісні або культурні доміанти, протиставляючи індивідуальні, мікрогрупові, макрогрупові, етнічні і загальнолюдські концепти. При цьому між ними немає чіткої межі [3, с. 166]. Ціннісні доміанти утворюють певну культуру, представляють її найбільш істотні ціннісні змісти, вони впливають також на оцінки оточуючого світу та поведінку людини. В.І. Карасик так само, як і А.М. Приходько зазначає, що вони є не лише етно-, але й соціомаркованими сутностями [4, с. 166]. В той же час, дослідник зауважує, що ціннісні доміанти різних мов здебільшого збігаються, різниця полягає у частотності тих чи інших їхніх ознак й у їхній специфічній комбінаториці [4, с. 205].

Дослідник спирається на розуміння концепту Ю.С. Степановим, який підкреслював, зокрема, зміну концептів у часі, їх рухомість, та різне їх сприймання різними людьми та у різні епохи [5, с. 171].

Для дослідження ціннісних доміант В.І. Карасик пропонує такі процедури: « картування відповідних лексичних та фразеологічних груп, зіставлення ціннісних суджень, які виходять із стереотипів поведінки, та зафіксовані в значеннях слів, стійких сполучень, прецедентних текстів ». Крім того, як додатковий засіб вивчення культурних доміант можна використовувати й внутрішню форму слова [3, с. 205].

Підвищення уваги когнітивістів до художнього тексту пояснюється його першорядністю при передачі смислів. Складність художнього тексту з точки зору його структури, змісту пояснює наявність ряду методик, направлених на виявлення його когнітивного устрою. Нас цікавить явище концептуальної домінанти в художньому тексті і, ширше, - в ідіодискурсі.

В динамічній системі художнього тексту концептуальні домінанти – це когнітивна структура індивідуалізації свідомості. В концептуальних домінантах концентруються авторські смисли в їх індивідуально-авторському розумінні світу. Слідом за І.А. Щировою, вважаємо, що авторські смисли являють собою окремий варіант концептуалізації світу [7, с. 151].

Згідно лінгвотипологічній концепції О.Г. Фоменко, у тексті концептуальні домінанти (текстові константи) формують тексто-стильовий концепт, який утворює єдність текстового концепту, властивому будь-якому тексту автора, і авторського концепту, що дає уявлення про авторську концепцію його ідіостиля [7, с. 80-81]. Тексто-стильовий концепт не завжди знаходить своє мовне вираження. Задля його дослідження будується матриця, яка складається зі сторін, які протиборствують та складають бінарні опозиції базових концептів: ДІЯННЯ-НЕ-ДІЯННЯ, ЄДНАННЯ-НЕ-ЄДНАННЯ. Ці сторони концепту гармонізуються та зближуються, утворюючи одне смислове ціле, завдяки концептуальним домінантам [7, с. 83]. У короткому оповіданні відбувається гармонізація лише однієї сторони тексто-стильового концепту завдяки концептуальній домінанті. Тому доцільно розглядати тексти певного автора у їх сукупності.

Побудування текстової матриці й встановлення текстових констант у сукупності текстів відбувається трьома кроками. По-перше, через смисли, закріплені в заголовку, які проектуються у весь текст. Ці проєкції встановлюються завдяки авторським сигналам, таким як ключові слова, тобто лексичні повтори, синоніми, деривати; смислові повтори; авторські мовно-стильові особливості: неологізми, мовні аномалії. Таким чином, вербалізуються семантичні смисли концепту. На другому етапі відбувається включення заголовку одного тексту до іншого, для якого він не є першим знаком, та ключових слів. Текстові константи порівнюються, встановлюються їхні опозиції та сторони тексто-стильового концепту, які протиборствують. На третьому етапі можна інтерпретувати тексто-стильовий концепт завдяки повній картині текстових констант [6, с. 142-143].

Таким чином, концептуальні домінанти належать текстовому простору як динамічній системі. Виділення концептуальних домінант у творчості конкретних авторів дозволить порівняти їх між собою та з концептуальними домінантами творчості типологічно близьких письменників, встановити, яким чином концептуальні домінанти певної епохи освоюються в художньому дискурсі цієї епохи. Перспективним представляється дослідження концептуальних домінант, їх трансформацій в німецькомовних текстах коротких оповідань.

Список використаних джерел:

1. Вежбицкая, А. Понимание культур через посредничество ключевых слов. (2001). М.: *Языки славянской культуры*, с. 13-38.
2. Зализняк, А. А. (2005). Ключевые идеи русской языковой картины мира: Сб. ст. М.: *Языки славянской культуры*.
3. Приходько, А.М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя: Прем'єр.
4. Шатилова, Л.М. (2011). *Актуалізація лінгвокультурологічних категорій експліцитності і імпліцитності як концептуальних домінант в німецькій і російській мовній картині світу*: автореф. дис. ... докт. філолог. наук. М..

5. Карасик, В.И. (2002). *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Волгоград: Перемена.
6. Степанов, Ю.С. (1997). *Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования*. М.: Школа «Языки русской культуры».
7. Щирова, И.А. (2006). О проблемах и принципах когнитивного описания текста. *Studia linguistica. Язык и текст в современной парадигме научного знания*, № 15. СПб.: Борей, С. 150-156.
8. Фоменко, Е.Г. (2004). *Типологическое в идиостиле Джеймса Джойса: монография*. Запорожье: ЗГУ.
9. Фоменко, Е.Г. (2006). *Лингвотипологическое в идиостиле Джеймса Джойса: дис. ... докт. филолог. наук: 10.02.04 / Фоменко Елена Геньевна*. Запорожье.

МЕТОД «BLENDED LEARNING» (ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ) У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ВНЗ

Івахненко Інна Григорівна

асистент кафедри іноземних мов

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського («ХАІ»), Україна

Нові вимоги для сучасних методів навчання обумовлені постійним скороченням аудиторних годин. Важливе завдання сучасної освіти – це пошук раціонального співвідношення аудиторної та самостійної роботи студентів з використанням електронних засобів навчання. Серед викладачів ВНЗ все більш популярним стає метод «blended learning» – сучасний освітній метод, в якому поєднується традиційна аудиторна система навчання та технології електронного навчання. Під технологією «blended learning» розуміють поєднання навчання в аудиторії («face to face», «обличчям до обличчя»), дистанційного навчання (distance learning) та навчання за допомогою Інтернету (on-line learning). В технології «blended learning» так само, як в традиційному навчанні передбачається проведення аудиторних занять (лекції, практичні заняття, семінари). відповідно до навчальної програми. Самостійна робота студентів проводиться під керівництвом викладача з використанням електронних навчальних матеріалів. Електронна частина курсу є доповненням до аудиторних занять. Роль викладача змінюється від транслятора знань при аудиторних заняттях до координатора знань, наставника («tutor»). Викладач організує навчальну діяльність студентів та сприяє їх самостійній роботі.

Якщо розглядати мовну освіту, то одним з найбільш продуктивних методів є «blended learning». Тому що мова обов'язково потребує елементів живого спілкування. Відпрацьований самостійно матеріал узагальнюється, аналізується та вживається в реальних ситуаціях за допомогою комунікативних завдань. Таким чином, навчальні матеріали складаються не тільки в друкованому, але й електронному вигляді, викладач складає ресурсну карту, де зазначені основні та додаткові матеріали, інтернет-посилання, які можуть бути використані студентами. Для викладача важливо ретельно планувати зміст кожного заняття. Він повинен визначити обсяг та теми для аудиторних занять та дистанційної форми, відповідно до складності матеріалу і часу, потрібного для виконання завдань. Лише правильне методичне планування і організація дають переваги для викладання методом «blended learning».

Технологія *blended learning* допомагає вирішити проблему формування мотивації при навчанні іноземним мовам, тому що самостійна робота студентів в навчальному процесі знаходиться в безпосередній залежності від мотивації студентів. Виконання цікавих завдань, які викладач пропонує в електронному курсі, буде корисним для студентів.

До *on-line* компонентів, які може використовувати викладач іноземної мови, належать презентації, тексти, відеофільми, аудіоматеріали, пісні, лексичний матеріал, граматичний матеріал, робочі зошити, завдання на закріплення матеріалу, тести для перевірки отриманих знань.

Розміщення інформації на інтернет-ресурсах дає змогу здійснювати багаторазове використання навчальної інформації. Також є можливість проведення форумів *on-line*, де студент має змогу поставити запитання до викладача чи отримати консультацію та можливість *on-line* спілкування – чат, форум, SKYPE, ZOOM.

Технологія «*blended learning*» має такі переваги:

- 1) безперервний доступ до навчального курсу в будь-який час ;
- 2) послідовність вивчення матеріалу – модульність;
- 3) можливість охоплення великої кількості студентів;
- 4) можливість для студентів виконувати завдання незалежно від їх географічного перебування;
- 5) самостійність студентів та зацікавленість у результатах, підвищення мотивації;
- 6) студент стає активним учасником навчального процесу;
- 7) швидкий зворотній зв'язок з викладачем;
- 8) викладач має змогу бачити результати навчання кожного студента.

Недоліки технології «*blended learning*»:

- 1) залежність від технічних засобів навчання;
- 2) в деяких студентів відсутня самодисципліна, вони не звикли до самостійної роботи, що може призвести до поганих результатів у навчанні.
- 3) низький рівень комп'ютерної грамотності викладача та студентів може заважати вивченню матеріала.

При використанні технології «*blended learning*» достатньо серйозна проблема – це нестача часу. Створення електронних ресурсів, презентацій, пошук інформації, перевірка завдань студентів в електронній формі, - все це вимагає від викладача значних витрат часу.

ОРГАНІЗАЦІЯ МОВНОЇ ПРАКТИКИ З ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дмитрієва Марина Вікторівна

викладач кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна

Бурова Діана Олександрівна

студентка I курсу факультету іноземних мов
Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна

Дистанційне навчання має свою специфіку, обумовлену тим, що дозволяє використання різних засобів мовленнєвої діяльності. Якщо при вивченні правил читання або написання іноземної мови досить легко віднайти будь-які мережні курси, тому що такі види роботи не потребують великих обсягів звукового супроводу, то з аудіюванням та говорінням можуть виникнути деякі питання.

Проблемами використання різних інформаційних технологій в освітньому процесі вищих навчальних закладів освіти займалися такі зарубіжні та вітчизняні науковці, методисти і педагоги, як Дж. Андервуд, Є. Белова, А. Бернадський, Р. Гуревич, Т. Кашицин, В. Солдаткін, Т. Ящур, В. Тихомиров. Особливості спілкування між педагогами та студентами у процесі дистанційного навчання розглядали П. Марков і В. Баженова. Про використання можливостей Інтернету в освітньому процесі зазначалося в дослідницьких роботах С. Зінов'єва, А. Мелюхіна, Д. Аветисяна.

Важливим аспектом при вивченні іноземної мови є набуття навичок, які в майбутньому допоможуть студенту не просто розуміти іноземні тексти або співрозмовника, але й вміти висловити власну думку, точку зору, як письмово, так і усно. Відповідно до теорії діяльності навчати різних видів практики можна лише в ході її постійного виконання. Тому, треба розуміти, що при вивченні іноземної мови має бути сформована максимально самостійна робота студента, яка буде допомагати йому у здобутті конкретних навичок [2].

Тобто, при навчанні говорінню – кожному студенту варто надати можливість якомога більше говорити, виражати свої думки іноземною мовою, спілкуватися з носіями цієї мови. Важливо пам'ятати закономірність, сформульовану у свій час відомим методистом І.В. Рахмановим: в основу навчання будь-якому видів мовленнєвої діяльності покладено слухо-моторні навички, отже, усна практика необхідна при формуванні умінь будь-якого виду мовленнєвої діяльності. Специфіка навчальної дисципліни «іноземна мова» – формування комунікативної компетенції – потребує пріоритету інтерактивних засобів навчання для індивідуальної або групової роботи студентів.

Існує дві групи засобів дистанційного навчання: синхронні та асинхронні [3]. До синхронних засобів відносять Skype, Zoom, чати, відеоконференції. У такому випадку є багато варіантів роботи за допомогою дистанційного навчання щодо здобуття навичок мовленнєвої діяльності.

По-перше, робота з викладачем у режимі онлайн-дзвінків. Найдоречнішим буде використання таких програм як Skype або Zoom. Програми такого типу дозволяють легко організувати відеоконференції між кількома учасниками, забезпечуючи обмін та передачу додаткової інформації (презентації, документи, відеозображення з додаткових камер, чати з учасниками тощо) і підтримувати

спілкування з групою, завдяки чому студенти можуть легко проводити обговорення обраних тем для розвитку іноземного мовлення.

Доречним буде привести приклад з власного життя. Моя група вивчає німецьку мову і наш викладач кафедри романо-германської філології Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Лузанова Людмила Володимирівна постійно проводить конференції у Zoom, щоб не втрачати з нами зв'язку. В першу чергу ми завжди обговорюємо нові теми, маємо можливість поставити питання щодо наданого матеріалу. При вивченні німецької мови, окрім правил, ми розповідаємо вірші або частини тексту, які час від час задаються нам як окремі вправи для розвитку мовленнєвих навичок. Такі дзвінки допомагають постійно підтримувати зв'язок як з викладачем, так і з одногрупниками, тому що ми продовжуємо спілкуватися, маючи можливість не тільки чути, але і бачити одне одного.

По-друге, чати з одногрупниками допоможуть шукати спільні теми для обговорення, а однаковий рівень здобуту знань не буде викликати вагомих «розривів» в умінні висловлювати власні думки.

Що стосується асинхронного навчання, сюди відносять електронну пошту, різні форуми, блоги, відео та аудіо-подкасти, мобільні додатки (Lingualeo, Duolingo, EWA). При використанні таких засобів з'являються деякі переваги. В першу чергу студенти розвивають навички сприймання на слух. Важливо пам'ятати, що при прослуховуванні відео або аудіо, головною можливістю розвивати мовленнєву діяльність буде повторення раніше сказаного. Якщо мова йде про чати, студент має більше часу для формулювання своїх думок, є можливість скористатися матеріалом, який він отримувал під час вивчення нової теми. Учасники такої взаємодії не залежать від часу або місця проведення. Щодо до мобільних додатків, там перевага надана розвагам та цікавим іграм, завдяки чому інтерес до вивчення іноземної мови лише підвищується.

Але при використанні асинхронних методів навчання треба розуміти і їх недоліки. Перш за все, це відсутність особистого контакту та вербального спілкування. Сюди також треба віднести зворотний зв'язок, який може бути відкладений на декілька годин і це буде дуже сильно гальмувати процес навчання.

Сьогодні питання дистанційного навчання актуальне як ніколи раніше. Вивчаючи іноземну мову, ми мали на меті розглянути ефективність способу навчання саме за допомогою новітніх інформаційних технологій. На нашу думку, одним з найперспективніших напрямів роботи в системі дистанційного навчання іноземних мов є саме інтегрований підхід до вирішення основних завдань. Сюди слід віднести поєднання таких процесів, як комп'ютерне навчання, технологій мультимедіа та постійних ігрових завдань. Все це в повній мірі допоможе студенту розвивати навички мовленнєвої діяльності та не втрачати інтерес до вивчення мови [1].

Викладачі іноземної мови, які працюють з сучасними студентами, усвідомлюють, що такі учні думають і поведуть себе по-іншому, ніж попередні покоління. Ці учні народилися у світі інформаційних технологій; вони приділяють досить багато часу у соціальних мережах, на різних веб платформах та взагалі у мережі Інтернет, та довіряють ідеям веб-простору більше, ніж інформації у відомих підручниках. Цифрове покоління займає значну частину людства. Ці молоді люди потребують особливого підходу та належної технологічної платформи для формування знань та навичок.

Список використаних джерел:

1. Богданова, Д. А. (1996). Возможности использования сетевых технологий в образовании. М.: Наука. Физматлит.
2. Карамышева, Т. В. (2001) Изучение иностранных языков с помощью компьютера. *В вопросах и ответах*. СПб.: Союз.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: Постанова від 20 грудня 2000 року. (2000). Вилучено з <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
4. Кухаренко, В.М., Рибалко, О.В. & Сиротенко, Н.Г. (2002) Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс: навч. пос. Харків: НТУ «ХПІ», «Торсінг».
5. Кухаренко, В.М. (2007) Дистанційне навчання: енциклопедичне видання: навч.-метод. посіб. Київ: ТОВ Редакція «Комп'ютер».

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКИ У ТЕКСТАХ НОВИН ПРО УКРАЇНУ ПОПУЛЯРНИХ АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН ЗМІ

Матул Олександра Олексіївна

студентка факультету романо-германських мов
Національний університет «Острозька академія», Україна

У 20 сторіччі традиційні медіа (телебачення, радіо, друковані видання) вимушені конкурувати з «новими медіа», які, застосовуючи сучасні технології, захоплюють все більшу аудиторію. Інтернет став незамінним джерелом інформації: тисячі інтернет-порталів щоденно висвітлюють останні події у сфері науки, спорту, мистецтва, політики. Мільйони людей формують цілий пласт знань про навколишнє середовище, використовуючи те, що можна легко знайти в еру оцифрування та соціальних медіа [4].

З допомогою різноманітних психолінгвістичних інструментів медіа-портали здатні впливати на смислове та емоційне сприйняття тексту. Певний образ особистості чи навіть цілої країни можна сформулювати, застосовуючи певну лексику, наприклад, наявність політкоректної лексики може підкреслити процес демократизації суспільства чи відсутність соціальної нерівності [3], а слова емоційно-експресивного характеру змушують читача співпереживати, тощо.

Аналіз останніх досліджень. Хоча останнім часом психологи та лінгвісти більше уваги звертають на рекламну лексику та її вплив на свідомість, тексти новин також потрапляли в поле зору дослідників. У контексті гібридної війни явище «мови ненависті» («hate speech») вивчали О. Гладилін, С. Оснач, А. Денисова, Д. Дубровський, А. Вебер та інші. Вони підкреслюють вплив негативно конотованої лексики та висловлювань з ознаками ненависті на сприйняття прочитаного. Маніпулювання свідомістю читача з допомогою евфемізмів, а також загалом їх функціонування в англійській мові досліджували такі вчені, як І. Сентенберг, Т. Джеферсон, М. Кондратюк, Г. Кіттрідж, Г. Менкен, Г. Антрушина, О. Швейцер. Ще один засіб впливу на читача – емоційно-забарвлена лексика – неодноразово ставала об'єктом дослідження В. Чабаненка, П. Горецького, М. Жовтобрюха. Більшість вчених сходяться на думці, що з допомогою правильно підібраних лексичних засобів можна формувати у читача певні образи та навіть пропагувати власні ідеї.

Мета статті - проаналізувати особливості лексичних засобів у текстах новин про Україну, опублікованих популярними англійськими ЗМІ.

Новини для аналізу обиралися з основних міжнародних медіа-порталів BBC, CNN, The Guardian і The New York Times, враховувались новини за часовий період літо 2019 – весна 2020 року.

Виклад основного матеріалу. Новини, які вражають та запам'ятовуються, повинні бути емоційними і хвилюючими [7]. Такі тексти не лише сильніше привертають увагу, а і мають певний ефект на світобачення читача. Цього можна досягнути використовуючи емоційно забарвлені слова та евфемізми, які здатні на підсвідомому рівні впливати на свідомість людини.

Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів визначає експресивно-емоційну лексику як слова, що не лише називають предмети, але і надають додаткове стилістичне забарвлення - суб'єктивну оцінку мовця [1]. На думку М. А. Жовтобрюха, така лексика «виражає також емоційні відтінки в оцінці явищ дійсності, осіб, подій» [2], тобто її використовують не для точності повідомлення, а надання йому емоційного забарвлення. У новинах цей лексичний засіб зустрічається найчастіше у текстах про військові та політичні конфлікти і трагедії з людськими жертвами.

У тексті «Ukraine conflict: Deadly flare-up on eastern front line» на сайті BBC зустрічаємо слова та вирази «shaky ceasefire deal», «violated» та інші, які вказують на ставлення автора до описаних подій і передають атмосферу нестабільності воєнного конфлікту, чим вміло маніпулює журналіст. Вираз «self-proclaimed», наприклад, підкреслює незаконність дій, а «occupiers» і «Russian-backed rebels» проводить чітку межу між чинним керівництвом України та владою окупованих територій. Читач однозначно буде більш схильним до схвалення дій української влади, яка є офіційною та намагається повернути власну територію. Подібну маніпуляцію свідомістю можна помітити в інших новинах: фрази «comedian-turned-president», «political neophyte» вказують на недосвідченість президента В. Зеленського (The Guardian: «Ukraine election: early results indicate big win for president's party»), «a last line of defense», «a pivotal role», «street protesters toppled a pro-Russian president» показують читачеві важливість та впливовість вуличних протестів (The New York Times: Anti-Russian Protests Erupt in Ukraine, Despite Virus Threat), «acrimonious and polarising impeachment inquiry» передає нестабільність та неоднозначність ситуації (The Guardian: «Trump pressed Ukraine leader to investigate Biden, memo reveals»). Іншими прикладами слів та фраз, що викликають емоційну реакцію, є «dozens of bodies» (величезна кількість загиблих), «guaranteed» (почуття надійності, стабільності), «huge» (підкреслює розмір, важливість чи кількість), «greed» (чітко виражена негативна конотація викликає однозначну реакцію).

Словник сучасної англійської мови Longman тлумачить термін «евфемізм» як ввічливе слово чи вираз, який вживається замість більш прямого для уникнення шокуючих, грубих слів, здатних образити чи засмутити [6]. Заміна надто різких чи небажаних понять на нейтральну або навіть позитивну конотацію здатна приховати істинну сутність явища. Використовуючи евфемізми, автор новини маніпулює сприйняттям тексту читачем, адже вирішує, що саме потрібно завуальювати, аби не визвати антипатію та негативну реакцію на написане.

Найбільше завуальованих фраз зустрічається у контексті політики. Саме у цій сфері журналісти намагаються доречно добирати мовні одиниці, чим іноді спотворюють реальний стан речей, відволікають від негативних факторів та приховують невдоволення [3]. У Таблиці 1 наведені деякі приклади евфемізмів з

політичних новин англomовних медіа-порталів з поясненням їхнього справжнього значення.

Таблиця 1

Евфемізми в текстах політичних новин

Приклади евфемізмів	Як розуміє читач	Як варто розуміти
Slowdown	Незначне зниження рівня доходів, погіршення ситуації	Катастрофічне зниження рівня доходів чи значне погіршення
Negative growth		
Savings	Заощадження	Скорочення фінансування
Military operation	Військова операція загалом	Атака на ворожі позиції, можливо з людськими жертвами
Prevaricate	Хтось не каже всієї правди	Хтось каже неправду, бреше
Investment	Інвестиція, що згодом принесе вигоду	Витрата, часто не корисна для державного бюджету
Military advisers	Воєнні радники, що не беруть участь у воєнних діях напряду	Солдати
Suspended	Тимчасово призупинений	Повністю зупинений, без наміру завершити щось пізніше
Not making progress	Прогресу немає, але робота все ще ведеться і є надія на успішне завершення	Завдання не має ніякого результату і завершиться невдачею
Families on lower incomes	Сім'ї з низьким рівнем доходів	Бідні сім'ї
Every loss of life	Кожне втрачене життя	Кожна смерть/загибель, кожна вбита людина
They had no option	Варіантів не було, що виправдовує рішення попри всі його недоліки	Було прийняте найзручніше чи найпопулярніше, навіть якщо були доступні інші, можливо кращі, варіанти.

Значну кількість евфемізмів було також знайдено у текстах про авіакатастрофи чи людські жертви у воєнних конфліктах. У новині BBC “MH17 Ukraine plane crash: What we know” використовується слово «downing», яке в порівнянні з «air disaster» викликає менше негативних асоціацій. У багатьох текстах, де описуються випадки загибелі людей, можна зустріти евфемізми, що замінюють слова «жертви», «смерть»: «lost one's life», «personal loss», «lost», «didn't make it», «passed», та інші. Такі заміни менше шокують, тому читач, ймовірно, повністю ознайомиться з інформацією та краще її запам'ятає. В той же час, журналіст може використати цей лексичний засіб, аби послабити негативну реакцію на новину, наприклад, про жертви серед мирного населення під час воєнної операції по звільненню окупованого міста. Таким чином увага зосередиться на самій події, а не на емоціях.

Висновок. Тема України неодноразово піднімалася на популярних англomовних інтернет-порталах, що дозволило медіа показати власне бачення описаних ситуацій. Емоційно забарвлені слова та евфемізми є важливими засобами для маніпулювання свідомістю читача, що підтверджує проведений аналіз текстів новин.

Список використаних джерел:

1. Єрмоленко, С. Я., Бибиц, С. П., Тодор, С. Г. (1972). Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь.
2. Жовтобрюх, М. А., Кулик, Б. М. (1972). Лексика і фразеологія. Курс сучасної української літературної мови (с. 66-69). Київ: Вища школа.

3. Hughes, G. (2010). *Political Correctness: A History of Semantics and Culture*. Singapore: Wiley-Blackwell.
4. Morris, M., Ogan, C. (2006). The Internet as Mass Medium. *Journal of Communication*, (46), 39-50.
5. Papacharissi, Z. (2017). Commentary: Remaking Events, Storytelling, and the News. *Remaking the News: Essays on the Future of Journalism Scholarship in the Digital Age*, 153-154.
6. Richards, J., Platt, J. and Platt, H. (2002). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. (3rd ed.). Pearson Education Limited.
7. Robinson, S. (2012). Experiencing Journalism: A New Model for Online Newspapers. *The Handbook of Global Online Journalism*, 59-76.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Мойко Юлія Русланівна

здобувач вищої освіти факультету іноземних мов
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Сучасна школа спрямовує весь навчальний процес на розвиток всіх видів комунікативної діяльності, не залишаючи й поза увагою позакласну діяльність учнів з іноземної мови, яка сприяє більш досконалому вивченню мови та наближує їх до культури народу, мова якого вивчається. Вчитель має повне право варіювати у виборі тем позакласних заходів з англійської мови, враховуючи раціональність та доцільність їх проведення.

Досягнення сучасного рівня володіння іноземною мовою є не можливим без врахування величезного потенціалу позакласної роботи, мета якої –раціональне використання позаурочний часу для розвитку і закріплення отриманих знань на уроках, розвитку здібностей, вмінь та навичок, вподобань та інтересів учнів на базі іноземної мови.

В процесі проведення позакласних заходів з англійської мови учні мають можливість не лише отримувати задоволення, але й проявити свої творчі здібності, самостійність, естетичні смаки, розширити свій світогляд, виховувати повагу до людей, а й відтак вдосконалювати свої знання, формувати різні види компетентностей. Такий процес буде ефективним, якщо будуть враховані всі особливості учнів, їх вміння та навички.

Готуючись до проведення будь-якого заходу, вчитель обирає матеріал відповідно до рівня їх знань, визначає, який матеріал буде цікавим для учнів і водночас відповідатиме програмі навчання. Учні ж показують свої знання і вміння, які вони здобули на уроках англійської мови та, коли брали участь в іншій позакласній діяльності, Матеріал повинен бути доступним для учнів, а не перевантажувати їх, адже це може привести до появи труднощів та не зацікавленості учнів у проведенні певних заходів.

В позакласній роботі, так само як і на уроках, необхідно домагатися свідомого застосування знань, умінь і навичок. Від розуміння змісту матеріалу, який засвоюється, готовності учнів включати його в мовну діяльність багато в чому залежить формування інтересу учнів до іншомовної діяльності.

Позакласна робота з іноземної мови охоплює організаційні форми, методи і види позаурочної діяльності, які взаємопов'язані між собою і об'єднані спільними

цілями. У створенні ефективної системи позакласної роботи з англійської мови важливо врахувати різні вікові особливості, адже запропонований вчителем позакласний захід може не відповідати інтересам учнів, етапи оволодіння англомовною комунікативною діяльністю з урахуванням знань та вмінь учнів. У плануванні і проведенні позакласної роботи з англійської мови необхідно брати до уваги, що вона важлива і ефективна тільки тоді, коли органічно вписаним є кожний захід в навчально-виховний процес. Кінцевими цілями позакласної роботи з англійської мови можна було б назвати наступні:

- 1) розширення і поглиблення знань, формування англомовної комунікативної компетенції учнів у різних видах мовленнєвої діяльності;
- 2) стимулювання інтересу учнів до вивчення англійської мови;
- 3) сприяння розвитку особистості та шанобливого ставлення до культури країни, мова якої вивчається [1].

З урахуванням основного змісту та цілей позакласної роботи з англійської мови вчитель повинен ставити перед собою основні завдання при її проведенні. До таких завдань ми відносимо:

- поглиблення знань учнів та розвиток їх комунікативних вмінь;
- розвиток логічного та креативного мислення і кмітливості;
- виявлення більш обдарованих і здібних учнів і сприяння їх подальшому розвитку, не залишаючи поза увагою учнів, які мають середній та низький рівень знань з англійської мови;
- розвиток інтересу до вивчення англійської мови;
- залучення всіх учнів, незалежно від їх рівня знань, в цікаві позакласні заходи;

Важливим фактором успішного виконання цих завдань є врахування психолого-педагогічних особливостей навчання іноземної мови на різних рівнях. Знання властивостей особистості того чи іншого віку дає можливість правильно визначити зміст і форму позакласної діяльності з англійської мови.

Ми зауважили, що учні, які активно беруть участь у позаурочній діяльності з англійської мови, значно підвищують свій рівень знань, відкривають і розвивають свої навички завдяки цій діяльності для досягнення своєї мети. В процесі позаурочної діяльності з англійської мови спостерігається ефективний розвиток ментальності, соціальності та моральних цінностей учнів, їх комунікативної компетентності та сприйняття життя [2].

Виходячи з цього, ми окреслюємо основні переваги позакласної діяльності:

1. Позакласна діяльність заохочує учнів до виконання пісень, декламування віршів, гри, акторської майстерності, декламації, розмови та розповіді про будь-які шкільні предмети та суспільне життя.
2. Проведення дебатів – це гарний шанс для учнів висловлюватись вільно.
3. Учні вчаться бути терплячими і розвивають атмосферу здорової конкуренції.
4. Учні вміло і швидко орієнтуються на надзвичайну організацію та презентацію діяльності, розвивають навички говоріння та письма, вони вчаться співпрацювати та координувати у різних ситуаціях – все це пов'язано з лідерськими якостями.
5. Позакласні заходи дають можливість учням проявити себе відповідно до ситуацій, і вони будуть спілкуватися, самоідентифікуватись та самооцінюватись під час будь-яких соціальних, культурних чи навчальних заходів, контактуючи з організаторами, вчителями та учнями школи.
6. Учні розвиватимуть організаторські здібності.

7. Позаурочна діяльність забезпечує мотивацію до навчання. Це робить учнів мотивованими.

8. Позакласні заходи викликають в учнів значною мірою почуття психологічних, етичних, соціальних, естетичних, фізичних, культурних, навчальних та дисциплінарних цінностей.

Таким чином, можна зробити висновок, що позакласна робота з англійської мови є невід'ємною частиною навчального процесу, яка сприяє не тільки розвитку навчальних здібностей, а й розвитку учня як особистості.

Комфортні умови проведення позакласної роботи сприяють розвитку ініціативи учнів, їх здібностей, зняття психологічних бар'єрів і комплексів, що заважають самовираженню англійською мовою. Тут кожен учень може і хоче проявити себе. Тому участь у позакласній роботі сприяє розвитку особистості учня, зокрема таких його якостей, як активність, цілеспрямованість, колективізм. Добре налагоджена позакласна робота допомагає також виявити здібності та інтереси і тим самим може вплинути на вибір, якщо не майбутньої професії, то, хоча б спрямувати учня у подальшому житті [3].

Завдяки цьому позаурочна діяльність з англійської мови сприятиме розумовій організації дозвілля учнів, спрямуванню їх інтелектуальної і емоційної енергії в потрібне русло.

Список використаних джерел:

1. Добра, О.Й. (2011). Роль позакласної роботи у здійсненні комунікативних цілей оволодіння англійською мовою. *Іноземні мови*. (2), 12 – 13.
2. Ніколаєва, С.Ю. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт.
3. Пономарьова, Г.М. (2012). Формування самостійності учнів у позакласній роботі з іноземної мови. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. (14), 169-173.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.05

РОЗРІЗНЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ТА МЕНТАЛЬНОГО ОБРАЗІВ

Кунцьо Оксана Іванівна

ORCID ID: 0000-0003-2939-2629

викладач кафедри іноземних мов

Подільський державний аграрно-технічний університет, Україна

В сучасних наукових дослідженнях образ часто постає одним із визначальних літературних феноменів на якому, за визначенням О. П. Воробйової (2011) зосереджені “в своїх інструментальних і епістемологічних виявах мистецтво стилістики і дух поетики, творення й інтерпретація художнього тексту” [1].

Традиційно, образ визначається як відображення в свідомості явищ об'єктивної дійсності [2; 3], “результат взаємодії людини й світу, що ґрунтується на досвіді та зберігається у свідомості” [4]. Образ формується сприйняттям, пам'яттю, уявою, накопиченням вражень [5]. Значний інтерес спричинює, власне, не стільки поняття образу, скільки визначення пріоритетного підходу до його аналізу.

Образ є об'єктом літературознавчого (естетичного), психологічного та лінгвістичного вивчення. Саме, лінгвокогнітивний аналіз структури образу

передбачає перетин згаданих вчень, позаяк втілюється за наявності контексту, автора та читача та з урахуванням особливостей їх ментальної діяльності. Спробуємо більш детально розглянути кожен із аспектів.

З позицій естетики, художній образ “формується на основі образно-сміслової ідеї автора й утілюється в знакових структурах” [4]. Л. Гінзбург вважає що *естетичне, починається там, де починається специфічне переживання абсолютної єдності, а, відтак, рівноцінності знаку та значення, переживання значущої форми та оформленої ідеї* [6]. За О. А. Бондарук (2015) [4], художній образ формується на основі морально-етичних принципів, які ілюструють інтереси соціуму, впливають на творчість автора, і виокремлює пізнавальну (формування загального уявлення про предмет) та чуттєву (емоційний та виховний вплив на адресата) естетичні функції художнього образу [4].

Відтак, образ є специфічною для літератури і мистецтва конкретно-чуттєвою формою відображення дійсності [2], узагальненим типом чи характером, який створюється письменником [3]. *В образі сконцентрована не лише естетична, але й смислова інформація художнього тексту* [6].

Художній образ, будучи одиницею художнього тексту, утілюється в слові, і відображає загальні чи особливі властивості конкретного предмета [4]. Також в літературознавстві образ визначають як троп, або зображення якого-небудь явища через інше, конкретніше або яскравіше за допомогою мовного звороту, переносного вживання слова [2].

Проте поняття образ, навіть крізь призму його літературно-текстового функціонування, є значно глибшим аніж просто зображення: різні художні образи відображають особливості соціокультурного досвіду народу.

З позицій психології, природа образу полягає у мисленнєвих відтвореннях, пам'яті попереднього чуттєвого чи емоційного досвіду [7]. Когнітивна лінгвістика, категоріальний апарат якої послуговується здобутками вчення психологічного, розглядає образ як такий, що включає сприйняття у всіх актах концептуалізації, де концепти розвиваються з репрезентації перцептивного нагромадження зорового, слухового, тактильного, рухового, нюхового та смакового досвідів [8]. Таким чином, образ постає репрезентацією певної діяльності чи об'єктів. Такі, ментальні образи, створюються безперервно а середовищем їх існування постає людська свідомість; у ній вони суб'єктивно забарвлені й занурені в асоціативні відношення [5].

Специфіка художньої літератури, як “особливого способу пізнання дійсності” [6], полягає у невід'ємності процесу та результату пізнання особистості, яка пізнає, тобто художника [6]. На думку О.П. Воробйової (2005), залучення когнітивних прийомів в процес літературної інтерпретації сприяє об'єктивізації інтуїції читача в питаннях, що стосуються літературної образності та прихованих завдань літературного тексту [9].

Висновки. Таким чином, доцільним буде трактування образу, як об'єкту саме когнітивної лінгвістики, де аналіз його структури уможливілює врахування особливостей ментальної діяльності людини, наявність художнього контексту та концептуалізаторів – автора й читача, відповідно.

Список використаних джерел:

1. Воробйова, О. П. (2011) РАВЛИК і МЕТЕЛИК у вирі буття : когнітивні аспекти художнього символізму. *Вісник КНЛУ*, (14,1), 25–34.
2. Юрчук, Л. А. & Винник, В. О. (ред.). (1974). *Словник української мови*. (Т. 5). Київ: Наук. думка.
3. Кусайкіна, Н. Д. & Кусайкіна, Ю. С. (укл.). (2010). *Тлумачний словник української мови*. Харків : Книжковий Клуб “КСД”.
4. Бондарук, О. А. (2015) Лінгвокультурна інтерпретація художнього образу “коханої жінки ” в поезії елизаветинської епохи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, (18), 18-22.

5. Арутюнова, Н. Д. (1990) Образ, метафора, символ в контексте жизни и культуры. *Res Philologica. Филологические исследования*, 71–88.
6. Кухаренко, В. А. (2004) *Інтерпретація тексту*. Вінниця: НК.
7. Wellek, R. & Warren, A. (1949) *Theory of Literature*. New York: Harcourt, Brace and Company.
8. Oakley, T. (2007) Image Schemas. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. D. Geeraerts, H. Cuycens (ed.). New York: OUP, pp. 214-224.
9. Vorobyova, O. (2005) "The Mark on the Wall" and Literary Fancy: A Cognitive Sketch. *Cognition and Literary Interpretation in Practice*. H. Veivo, B. Pettersson & M. Polvinen (ed.). Helsinki: Helsinki University Press, pp. 201-217.

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА МАРКОВАНІСТЬ БАНЕРНОГО ЖАНРУ У ДИСКУРСІ ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ

Гончарова Тетяна Василівна

ORCID ID: 0000-0002-0630-6751

аспірантка

Національна Академія СБ України, Україна

Роль діяльності футбольних фанатських угруповань у сучасному суспільстві набуває все вагомшого значення. Це пояснюється популярністю футболу, зростаючою кількістю його прихильників та авторитетністю їх комунікації, яка розширює межі та є виразником соціальних процесів. З огляду на те, що мова і суспільство перебувають не в статичних відносинах, а здійснюють постійний динамічний вплив один на одного, важливим є питання про роль і види взаємодії суспільних факторів і мови. Соціолінгвістичним проблемам присвячена низка доробків вчених (Б. Бернштайн, В. Виноградов, Г. Корнелісен, Л. Антошкіна, Л. Масенко, Р. Зорівчак, М. Олікова, Н. Діттмар, Р. Гайслер, У. Вебер та інших), проте банерний жанр дискурсу футбольних фанатів не виявився у колі наукових інтересів дослідників. Важливим є той факт, що банери широко представлені у дискурсі фанатських угруповань і аналіз їх особливостей дасть змогу глибше осягнути менталітет народу, уможливить розуміння своєрідності суспільної практики українського суспільства та сприятиме мінімізації безпекових проблем у навіокофутбольному середовищі, що і обумовило актуальність даного дослідження.

У сучасних соціолінгвістичних працях мова розглядається як «явище водночас індивідуальне й соціальне: вона обслуговує і кожну окрему людину, і суспільство в цілому, причому обидві її функції взаємопов'язані і невіддільні одна від одної. Мова однаково спрямована як у внутрішній, так і в зовнішній, соціальний світ людей. Цим вона забезпечує єдність індивіда і суспільства, безперервне їхнє взаємозбагачення і взаємопідтримку» [1]. Мова корелює з багатьма соціальними факторами: освіта, гендер, вік, соціальний статус, рід діяльності, захоплення, місце проживання, соціальне оточення, належність до певної лінгвокультури тощо. Від них залежить вибір лексичних, синтаксичних та стилістичних засобів мовцем у відповідних комунікативних ситуаціях. Комунікація футбольних фанатів теж обумовлена цими соціальними чинниками.

Перш ніж виокремити соціолінгвістичні маркери банерного жанру футбольних фанатів, необхідно дати його визначення. Природа мовленнєвого жанру є складною

структурою і для її розуміння важливим є усвідомлення взаємної залежності його «культурологічної, соціологічної, комунікативно-прагматичної та когнітивної основ» [2]. Крім того він вказує на «приналежність до дискурсивних співтовариств», спільний корпус прагматичних цілей яких формує підґрунтя існування та діяльності [3]. Дискурсивне співтовариство футбольних фанатів складається з великої кількості індивідуумів, які багато в чому різняться, але всі об'єднані прагматикою дискурсу, яка спрямована на демонстрацію підтримки своїй команді найрізноманітнішими способами. Завдяки більшій варіативності організації дискурсу, у порівнянні з мовою, високою є кількість можливостей для реалізації прагматичної мети. Слід вказати на те, що останнім часом вона розширила свої межі і проявляється у вигляді реакції на суспільнополітичні події у країні та світі.

Банерний жанр відіграє особливу роль як складова дискурсу фанатів, бо «це крик душі уболівальників. Інколи він буває щасливим, інколи злим, інколи незрозумілим...» [4]. У «Правилах банерної лінії на секторах Ультрас Динамо» його називають «обличчям на секторі», просять проявляти «повагу до банерів і не називати їх «тряпками» [5]. Крім того існує «війна банерів», яка передбачає крадіжку банера опонента, оскільки таким чином задовольняється «бажання і прагнення фанатів принизити і спровокувати суперника» [6]. Це прирівнюється до втрати прапора під час війни і свідчить про сакральне значення банерного жанру для фанатів. Розрізнити слід два види банерів:

а) постійні: слугують офіційною візитною карткою клубу і його фанатів. Зазвичай вони містять назву, інколи і гасло, наприклад, банер із написом латинськими буквами на блакитному фоні «ULTRAS DYNAMO» присутній на всій домашніх і виїзних матчах футбольного клубу «Динамо» (Київ). Написання обох слів заголовними буквами використано з метою привернення уваги, а латиниця вказує на давні традиції ультрас;

б) ситуативні: мають відношення до поточної гри, піднімають релевантну для навколофутбольного оточення або для суспільства тему. Зазвичай вони використовуються одноразово, наприклад, політичний банер «Запоріжжя проти Сталіна» був частиною ланцюга (масмедіа, Інтернет) протестного дискурсу на відкриття пам'ятника в обласному центрі.

Аналіз соціолінгвістичної маркованості банерного жанру дискурсу фанатських угруповань слід здійснювати за наступними параметрами:

1. Слова та словосполучення на спортивну тематику: «Чудова гра немає слів!», «Вперед до перемоги!».

2. Змістова складова зі вказівкою на суспільно-політичні проблеми: «Ми не вороги! Ми Українці!», «У нас одна країна – єдина Україна!».

3. Текст російською мовою: «Только победа, «Шахтер»», «Мы с тобой навсегда!».

4. Текст англійською мовою: «NO TO RACISM», «CRIMEA is UKRAINE».

5. Віршова форма: «Ми – фанати, ми – не вівці, ми не ходим по вказівці!», «Геть із пляжу! Ми тут ляжем!».

6. Лексеми з вказівкою на етнічність: «Карпатський дух не зламати!», «Кров героїв кличе до помсти».

З лінгвістичної точки зору для банерів характерним є «обмеження у використанні вербальних засобів і це призводить до стиснення думки у коротку сентенцію, яка часто є лише натяком, що постає у формі схвалювання, вихвалювання, дотепу, докору, знущання та підсилюється графічними засобами» [7]. Виразність і аргументованість досягається за рахунок потужного інструментарію мовних засобів у поєднанні з відповідною графікою. Зазвичай текст наноситься на полотно, яке має

колір футбольного клубу. Це стосується тих банерів, зміст яких відповідає головному напрямку прагматики дискурсу футбольних фанатів – підтримці свого кумира. На мовному рівні характерною особливістю для них є часті вживання лексем та їх дериватів на спортивну тематику «перемога», «гол», «гра», тощо. В разі, якщо мова йде про суспільнополітичну тему (що наразі забороняється правилами проведення матчів), то напис може здійснюватися на однотонній основі. Останніми роками зросла кількість банерів патріотичного спрямування. Це обумовлено загостренням відносин між Україною і Росією, подіями на Сході, анексією Криму. У написах переважають лексеми «Україна», «народ», «Батьківщина» і «єдність» та похідні від них. Кожне фанатське угруповання має цілу низку банерних написів, що містять великий корпус лексики зі вказівкою на етнічність «карпатський», «український», «Перунова рать» тощо. У банерному жанрі футбольних фанатських угруповань зі східних та південних регіонів спостерігається використання російської мови, що пояснюється історичними аспектами та наявністю там значної кількості російськомовного населення. До англійської мови звертаються тоді, коли: мова йде про традиції фанатського руху; проблема носить глобальний характер; якщо мета полягає у тому, щоб привернути увагу міжнародної спільноти до подій у країні. Переважно всі тексти пишуться у такому разі заголовними літерами. У більшій частині речень на банерах в кінці стоїть знак оклику та знак питання для посилення аргументованості. Українському народу притаманний феномен творчої багатомірності. Це проявляється і в лінгвокреативній творчості футбольних фанатів, яка проявляється у вигляді віршових форм.

Отож, соціолінгвістична маркованість банерного жанру дискурсу футбольних фанатів обумовлена взаємною залежністю соціального контексту і широкими можливостями варіативності на лінгвістичному рівні. Банерний жанр є лакмусовим папірцем, який показує відображення суспільних процесів на мовному рівні, привертає увагу комунікативного оточення.

Список використаних джерел:

1. Куць, О. М. (2004). Мовна політика в державотворчих процесах України. Харків : ХНУ ім. В. Н. Карамзіна.
2. Тырыгина, В. А. (2009). К основаниям жанра. Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки, N3 (11), С. 66–73.
3. Swales, J. (1990). Genre analysis: English in academic and research settings. Cambridge : Cambridge University Press.
4. Шаповалов, М. (20. 07. 2011) Фанаты Карпат сделали самый большой баннер в истории Львова. Доступ через <https://sport.ua/news/131928-fanaty-karpat-sdelali-samiy-bolshoy-banner-v-istorii-lvova>.
5. White Boys Club (2018). Правилах банерної лінії на секторах Ультрас Динамо. Доступ через <http://wbc.kiev.ua/rules/banners>.
6. Gabler, J. (2012). Die Ultras. Fußballfans und Fußballfankulturen in Deutschland (4. Auflage). Köln: PapyRossa Verlags GmbH & Co. KG.
7. Гончарова, Т. В. (2017). Жанрові трансформації дискурсу футбольних фанатів: психолінгвістичний підхід. Психолінгвістика, 22 (2), 12-27. DOI: 10.5281/zenodo.1069510

ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА УСПІШНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Жила Ганна Василівна

викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

Зрозуміти, чому деякі студенти досягають успіху, а інші ні – важливе питання для університетів та викладачів. Це питання викликало зацікавленість дослідників протягом десятиліть. Ці дослідники походять з різних дисциплін, а саме, соціологія, дидактика, мовні науки, економіка, психологія. Іноді вони намагаються не тільки зрозуміти, але й також діяти, намагаючись відповісти на питання: як сприяти успіху студентів?

Метою статті є розгляд основних факторів успішності студентів: мотивації та стратегії навчання у контексті вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі.

Попередні знання учнів мають великий вплив на їх успішність. Це явище, іноді відоме як «ефект Матвія», звичайно, вивчалось соціологами та економістами освіти. Психологи також сприяли кращому розумінню цього ефекту. На перший погляд, ефект Матвія може здатися тривіальним: студенти більш розвинені швидше здають іспит, оскільки вони ближче до мети рівня, якого потрібно досягти. Але при більш детальному огляді ми бачимо, що ці студенти не лише досягають успіху, вони більш прогресують. Останнім часом, зокрема, завдяки роботі, проведеної в рамках теорії когнітивного навантаження[1] було зрозуміло, що учні, які мають більш знань, також мають більше можливостей для виконання запропонованих їм завдань, особливо, коли вони складні та вимогливі. Ця легкість у виконанні завдання звільняє пізнавальні ресурси для самого навчання, тобто для розвитку самих знань. Наприклад, завдання з розуміння читання може бути використано як засіб для досягнення мети отримання лексичних знань. Учень, який має вже багато знань з мови, досягне успіху в завданні розуміння читання, а, отже, матиме більше пізнавальних ресурсів для отримання нових лексичних (чи інших) знань. Брак знань, як надто вимогливе завдання, працює як подвійне покарання: караючи виконання завдання, ми караємо навчання [2].

У педагогічній довідковій літературі зазначено, що мотивація є сукупністю стійких мотивів, спонукань, що визначають зміст, спрямованість і характер діяльності особистості, її поведінки [3]. Мотивація спостерігається: мотивована людина втягується у завдання, яке повинно дати їй змогу досягти цієї мети і вона наполегливо працює, коли це завдання стає важким.

На мотивацію впливають різні психологічні фактори: значимість мети, очікування успіху, відчуття контролю над навчальною ситуацією та відчуття компетентності у цій галузі. Ці фактори виявляються у дослідженні В.Макміллан [4] про найбільш успішних студентів на стоматологічному факультеті. Студенти відповідали на анкети і інтерв'ю і спостерігали за певними навчальними ситуаціями. В результаті досліджень було виявлено, що успішні студенти приділяють високе значення академічному навчанню. Ця цінність стосується інтересу студента до досліджуваної області, а також важливості та корисності, яку надає студент розглянутим темам. Успішні студенти мають на меті отримання диплома, щоб стати фахівцем своєї справи. Також, успішні студенти мають гарне відчуття само ефективності: вони думають, що вони мають навички виконувати вказаний тип

завдання. Нарешті, ці студенти виявляють більш наполегливості у виконанні завдань і шукають більш альтернативних рішень досліджуваних проблемних ситуацій. Треба додати, що іспити та їх оцінювання сприймаються цими студентами як етапи навчального процесу, а не як санкції.

Корисність особливо важлива при вивченні іноземної мови: засвоєна мова сприймається як корисна (студент переконується, що йому потрібно вивчити цю мову) або об'єктивно корисна (мовний контекст вимагає практикуватися), тому навчання набагато ефективніше.

Дослідження методики викладання показують, що якщо мотивація справді характерна для учнів, на неї впливає спосіб навчання. Тому важливо показати учням корисність знань, особливо із сценаріями, в яких студенти самі вимірюють корисність цих знань. Важливо також показати корисність навчальної діяльності, яку здійснює вчитель. Учителю може здатися очевидним, що його чи її учні здійснюють ту чи іншу діяльність, але вони не завжди усвідомлюють педагогічний інтерес до тієї чи іншої діяльності, навіть якщо це звичайна практика. Під час вивчення іноземної мови, підходи, які сприяють конкретним та близьким до реальності ситуаціям, можуть допомогти мотивувати учнів. Однак те, що ситуація насправді близька до реальності, не означає, що вона буде сприйматися як корисна.

Пропонування нових різноманітних завдань з розумним ступенем вимоги дозволяє припинити певну одноманітність звичайних завдань. Різноманітність завдань може відновити інтерес та відданість учнів, якщо і лише в тому випадку, якщо рівень виклику залишається розумним. Цей останній аспект видається вирішальним при вивченні іноземної мови. Коли ми змінюємо завдання, ми підвищуємо мотивацію учнів, але іноді ми стикаємося з дидактичною аварією: складність завдання така, що деякі студенти не в змозі його усвідомити.

Сприяння формуванню оцінюванню допомагає підтримувати високий рівень мотивації: система оцінювання орієнтована на прогрес. Оцінка повинна вказувати на вміння та їх оволодіння, допомагати студенту вимірювати еволюцію його вмінь, а отже, і його прогрес. Приватні (недержавні) оцінки зменшують соціальне порівняння студентів. Ретельний аналіз помилок та їх причин може привести учнів до конструктивної помилки. У нормативних оцінках помилки, як правило, є ситуацією, яку слід уникати і яка може стати джерелом стресу для деяких студентів.

Сучасне навчання іноземних мов було першопрохідцем у галузі стратегій навчання, надаючи їм великого значення з початку дев'яностих років і вигідно замінивши роботу над стилям навчання: в той час як останні є вродженими, внутрішньо пов'язаними з індивідуумом, стратегії навчання можна вивчати та навчати. Зрозуміти, які стратегії сприяють кращому навчанню стала головною проблемою майже у всіх сферах.

Зазвичай виділяють чотири основні типи стратегій навчання. Всі вони не відносяться до однієї і тієї ж розумової діяльності, деякі – досить низького рівня, а інші високого рівня і тому сприяють більш глибокому навчанню. Тип стратегій низького рівня – тип повторення. Йдеться про те, щоб студент вивчав напам'ять, переписував чи перечитував свій урок. Тому такий тип стратегії характеризується пізнавальною діяльністю, яка мало використовує попередні знання студента. Цей тип стратегії, як правило, призводить до поверхневого навчання.

Організаційні стратегії полягають у тому, щоб перш за все розглядали основну інформацію про зміст. Ці стратегії реалізуються під час заходів, в яких учні підбивають підсумки уроку, наприклад, структурують план уроку. Тому вони знаходяться на більш високому рівні, ніж стратегії повторення, оскільки вони

сприяють пізнавальній діяльності щодо пов'язання інформації та організації її таким чином, щоб полегшити її підтримку та інтеграцію в пам'ять.

Ще більш активний тип стратегій стосується стратегій розвитку. Ці стратегії включають проведення аналогій з іншими ситуаціями, що вивчаються, пов'язання нової інформації з попередніми знаннями, перефразування уроку власними словами, встановлення зв'язок між ідеями уроку та тими, що знаходяться в інших уроках. Іншими словами, ці стратегії стосуються розвитку нових знань на основі початкових знань студента. Розвиваючи зв'язок між новою інформацією та їх знаннями, студенти здійснюють глибоку обробку інформації і, отже, мають кращу інтеграцію інформації в пам'ять.

Нарешті, мета когнітивні стратегії характерні для стратегій високого рівня. Вони сприяють плануванню навчальної діяльності, само оцінюванню та регулюванню їхнього навчання. Ці стратегії мають важливе значення в саморегульованому навчанні.

Ми обговорювали два основні типи факторів успішності студентів: мотивація та стратегія навчання. Звичайно, неможливо вивчити всі психологічні фактори, які впливають на успішність студентів. Студенти повинні організувати інформацію, розробляти та регулювати своє навчання. Ми часто вимагаємо від наших учнів саморегулюючого навчання, яке вимагає адаптації, самостійності та відданості. Це зобов'язання необхідно для реалізації стратегій навчання на високому рівні, буде забезпечено певними мотиваційними характеристиками студентів. Досягнення мети відчуття власної ефективності та значення, яке надається завданням, є важливими факторами, які сприятимуть застосуванню стратегій високого рівня. Студенти не завжди усвідомлюють стратегії, які були найбільш адаптовані та найефективнішими для їх навчання. Вчителі можуть допомогти вдосконалити мотивацію учнів у навчанні, а також підтримати їх у використанні правильних стратегій для впровадження відповідно до ситуації та освітніх вимог.

Список використаних джерел:

1. Sweller J., Ayres, P. & Kalyuga, S. (2011). *Cognitive Load Theory*. New York: Springer.
2. Roussel, S. & Tricot, A. (2014). *Le numérique en classe: émancipation ou double peine ?* In Brunel S. (dir.) *De la didactique des usages numériques*. Éditions universitaires européennes : 119-140.
3. Коджаспирова, Г.М. & Коджаспиров А.Ю. (2005). *Словарь по педагогике*. М.: ИКЦ МарТ; Ростов н/Д: ИЦ МарТ.
4. McMillan, W. (2010). *Your thrust is to understand – how academically successful students learn*. *Teaching in Higher Education*, 15 (1), 1-13.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ І ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Жила Ганна Василівна

викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

Зараз ми живемо в постійно мінливому суспільстві. Дійсно, протягом цих останніх десятиліть технологічний прогрес докорінно змінив наш спосіб життя, особливо з появою та популяризацією комп'ютера. Сьогодні майже всі знають як користуватися комп'ютером. Університет не уникнув появи інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Багато дослідників намагаються встановити ефективність цифрових технологій для навчання [1]. Перевірку цієї ефективності стосовно ситуацій викладання та навчання без використання цифрових технологій виявилось важко досягти у великих масштабах. Це перш за все пов'язано з двома елементами, по-перше, термін «цифрові технології» дуже широкий; по-друге, цифрові технології є частиною цілого і не визначають поодиночі результати навчання, перш за все навчальний сценарій має значення, а не цифрові технології як такі [2].

Коли? Як? Чому? впроваджувати цифрові технології в процесі викладання і вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах. Мета цієї статті полягає в аналізі цих питань.

Чи означає впровадження цифрових технологій, те, що ми впроваджуємо інновації з точки зору педагогіки? Звичайно, ні. Новий інструмент зобов'язує нас змінити певні звички, проте немає оновлення чи освітньої революції. Саме на дидактичному, педагогічному та організаційному рівнях оцінюються інновації та вдосконалення.

Цифрові технології можуть бути рушійною силою для оновлення освіти, рушієм для плідних роздумів про викладацьку практику; треба запитати себе, чи потрібно радикально впроваджувати інновації?

Що стосується вивчення іноземних мов, ми часто думаємо про цифрові технології насамперед для розуміння усного мовлення і це виправдано. Вибір ресурсів насправді дуже широкий: аудіо документи, відео документи доступні в Інтернеті. Мережа Інтернет – це джерело багатьох цінних «автентичних» документів для підвищення обізнаності про культурний вимір вивчення мови. Можливість роботи у власному темпі є величезною перевагою. Однак не слід забувати, що цифрові технології можуть давати можливість створювати сценарії, які допомагають в практиці усного та письмового мовлення, наприклад спілкування з людьми через відео конференції.

Використання цифрових технологій сприяє здійсненню підходу на основі завдань, наприклад, брати участь у колективному створенні на відстані з партнерами, мова та культура яких вивчається; тому максимально нагадує соціальну практику.

Соціальні мережі іноді використовують, наприклад, у навчальних цілях, Facebook або Twitter. Сьогодні також є сайти спільнот, присвячені вивченню мов. Крім того, існує динамічна спільнота спеціалістів з корпусної лінгвістики, яка зросла завдяки технологічному прогресу.

Яке місце і яка роль для вчителя, коли розвивається використання цифрових технологій? Вчитель стає непотрібним чи він повинен стати розробником ресурсів

або репетитором чи ментором? Проблема підтримки учнів є центральною і жоден сценарій впровадження цифрових технологій чи будь-яких інших нововведень з цього приводу без цього врахування, безсумнівно, приречений на провал.

Успіх МООС (масових відкритих он-лайн курсів) [3], мабуть, найзначніша подія 2012 року у світі он-лайн вищої освіти. Багато університетів організовують безкоштовні он-лайн курси на різноманітні теми. Термін МООС часто використовується для позначення платформ, тобто сайтів, на яких розміщуються курси, але в основному він використовується для позначення самих курсів. Таким чином, МООС – це, як правило, обмежені часом курси з певної теми. Вони включають цілісний набір освітніх ресурсів, методів взаємодії, вправ та іспитів, які в підсумку призводять до атестації. Також, вони залучають навчальну команду, відповідальну за нагляд за студентами та безперебійне ведення курсів.

Цифрові технології змінюються, ця сфера насправді постійно розвивається. Викладання за допомогою цифрових технологій є складним процесом і вимагає постійної підготовки і обізнаності. Необхідно знайти можливість побудувати мости між дослідженнями та практикою, два полюси, які збагачують один одного.

Що стосується цифрових технологій у вищій освіті, цифрових технологій в процесі викладання/навчання загалом, не слід забувати основні складові. Мова йде про педагогіку, і отже, дидактику дисципліни; про інновацію чи реорганізацію; організацію навчання, і отже, інженерію, структурування команди.

Ми повинні намагатися не втрачати великих можливостей для кращого навчання учнів і кращого позиціонування себе як спеціаліста з навчання.

Повертаючись до наших початкових питань, можна відповісти, що навчати за допомогою цифрових технологій можливо скрізь, кожен раз, коли ми маємо необхідні організаційні та матеріально-технічні засоби, пристосовуючи ці засоби та вміння для ґрунтовного дидактичного проекту.

Список використаних джерел:

1. Endrizzi, L. (2012). *Les technologies numériques dans l'enseignement supérieur, entre défis et opportunités*. Dossier d'actualité Veille et Analyse, 78. Lyon : ENS de Lyon.
2. Roussel, S. & Gaonac'h, D. (2017). *L'apprentissage des langues. Mythes et réalités*. Paris : Retz.
3. Cisel, M. & Bruillard, E. (2012). *Chronique des MOOC*. Sciences et technologies de l'information et de la communication pour l'éducation et la formation (Sticef), vol.19.

СЕКЦІЯ XVI. ЮРИДИЧНІ НАУКИ

DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЛІТИКО-ПРАВОВОМУ ЖИТТІ

Мурач Дмитро Васильович

Студент I курсу ННІ Права
Сумський державний університет, Україна

Науковий керівник:

Сухонос Володимир Вікторович

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права,
теорії та історії держави і права
Сумський державний університет, Україна

Процес розвитку цифрових технологій і їх масове проникнення в життя людей послідовно впливає на різні соціальні процеси. Більшою мірою цей вплив проявляється в даний момент в економічній сфері, де розвиток цифрової економіки стає одним з ключових пріоритетів у всьому світі. Також процеси цифровізації зачіпають освіту, охорону здоров'я, право, починають проникати і в політико-правові відносини. Прикладом останнього слугують digital-технології.

Вважається, що політичний маркетинг зародився в другій половині 1950-х років в США, і стрімко розвивався, охоплюючи при цьому все більше і більше сфер суспільного життя [1]. З розвитком інформаційних технологій в концепції політичного маркетингу з'явився новий елемент – digital-маркетинг або цифровий маркетинг.

Digital-маркетинг - це сукупність інструментів просування, в яких задіяні цифрові канали. Він не тотожний інтернет-маркетингу, оскільки включає в себе такі канали, як телебачення, радіо і навіть зовнішня реклама. Це окремий вид маркетингу, який має свою стратегію по досягненню різних цілей, які ставить перед собою і традиційна реклама: залучення і утримання клієнта, формування залученості аудиторії, лояльності до бренду або зростання продажів. Головні характеристики такого маркетингу - керованість, вимірність і інтерактивність, а також персоналізація - процес розуміння потреб, бажань, а також передача цінного і релевантного досвіду для конкретної людини [2].

Саме в політико-правове життя подібний феномен увійшов поступово. На сьогодні багато дослідників говорять про невід'ємну роль використання цифрових технологій та самого digital-маркетингу як сучасної форми політичного маркетингу. на думку М. Г. Федотової, політичний маркетинг - це специфічна професійна діяльність, що вживається для створення, підтримки і зміни поведінки громадськості стосовно до органів влади, політичних партій, демократичних інститутів, що сприяє формуванню громадянського суспільства [3].

Саме політичний маркетинг орієнтований на осмислення і розробку технологій проведення політичних кампаній, різних форм участі громадян, громадських об'єднань та органів державної влади в політиці [3,4].

До digital-технологій відноситься: контекстна реклама, Social Media Marketing, створення мобільних додатків, pos-термінали в торгових точках. В політичному

просуванні зазвичай використовують соціальні мережі, відео-хостинги та популярні інформаційні сайти [5].

Прикладом активного використання соціальних медіа у виборчій кампанії є нинішній президент США Дональд Трамп, який прямо заявив, що Facebook і Twitter допомогли йому перемогти. Дані інтернет-майданчики стали головними інструментами його виборчої кампанії і, можливо, внесли вирішальний внесок у результат виборів. Кількість підписників на офіційні акаунти Трампа в основних соціальних мережах майже в півтора рази перевищувала аналогічні показники у Х. Клінтон. Але справа не кількості підписників, а в частоті продукування інформації. Важливий і сам контент, те, що кандидат безпосередньо повідомляє своїм виборцям [6].

Причиною такого різкого переходу до інтернет ресурсів є недовіра сучасної молоді до таких джерел інформації як телебачення, газети, тощо. Багато людей переконано, що інтернет площина не може контролюватися політичними організаціями. Проте це слугує лише захистом від публічної недовіри інтернет проектам, що виконують замовлення політичних організацій.

Але подібні зміни не зможуть витиснути «старі технології», причиною цього можна назвати орієнтацію більшості електоральних кампаній різного рівня на зріле покоління людей (від 40 років і старше). Даний сегмент виборців, як правило, і так політично активний і використовує в якості основного каналу отримання інформації традиційні ЗМІ - телебачення, газети [7].

Негативною стороною використання digital-технологій в політико-правовому житті є можливість розповсюдження та навіювання неправдивої інформації про певну особу, щоб знизити рівень довіри населення до неї та запламити її репутацію. Також, доволі часто політичні діячі використовують соціальні мережі для того, щоб збільшити рівень довіри населення до себе через розповсюдження інформації про їхні позитивні вчинки на фоні всього негативу їх опонентів. Подібні дії, в свою чергу, можуть призвести до несправедливого та незаслуженого становлення особи на певну політичну посаду.

Технології цифрової комунікації мають доволі сильний вплив на свідомість суспільства. Їх механізми розроблялися з метою індивідуального впливу на певну особу. Так, для того, щоб «достукатися» до різних соціальних верств, команда штабу республіканців в США кожен день розміщувала в мережі по 40-50 варіацій рекламного звернення. Таким чином, експерти перевіряли, як на них реагують користувачі залежно від формату платформи і обраної риторики. «Якщо знати інтереси аудиторії, можна легко точно транслювати контент певного типу. Відомо, наприклад, якщо ви - білий чоловік середнього рівня достатку, раніше не голосували на виборах. Виходячи з того, які сайти ви відвідуєте, програма показує вам певну інформацію про певного кандидата. Але це в самому спрощеному поясненні», - коментує директор республіканського штату з маркетингу, Гаррі Кобі [6]. Таким чином проводиться вимушений вплив на світогляд людини.

Подібні методи розповсюдження інформації можна вважати за повноцінну агітацію. Проте вони, як зазначалося раніше, можуть мати негативний характер і використовуватися з метою послаблення довіри населення до політичного діяча. Але це не суперечить чинному законодавству України і подібну «агітацію» вважають за висловлення власних думок автора. На нашу думку, необхідно врегулювати це питання на законодавчому рівні, а саме ввести обмеження на висловлювання публічних осіб чи організацій з приводу політичних подій та осіб, що мають безпосереднє відношення до цих подій доки вони не завершаться.

Висновки. Отже, ми можемо дійти висновку, що digital-технології відіграють досить значну роль у виборчому процесі та в політико-правовому житті взагалі. Їх роль полягає у прапаганді та розповсюдженні певного роду інформації щодо того

чи іншого політичного діяча. Через можливість їх недоброчесного використання, пропонуємо ввести обмеження на політичні висловлювання, що будуть стосуватися саме публічних осіб та організацій, які за допомогою цифрової сфери можуть розповсюджувати «власні» думки великій кількості громадян.

Список використаних джерел:

1. Кожушко, О.А. (2015). Интернет-маркетинг и digital-стратегии. Принципы эффективного использования. Новосибирск: РИЦ НГУ.
2. Байков, Е.А., Байкова, И. А., Морщагина, Н. А. (2017). Актуализация использования инновационных маркетинговых технологий в экономической и политической сферах деятельности современного общества. (с. 33-43). Санкт-Петербург: СПбГУКиТ.
3. Чемоданова, О. Н. (2013). Коммуникационный менеджмент как фактор повышения эффективности современной организации. (58-62).
4. Малыгина, О.П., Николаева, К.В., Носырина, О.В., Сучкова, Н.Э. (2017). Коммуникационная стратегия бренда в цифровом обществе. (с. 35-46).
5. Коньков, А.Е. (2019). Цифровизация политических отношений: грани познания и механизмы трансформации. (с. 6-28). Київ: Право.
6. Атасунцев, А. Счастливая цифра Трампа. Вилучено з https://www.gazeta.ru/politics/2016/11/20_a_10350779.shtml
7. Digital-выборы: как технологии меняют политику. Вилучено з <https://vc.ru/future/50257-digital-vybory-kak-tehnologii-menyayut-politiku>

ENGLISH AS AN IMPORTANT SKILL OF A PROFESSIONAL LAWYER

Кучмістенко Ольга Володимирівна
здобувач вищої освіти ННІ права
Сумський державний університет, Україна

Науковий керівник:
Милenkova Римма Володимирівна
ORCID ID: 0000-0002-6712-7319
канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Сумський державний університет, Україна

English cannot be underestimated, because this is the communication tool currently used by more than 700 million people in different countries, and about 400 million people consider it their native language. Every year, thousands of people begin to study it, which makes English the most important language in any field of human activity. The modern world has a tendency to globalization, and therefore, a «global» language is needed that will connect people around the world, regardless of what they do and what language is their mother tongue. At the moment, English is claiming the role of such a «global» language.

Knowledge of the English is an important skill in any field of human activity, especially English is important in the field of jurisprudence, because the profession of a lawyer concerns all aspects of public life. Specialists in the field of law may wonder: «Does a lawyer need English?» Civil servants can answer “no”, but even in this case it is not so simple. But you should not rely on the fact that a state institution does not need

English: even municipalities today often cooperate with international public and commercial organizations at various levels, and this requires not only communication with foreigners, but also an understanding specialized vocabulary to conduct and accompaniment of business documentation, in particular. This can be explained by the fact that the scope of the lawyer is very wide and includes various specializations, ranging from international law and ending with business law, and a professional in his field must know how to work with documents in a foreign language and not make a mistake that may cost his reputation.

Legal English may not be the native language for lawyers. Therefore, they are required to learn this language in a technical context in order to successfully work in the field of law. Learning legal terms is important for your career if you study law regardless of the country in which you live [1]. Also according to article 20 of the Law of Ukraine «On Civil Service» it is stipulated that a person applying for a civil service position, in addition to meeting other requirements, must speak a foreign language, which is one of the official languages of the Council of Europe [2].

To overcome cultural barriers in professional communication, it is advisable to maintain international relations with foreign colleagues, developing professional language skills. Understanding is a means of expressing legal texts, their grammatical structure, and terminology makes it possible to practically use a foreign language for professional activities [3].

We also want to mention that the official languages of the European Court of Human Rights are English and French, of which the first is much easier. By studying the decisions of the European Court of Human Rights in the original language, you can study the position of each of the judges and improve understanding of their arguments.

It is also important to say about moot courts, which will be useful to law students. Moot court is a contest spread all over the world in the form of a simulated court session, in fact, a kind of debate. Participation in such contests will serve as invaluable experience in the professional training of lawyers.

Moot court is not just a competition, but also an opportunity for students to learn more about their chosen profession, communicate with specialists, and also determine what knowledge and skills need to be improved [4].

Conclusion. English is the language of international communication, which is also important in the activities of a lawyer. Today, international companies are actively developing, more and more companies appear that are in business relations with organizations from other states. English is a very important skill of a professional lawyer. In Ukraine, competition in the field of law is very high, and often good knowledge and skills are not enough. When hiring a new employee, management is almost always interested in whether they speak foreign languages. If you are fluent in a foreign language, the chances of a successful and promising job placement are significantly increasing.

Список використаних джерел:

1. The importance of learning legal English for lawyers. (2012). Retrieved from <https://bdaily.co.uk/articles/2012/10/04/the-importance-of-learning-legal-english-for-lawyers>
2. Про державну службу (Закон України) № 889-VIII. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
3. Пономаренко, В. А., Рогозная, Н. В. (2019). Правовая лингвистика в контексте обучения юристов профессиональному английскому языку. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, (12), 374-378.
4. Підведено підсумки муткорту з права інтелектуальної власності. (2018). Вилучено з <https://ipstyle.ua/ua/1933/>

АДВОКАТСЬКА МОНОПОЛІЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Кривульський Данило Сергійович

здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет ім. О.Гончара, Україна

Науковий керівник:

Гордієнко Тетяна Олександрівна

старший викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права
Дніпровський національний університет ім. О.Гончара, Україна

Розглядаючи питання представництва у господарському процесі, не можна не звернути увагу на запроваджений в Україні інститут адвокатської монополії. Однак, через постійні зміни українського законодавства необхідним є вивчення сучасного стану речей у цій царині.

Метою даного дослідження є виокремлення особливостей адвокатської монополії у господарському процесі та розгляд питання щодо того, чи можна вважати її скасованою на сьогодні.

2 червня 2016 року в Україні було прийнято Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», яким запроваджувалась адвокатська монополія на представництво у судах.

Відповідно до даного закону, основні зміни в Конституції полягають у чотирьох складових:

1) заміна слова «правовою» у частині четвертій статті 29 словом «правничою», у частині п'ятій статті 55 слова «правового» словом «юридичного», а у частині першій статті 59 слова «правову» словами «професійну правничу»;

2) виключення частини другої статті 59, відповідно до якої «для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура»;

3) переміщення основної норми, яка визначає конституційний статус та завдання адвокатури з Розділу II Конституції «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в Розділ VIII «Правосуддя» шляхом доповнення цього розділу статтею 131-2, яка встановлює, що «для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура», а також те, що представництво в судах здійснюється виключно адвокатами, за винятком деяких випадків;

4) доповнення розділу XV «Перехідні положення» положеннями про те, що: «...представництво відповідно до пункту 3 частини першої статті 131-1 та статті 131-2 цієї Конституції виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції – з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції – з 1 січня 2019 року [1].

Ці зміни не оминули і представництво в господарському процесі. Однак, у 2019 році були намагання влади скасувати адвокатську монополію, результатом яких стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення можливостей самопредставництва в суді органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення» від 18.12.2019 [2].

Даним законом було внесено зміни до Господарського процесуального кодексу України, а саме до ч.3, 4 ст.56, які нині викладено в такій редакції:

«3. Юридична особа незалежно від порядку її створення бере участь у справі через свого керівника, члена виконавчого органу, іншу особу, уповноважену діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення, трудового договору (контракту) (самопредставництво юридичної особи), або через представника.

4. Держава, Автономна Республіка Крим, територіальна громада беруть участь у справі через відповідний орган державної влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування відповідно до його компетенції, від імені якого діє його керівник, інша уповноважена особа відповідно до закону, статуту, положення, трудового договору (контракту) (самопредставництво органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування), або через представника» [3].

Як бачимо, цими змінами було суттєво розширено можливості юридичних осіб та державних органів на самопредставництво. Було усунуто одну з найбільш обговорюваних проблем – можливість представництва юридичної особи штатним юрисконсультом, що не має адвокатського свідоцтва. Тепер вони отримали право представляти юридичну особу чи державний орган на підставі трудового договору.

Зважаючи на це, виникає дискусійне питання: чи можна вважати адвокатську монополію на представництво в господарському процесі ліквідованою?

З одного боку, сам принцип адвокатської монополії продовжує залишатись в господарському законодавстві. З іншого боку, останні зміни призвели до суттєвого розширення випадків участі юридичної особи в судовому процесі шляхом самопредставництва без участі адвоката.

Ми погоджуємося з думкою О.В. Прудкого, який зауважує, що «зазначеним законом не скасовано норму щодо представництва юридичних осіб виключно адвокатами, відтак і про скасування адвокатської монополії мова не йде» [4].

На підтвердження даної думки можна навести той факт, що задля самопредставництва юридичної особи необхідно, аби в законі, положенні чи трудовому договорі було чітко визначено право працівника діяти від її імені. У той же час норма про здійснення представництва за довіреністю виключно адвокатами не втратила чинності. Зважаючи на це, можна говорити лише про розширення самопредставництва, яке і так було окремою формою представництва в суді, на яку адвокатська монополія не поширювалась. Змінився лише перелік осіб, які можуть представляти юридичну особу від її імені в порядку такого самопредставництва. Що ж до фізичних осіб, зокрема й фізичних осіб-підприємців, то зміни взагалі не відбулися. Вони представляють свої інтереси в господарському суді особисто, або це робить адвокат на підставі виданого ними ордеру або довіреності.

Отже, із усього вищенаведеного можна зробити висновок, що адвокатська монополія в Україні діє. Проте, зважаючи на останні зміни в законодавстві, можна констатувати суттєве звуження кількості випадків, коли дана монополія буде застосовуватись. І справа не в її скасуванні, а в розширенні можливостей самопредставництва юридичних осіб, які тепер можуть представляти свої інтереси в господарському суді через своїх посадових осіб та штатних юристів, якщо це, звісно, передбачено у їх трудових договорах або контрактах. На нашу думку, такі зміни є позитивними з точки зору доступу до правосуддя, оскільки тепер юридичним особам не потрібно сплачувати двічі: штатному юристу і адвокату. Що ж до самої монополії адвокатури, то вона залишається і вважати її скасованою не можна.

Список використаних джерел:

1. *Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)* (Закон України) (2016). Вилучено із <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення можливостей самопредставництва в суді органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення (Закон України) (2019). Вилучено із <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-20>.
3. Господарський процесуальний кодекс України. (2020) Вилучено із <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Самопредставництво юридичних осіб: хто може представляти юрособу та на яких підставах? Ліга:Закон. Вилучено із https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/193155_samopredstavnitstvo-yuridichnikh-osb-khto-mozhe-predstavlyati-yurosobu-ta-na-yakikh-pdstavakh.

ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗАСТАВИ ЯКА ВИХОДИТЬ ЗА МЕЖІ ВСТАНОВЛЕННІ КРИМІНАЛЬНО – ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ

Горб Олександра Сергіївна

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник:

Гнатюк А.Ю

кандидат юридичних наук, асистент

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Для ефективного виконання обов'язку покладеного на підозрюваного, обвинуваченого застосовують такий запобіжний захід як - застава. Застава є одним із найефективніших запобіжних заходів в основу якого покладено економічну заінтересованість особи у збереженні грошової суми та моральні зобов'язання підозрюваного, обвинуваченого перед іншими фізичними або юридичними особами, які виступили заставаодавцями [2]. На національній законодавчій арені досить дискусійним є питання щодо розміру запобіжного заходу - застави. Порядок застосування та розміри такого запобіжного заходу регулюється нормами Кримінально процесуального кодексу України. Однак дане питання потребує більш чіткого нормативно-правового регулювання, так як в законодавстві виникають розбіжності та колізії при застосуванні збільшеного розміру даного запобіжного заходу. Викладене обумовлює актуальність обраної тематики дослідження.

Вказана проблематика стала предметом вивчення ряду вчених, зокрема таких як: Ю. М. Грошевий, А. В. Захарко, В. Г. Крайнюкта, В. О. Пелюшко, Д. П. Письменний, Л. Д. Удалова, В. І. Фаринник, О. Г. Шита, інші.

Застава (ст. 182 КПК) - це запобіжний захід, суть якого полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих обов'язків [1, с. 95-96].

Механізм внесення, повернення та звернення у дохід держави коштів у разі застосування запобіжного заходу у вигляді застави регулюється "Порядком внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу" затверджений постановою КМУ [3].

Підтвердженням внесення коштів на депозитний рахунок суду є платіжний документ з відміткою банку про виконання, який надається слідчому, прокурору або суду, який здійснює кримінальне провадження [4].

Застава спрямована на досягнення певної мети, а саме: забезпечення кримінального провадження та виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків.

Зазвичай застава застосовується як самостійний запобіжний захід, так і альтернатива запобіжному заходу у вигляді тримання під вартою. В свою чергу держава при використанні застави, як альтернативи триманню під вартою дає підозрюваному, обвинуваченому свободу вибору, який саме запобіжний захід обрати.

Частина 5 статті 182 КПК встановлює межі розміру застави:

1) щодо злочину невеликої або середньої тяжкості, - від одного до двадцяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

2) щодо тяжкого злочину, - від двадцяти до вісімдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

3) щодо особливо тяжкого злочину, - від вісімдесяти до трьохсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

У виключних випадках, якщо слідчий суддя, суд встановить, що застава у зазначених межах не здатна забезпечити виконання особою, що підозрюється, обвинувачується у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, покладених на неї обов'язків, застава може бути призначена у розмірі, який перевищує вісімдесят чи триста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб відповідно [1, с. 95-96].

Судова практика стосовно розмірів застави є неоднозначною та різниться межами розміру призначених підозрюваному, обвинуваченому. Дана різниця виникає через види злочинів які особа вчиняє, обставин справи та від самого підозрюваного, обвинуваченого в тому числі і від його поведінки.

В ухвалах про застосування даного запобіжного заходу існують розміри які виходять за межі встановленні КПК, наприклад у розмірі 5, 100, 200 та 450 мільйонів гривень - даний розмір застави вважається найбільшим у практиці національних судів.

В Ухвалі Апеляційного суду міста Києва слідчий суддя враховував обставини кримінальних правопорушень, майновий та сімейний стан підозрюваного, інші дані про особу підозрюваного та наявність ризиків. Тому колегія суддів пришла до висновку що визначена судом першої інстанції застава у розмірі 55 000 000 гривень є завідомо непомірною для підозрюваного.

Згідно з ухвалою Печерського районного суду міста Києва прокурор в засіданні просив розмір застави не менш ніж 253 821 391 грн. Захисник, підозрювана зазначили, що такий розмір застави є явно необґрунтованим, та просили визначити розмір застави близько 20 000 000 грн. В даному випадку слідчий суддя враховував конкретні обставини кримінального правопорушення, вік підозрюваної, дані про особу підозрюваної, тяжкість кримінального правопорушення, у вчиненні якого вона підозрюється, і за вчинення якого передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк до 12 років. Також спосіб вчинення злочину, наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. В даній ситуації вказаний злочин був вчинений проти довкілля та носить триваючий характер, крім того порушення екологічної безпеки сприяло забрудненню і засміченню земельних ресурсів, здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря спричинило тяжкі наслідки для населення, яке проживає в зазначеній місцевості.

Також при вирішенні розміру застави використовується практика Європейського суду з прав людини, яка свідчить про те, що рішення суду повинно

забезпечити не тільки права підозрюваного, а й високі стандарти охорони загальносуспільних прав та інтересів, що вимагає від суду більшої суворості в оцінці порушень цінностей суспільства. Так, суд вважає за необхідне вийти за межі розміру застави, визначеною ст. 182 ч. 5 п. 2 КПК України, та визначити підозрюваній заставу у розмірі, який перевищує 300 розмірів мінімальної заробітної плати, а саме у розмірі 90 000 000 гривень. Оскільки внесення застави саме в такому розмірі може гарантувати виконання підозрюваною покладених на неї обов'язків. Апеляційний суд міста Києва скасував ухвалу та визначив заставу в розмірі 5 000 000 гривень[7].

Також національні суди при вирішенні розміру застави посилаються на рішення Європейського суду з прав людини у справі Мангурас проти Іспанії і використовують його для визначення розміру застави, з врахування фінансового стану підозрюваного, обвинуваченого та спроможність сплатити необхідну суму[6].

У рішенні ЕСПЛ у справі Хрїстова проти Болгарії, Гафа проти Мальти викладена позиція що національні суди повинні приводити достатні аргументи, щоб виправдати суму встановленої застави. Так, серйозність обвинувачення не тільки не може бути єдиним фактором, що обґрунтовує розмір застави, вона не може бути вирішальним фактором. Так само небезпека переховування від правосуддя не може бути оціненою виключно на основі міркувань, що стосуються тяжкості покарання, яке ймовірно буде накладено[5].

Тобто при прийнятті рішення потрібно аби оцінювались всі аргументи в сукупності а не окрему частину як це роблять національні суди, яка зазвичай негативно впливає на підозрюваного, обвинуваченого.

Отже, питання визначення розміру застави є актуальним і важливим на сьогоднішній день. Тому для слідчого судді визначення розміру застави тяжкий та кропіткий процес, так як суддя повинен оцінити всі обставини кримінального провадження, майновий та особистий характер підозрюваного, обвинуваченого, ризику ухилення особи від виконання обов'язків покладених на нього, спроможність сплатити дану суму, врахувати аргументи сторін, та в свою чергу не обмежити права підозрюваного, обвинуваченого та визначити розмір застави з урахуванням неудосягненого національного законодавства та рішень ЕСПЛ.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Тація, В.Я, Грошевого, Ю.М., Капліної, О.В., Шило, О.Г. (2013). *Кримінальний процес* (с. 298-318).
3. *Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 15 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 року № 27)*. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF>
4. *Узагальнення Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження від 07.02.2014*. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>
5. *Переклад з доповненнями адвокатів, кандидатів юридичних наук Олександра Дроздова та Олени Дроздової. Офіційне цитування: рішення "Гафа проти Мальти". Страсбург 22.05.2018*. Вилучено з <https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2018/06/gafa-proty-malti.pdf>
6. *Комюніке Секретаря Європейського суду з прав людини стосовно рішення у справі "Мангурас проти Іспанії"*. Страсбург 8.09.2010. Вилучено з http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO000062.html
7. *Судове рішення Печерського районного суду від 22 березня 2019 року . Справа № 757/11547/19-к*. Вилучено з <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80742529>

ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО НЕДОБРОСОВІСНУ КОНКУРЕНЦІЮ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ

Гарасимчук Оксана Миколаївна
здобувачка вищої освіти
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

Недобросовісна конкуренція створює значні перешкоди для розвитку чесного конкурентного середовища в країні, тому держава в особі її уповноважених органів вживає заходи для припинення дій, що мають ознаки недобросовісної конкуренції. Серед всього переліку державних органів (Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, Президент України, тощо) лише Антимонопольний комітет України (АМКУ) є спеціальним уповноваженим державним органом, метою функціонування якого полягає у забезпеченні захисту від недобросовісної конкуренції у сфері підприємницької діяльності. Відповідний статус закріплений на законодавчому рівні у Законі України «Про антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 року № 3659-XII у статті 1 [1].

Ст. 7 пункт 1 Закону України «Про антимонопольний комітет України» [1] визначає перелік повноважень конкурентного відомства України. Одним з найважливіших повноважень АМКУ є виявлення та вирішення справ про «порушення законодавства про захист економічної конкуренції», що в тому числі включає «порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції» [1].

Інституційний склад органів Антимонопольного комітету України визначений відповідним розпорядженням АМКУ у вигляді «Правил розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції» від 19 квітня 1994 року № 5.

У пункті 4 розділу II Правил [2] наведено чіткий перелік Органів АМКУ, які уповноважені виявляти та вирішувати справи про недобросовісну конкуренцію (рис. 1).

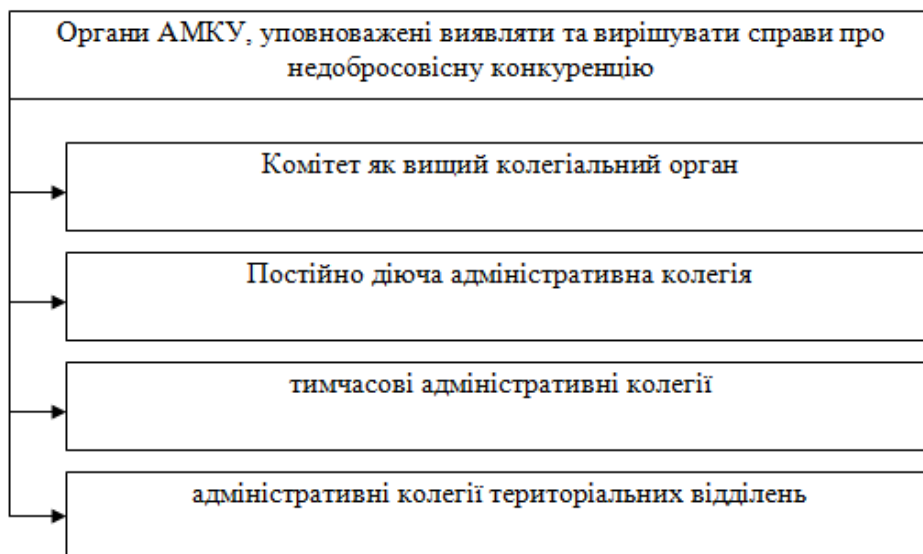

Рис. 1. Органи АМКУ, уповноважені виявляти та вирішувати справи про недобросовісну конкуренцію [2]

Окрім «Правил розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції» від 19 квітня 1994 року № 5 [2], правове регулювання порядку виявлення та вирішення справ про недобросовісну конкуренцію здійснюється також відповідно до окремих розділів базових Законів України: «Про захист економічної конкуренції» [3]; «Про захист від недобросовісної конкуренції» [4]; «Про антимонопольний комітет України» [1].

Так, у базовому Законі України: «Про захист економічної конкуренції» [3] від 11 січня 2001 року № 2210-III є спеціальний розділ VII під назвою «Розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції», в якому 15 статей (статті 35-49) присвячено окремим питанням правового врегулювання порядку виявлення та вирішення справ про захист економічної конкуренції. У цьому розділі зокрема визначаються підстави для початку розгляду справи (ст. 36), особливості початку розгляду справи (ст. 36), Об'єднання і виділення справ, зупинення розгляду справи та його поновлення (ст. 38). Також визначається перелік осіб, які беруть участь у справі про захист економічної конкуренції (ст. 39), їх права та обов'язки (ст. 40), тощо.

У Законі України «Про антимонопольний комітет України» [1] відсутній повний порядок правового здійснення виявлення та вирішення справ про недобросовісну конкуренцію, але окремі питання все одно врегульовуються. Органи АМКУ є незалежними як від органів державної та місцевої влади, політичних партій, їх представників, так і від суб'єктів господарювання та окремих фізичних осіб чи їх об'єднань. Важлива увага у Законі України «Про антимонопольний комітет України» [1] приділяється порядку «Слухання у справах про захист економічної конкуренції» (стаття 23¹).

Окремі згадування про особливості правового врегулювання виявлення та вирішення справ про недобросовісну конкуренцію наводяться у Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [4]. Особливістю положень цього закону є те, що при визначенні «процесуальних засад діяльності органів АМКУ щодо виявлення та вирішення справ про захист від недобросовісної конкуренції» (ст. 27) він посилається на аналізований вище закон України «Про захист економічної конкуренції» з приміткою про необхідність урахування особливостей цього закону.

Несистематичність норм, відповідно до яких врегульовується порядок розгляду справ про захист від недобросовісної конкуренції створює складнощі їх правового застосування, наслідком чого є потенційна неузгодженість та колізії у прийнятті окремих рішень.

Враховуючи виявлені недоліки варто погодитися з пропозиціями Ю.В. Журика [5] та інших вчених відносно того, що в Україні «вже давно назріла потреба у зібранні процесуальних норм конкурентного права (але крім норм адміністративного провадження) у єдиний кодифікований нормативний акт» [5, с. 73]. Таким нормативним актом повинен бути Конкурентний процесуальний кодекс України, у якому доцільно передбачити окремий розділ, в якому було б регламентовано порядок розслідування та розгляду справ антимонопольними органами. Зазначимо, що на сьогодні концепцію Конкурентного процесуального кодексу України вже розроблено Антимонопольним комітетом України. Але з часу схвалення Концепції Конкурентного процесуального кодексу України у березні 2002 року ситуація залишається незмінною – Конкурентний процесуальний кодекс України не прийнятий, а врегулювання процесуальних питань виявлення та вирішення справ про недобросовісну конкуренцію здійснюється відповідно до положень цілого ряду несистематизованих законів та інших нормативно-правових актів.

Аналіз Правил розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції [2], Розділу VII Закону України «Про захист економічної конкуренції» [3], а також практики їх застосування дає можливість виділити такі стадії виявлення та вирішення справ про захист від недобросовісної конкуренції [6, с. 14-15] (рис. 2).

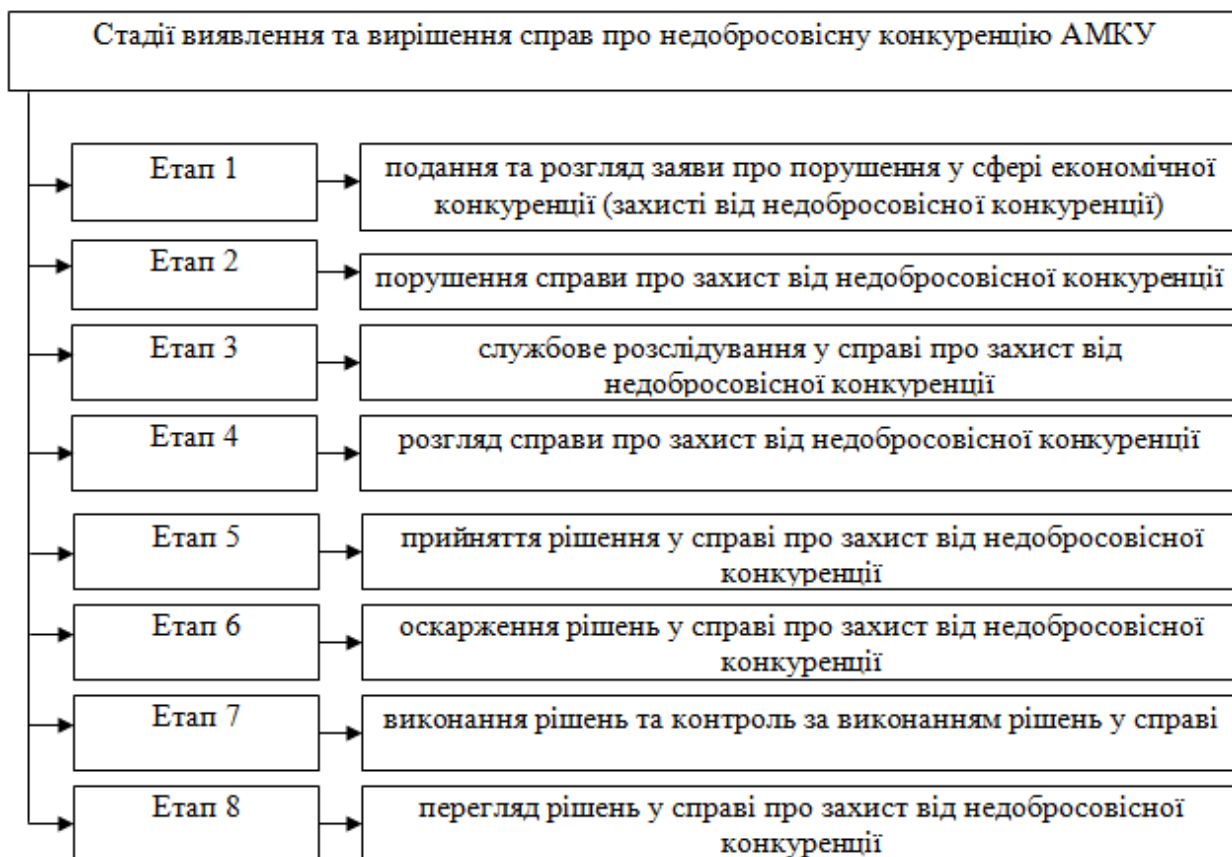

Рис. 2. Стадії виявлення та вирішення справ про недобросовісну конкуренцію Антимонопольним комітетом України

Джерело: побудовано автором на основі [1;2;3;4;5]

Таким чином, наведені на рис. 2 стадії провадження у справах про порушення законодавства у сфері захист від недобросовісної конкуренції включають всі основні етапи, яких слідують органи АМКУ під час усунення проявів недобросовісної конкуренції у конкурентному середовищі України.

Якщо проаналізувати фактичний стан справ щодо виявлення та вирішення справ про недобросовісну конкуренцію Антимонопольним комітетом України, то подібний аналіз можливо провести на основі даних звіту Антимонопольного комітету України за 2018 рік, а також додаткових даних, що були отримані на основі запиту на доступ до публічної інформації від 21.02.2020 року №100-17/02-2767.

Загалом у 2018-2019 роках частка справ АМКУ щодо недобросовісної конкуренції залишалася вкрай малою у порівнянні з іншими видами порушень у сфері захисту економічної конкуренції (такі як: зловживання домінуючим положенням, антиконкурентні узгоджені дії, антиконкурентні дії органів влади) (табл. 1).

Таблиця 1

Порушення законодавства про захист економічної конкуренції, які було виявлено АМКУ за 2018-2019 роки, за їх видами [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Припинені порушення у сфері	2018 рік		2019 рік		Зміна	
	Од	частка, %	Од	частка, %	абс, од	%
Зловживання домінуючим положенням	216	16,1	268	12,9	52	24,1
Антиконкурентні узгоджені дії	263	19,6	799	38,6	536	203,8
Антиконкурентні дії органів влади	454	33,8	457	22,1	3	0,7
Недобросовісна конкуренція	168	12,5	168	8,1	0	0,0
Інші порушення	243	18,1	379	18,3	136	56,0
Всього	1344	100,0	2071	100,0	727	54,1

Наведені у табл. 1 дані свідчать про те, що Антимонопольним комітетом України у 2018 році було виявлено 1344 випадки порушення законодавства про захист економічної конкуренції. При цьому примітно, що питома вага порушень у сфері недобросовісної конкуренції склала всього 12,5% (168 справ). У 2019 році кількість випадків залишилася незмінною (168), однак внаслідок суттєвого збільшення загальної кількості порушень (+54,1%) частка порушень у сфері недобросовісної конкуренції знизилася до 8,1%, тобто менше 10% всіх справ АМКУ – це були справи щодо порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Дані запиту на доступ до публічної інформації від 21.02.2020 року №100-17/02-2767 дають змогу провести поглиблений аналіз справ АМКУ щодо недобросовісної конкуренції. Так, серед 16 потенційних напрямів здійснення порушень, у 2018 році порушення мали місце лише у 6 напрямках, а у 2019 році – лише у 5 напрямках (табл. 2).

Таблиця 2

Порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, які було виявлено АМКУ за 2018-2019 роки, за їх видами [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Стаття	Характер порушення	2018 рік	2019 рік	Зміна, абс. од.
за ст. 1	Дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям	2	0	-2
за ст. 4	Неправомірне використання позначень	25	11	-14
за ст. 5	Неправомірне використання товару іншого виробника	0	0	0
за ст. 6	Копіювання зовнішнього вигляду виробу	0	0	0
за ст. 7	Порівняльна реклама	0	0	0
за ст. 8	Дискредитація суб'єкта господарювання	5	2	-3
за ст. 10	Схилення до бойкоту суб'єкта господарювання	0	2	+2
за ст. 11	Схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника)	0	0	0
за ст. 13	Підкуп працівника, посадової особи постачальника	0	0	0
за ст. 14	Підкуп працівника, посадової особи покупця (замовника)	0	0	0
за ст. 15	Досягнення неправомірних переваг у конкуренції	3	12	+9
за ст. 15 ¹	Поширення інформації, що вводить в оману	132	141	+9
за ст. 16	Неправомірне збирання комерційної таємниці	0	0	0
за ст. 17	Розголошення комерційної таємниці	0	0	0
за ст. 18	Схилення до розголошення комерційної таємниці	0	0	0

за ст. 19	Неправомірне використання комерційної таємниці	1	0	-1
Всього		168	168	0

Наведені у табл. 2 дані свідчать про те, що найчастіше вітчизняні суб'єкти господарювання вдаються до таких інструментів недобросовісної конкуренції, як поширення інформації, що вводить в оману. Це порушення було зафіксовано АМКУ у 2018 році 132 рази, а у 2019 році ще більше – 141 раз. Так, у 2018 році із загальної суми штрафів у 277,17 млн. грн. лише 24,1 млн. грн. штрафів було накладено на суб'єкти господарювання за порушення законодавства у сфері захисту від недобросовісної конкуренції. (табл. 3)

Таблиця 3

**Суми штрафів, накладені органами АМКУ за кожним видом порушень
у 2018-2019 рр.**

Вид порушення	2018		2019		Зміна за 2018-2019 роки	
	тис. грн.	частка, %	тис. грн.	частка, %	абс. од	%
Антиконкурентні дії органів влади	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Антиконкурентні узгоджені дії	119 866,7	43,2	8 126 068,1	93,7	8 006 201,4	6679,3
Зловживання монополюним становищем	98 037,0	35,4	404 118,8	4,7	306 081,8	312,2
Недобросовісна конкуренція	24 111,2	8,7	9 274,2	0,1	-14 837,0	-61,5
Інші порушення	35 152,7	12,7	132 445,0	1,5	97 292,3	276,8
Разом	277 167,6	100,0	8 671 906,1	100,0	8 394 738,5	3028,8

У 2019 році суми штрафів за цим видом порушень знизилися практично у три рази до 9,3 млн. грн. (табл. 3). При цьому враховуючи суттєве збільшення суми штрафів у 2019 році внаслідок виявлення та накладання значних штрафів на суб'єктів господарювання внаслідок вжиття ними антиконкурентних узгоджених дій (8 126,1 млн. грн. у 2019 році проти 119,9 млн. грн. у 2018 році), частка штрафів, накладених на суб'єктів господарювання за порушення законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції знизилася до 0,1% у 2019 році проти 8,7% у 2018 році.

Найбільша кількість порушень у 2018 році у сфері недобросовісної конкуренції була зафіксована у сфері сільського господарства. Також, до методів недобросовісної конкуренції вдавалися суб'єкти господарювання ПЕК та ЖКГ, транспорту, промислові підприємства та фармацевтичні компанії.

Найбільші штрафи у 2018 році за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції були сплачені суб'єктами господарювання, що належать до ринків виробництва та реалізації алкогольної продукції. Найпоширенішими порушеннями на ринку виробництва та реалізації алкогольної продукції є: поширення інформації на етикетках та контретикетках продукції, що вводить в оману (ст. 15¹); неправомірне використання суб'єктами господарювання в господарській діяльності позначень, назви, оформлення упаковки тощо, які є схожим на позначення, назву, оформлення упаковки тощо іншого суб'єкта господарювання, який почав раніше їх використовувати, що може призвести до змішування їх діяльності (ст. 4) [7, с. 268].

Найбільший штраф у розмірі 5 438 658 грн було накладено АМКУ на ТОВ «СТРОНГДРІНК» (м. Дніпро) за рішенням від 11.10.2018 № 546-р дії щодо використання без дозволу (згоди) міжнародної корпорації «Джек Деніел'с Пропертіз, Інк» (м. Каліфорнія, США) оформлення етикеток алкогольних напоїв міцних солодових («Солодовий») «BLACK JACK» та «BLACK JACK» «Silver WHISKEY»,

схожого на оформлення етикетки алкогольної продукції «JACK DANIEL'S», яке раніше почала використовувати міжнародна корпорація «Джек Деніел'с Пропертіз, Інк» для алкогольної продукції «JACK DANIEL'S», що може призвести до змішування з діяльністю міжнародної корпорації «Джек Деніел'с Пропертіз, Інк», визнані порушеннями, передбаченими ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання позначень (рис. 3) [7, с. 271].

Рис. 3. Схожість в етикетках корпорації «Джек Деніел'с Пропертіз, Інк» та відповідачів ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» та ТОВ «СТРОНГДРІНК»

Окрім накладання штрафів на суб'єктів господарювання за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, органи Антимонопольного комітету України активно надавали рекомендації підприємствам щодо припинення порушень у зазначеній сфері. Основна частина цих рекомендацій стосувалася суб'єктів господарювання, що здійснюють свою діяльність на ринку органічної продукції та порушували законодавство про законність використання позначень «еко», «есо», «екологічний», «органічний», «органік», «organic» тощо.

Таким чином, Антимонопольним комітетом України впродовж 2018-2019 років вживалися активні дії, виявлялися та вирішувалися справи про недобросовісну конкуренцію з боку вітчизняних суб'єктів господарювання. Але при цьому встановлено, що серед інших видів порушень, порушення суб'єктами господарювання законодавства про захист від недобросовісної конкуренції відбувається відносно рідше у порівнянні з іншими видами порушень (антиконкурентних узгоджених дій, зловживання монополюючим становищем тощо). Внаслідок цього сума сплачених штрафів суб'єктами господарювання за порушення «недобросовісна конкуренція» у 2019 році склала всього 9,27 млн. грн., що становить менше 1% від загальної суми штрафів, накладених АМКУ у 2019 році (8671,9 млн. грн.).

Список використаних джерел:

1. *Про Антимонопольний комітет України* (Закон України) № 3659-XII (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>
2. *Правила розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції* (Розпорядженням Антимонопольного комітету) № 5 (2016). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94>
3. *Про захист економічної конкуренції* (Закон України) № 2210-III з (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

4. *Про захист від недобросовісної конкуренції* (Закон України) № 236/96–ВР (2019). Вилучено з [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр)
5. Журик, Ю. В. (2011). *Антимонopolно-конкурентне право України. Навчальний посібник*. К.: Центр учбової літератури.
6. Журик, Ю. В. (2000) Порядок розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України *Предпринимательство, хозяйство и право*, (7), 14-17.
7. Звіт Антимонопольного комітету України за 2018 рік (Розпорядження Антимонопольного комітету України) № 2 (2019). Вилучено 3 https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/Docs/zvity/2018/AMCU_2018.pdf

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РОБОТОДАВЦІВ ЗА ПОРУШЕННЯ САНІТАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЗОКРЕМА ПРАВИЛ КАРАНТИНУ

Шевчуга Тетяна Віталіївна

Студентка 4 курсу

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник:

Грекова М.М.

канд. юр. наук, доцент кафедри конституційного,
адміністративного, екологічного та трудового права

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

На сьогоднішній день, світ охопила пандемія COVID-19 у зв'язку з цим, держави були вимушені прийняти ряд заходів для безпеки населення. Україна не стала винятком. 17 березня 2020 року було прийнято Закон “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)” (далі - Закон про COVID-19) [6]. Також, Верховна Рада на позачерговому засіданні ухвалила Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019), який був підписаний Президентом 02 квітня 2020 року (далі - законопроект реєстр № 3275 від 29.03.2020).

Законопроект реєстр № 3275 від 29.03.2020 містить перелік статей до яких вносяться зміни у Кодекс законів про працю України (далі - КзПП) для додаткового захисту та гарантій працівників. У Законі про COVID-19 містяться відповідальність за порушення роботодавцями правил карантину. Тому актуальність обраної тематики обумовлена оновленням законодавства та розглядом особливостей притягнення роботодавців до відповідальності за порушення санітарного законодавства в умовах карантину.

Згідно зі законопроект реєстр № 3275 від 29.03.2020 статтю 60 КзПП було доповнено таким положенням: «На час загрози поширенню епідемії, пандемії та (або) на час загрози військового, техногенного, природного чи іншого характеру умова про дистанційну (надомну) роботу та гнучкий режим робочого часу може

встановлюватися у наказі (розпорядженні) власника або уповноваженого ним органу без обов'язкового укладення у письмовій формі трудового договору про дистанційну (надомну) роботу». Тим самим це створило можливість роботодавців змінити організацію праці для виконання правил карантинного режиму. Більш того, вище вказану статтю також доповнили положеннями, про правила дистанційної (надомної) роботи, згідно з якої працівники розподіляють робочий час на свій розсуд, але тривалість робочого часу не може перевищувати норм, передбачених статтями 50 і 51 КзПП. Дистанційна (надомна) робота та застосування гнучкого режиму робочого часу не тягнуть за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників та зміну оплати праці та строки її виплати, якщо працівник і роботодавець письмово не домовились про інше. Тим самим це створило можливість роботодавців змінити організацію праці для виконання правил карантинного режиму. У законопроекті реєстр № 3275 від 29.03.2020 також вказується на гарантію працівників під час на період оголошення карантину встановленого Кабінетом Міністрів України, отримувати заробітну плату не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу).

Отже, Законом про COVID-19 та законопроектом реєстр № 3275 від 29.03.2020 питання про зміну організації праці віддано на розсуд роботодавця і не може забезпечуватись примусом[6]. Встановлення надомної праці або застосування гнучкого режиму робочого часу - не є обов'язком роботодавця.

Законом про COVID-19 передбачається можливість надання працівникові відпустки за його згоди [6]. Цей Закон також вносить зміни до статті 26 ЗУ «Про відпустки», де встановлюється, що при запровадженні карантину, на виконання положень ЗУ «Про захист населення від інфекційних хвороб», термін перебування у відпустці без збереження заробітної плати не включається до загального терміну (15 календарних днів) [3;4]. Цей Закон фактично виділяє особливий вид відпустки як відпустку на період карантину.

Тому роботодавцеві слід роз'яснити права таких працівників, щоб уникнути конфліктних ситуацій. Ці права можна згрупувати на 2 групи: ті, що безпосередньо стосуються впровадження карантину (право на відпустку без збереження заробітної плати на час карантину (відповідно до Закону про COVID-19); право на додаткову відпустку по догляду за дитиною до 14 років на період карантину (п. 3-1 ст. 24 Закону України "Про відпустки"); право оформити листок непрацездатності у випадку хвороби малолітньої дитини у період карантину (п. 5 п. 1 ст. 22 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування") та ті, що опосередковують введення карантину (право на щорічну оплачувану відпустку (ст. 6 Закону України "Про відпустки"); право на додаткову відпустку на 10 (17) днів для працівників з дітьми-інвалідами підгрупи А І групи, жінок, які мають двох і більше дітей віком до 15 років та інших категорій працівників, перелічених у ст. 19 Закону України "Про відпустки"; право на відпустку без збереження заробітної плати до 15 днів (ст. 26 Закону України "Про відпустки") [3; 5]. Такі відпустки можуть бути лише за згодою працівника і якщо він відмовляється, то роботодавець може тільки оголосити простий.

Враховуючи нововведення, необхідно зазначити, що у Кодексі України про адміністративні правопорушення тепер міститься положення про відповідальність за порушення правил карантину, які передбачені Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та іншими актами, що тягне за ст. 44-3 накладення штрафу на громадян від 1 до 2 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на посадових осіб - у розмірі від 2 000 до 10 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [1]. Законодавство зобов'язує

забезпечити працівників засобами індивідуального захисту (ЗІЗ): маски (в обов'язковому порядку), рукавички та індивідуальні антисептичні засоби (рекомендуємо для тих працівників, які постійно контактують із людьми, наприклад, кур'єрам, продавцям). Зверніть увагу на строк дії масок, які зазначає виробник. Як правило, строк безперервного використання маски 2-3 години. Якщо працівники забезпечені меншою кількістю масок, ніж потребує робочий день, то можна отримати штраф до 170 000 грн. (ст. 44 - З КУПАП).

Крім того, Законом підвищується кримінальна відповідальності порушення норм, які забезпечують належний рівень протидії інфекційним хворобам. У зв'язку з цим, ст. 325 Кримінального кодексу України передбачає: порушення правил та норм, які встановлені з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворюванням, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) та боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, карається штрафом від 1000 до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до 6 місяців, або обмеженням волі на строк до 3 років, або позбавленням волі на строк до 3 років. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від 5 до 8 років". За грубе порушення законодавства про працю роботодавців чекає покарання відповідно до ст.172 Кримінального Кодексу України [2]. Об'єктом злочину є трудові права людини, які включають право на працю, право на гарантовану заробітну плату, право на відпочинок. Більш того, роботодавці не мають звільняти особу під час карантину, тільки за письмової заяви самого працівника.

У контексті можливої глобальної пандемії для українських роботодавців критично важливо визначити свої юридичні обов'язки і розробити конкретний проактивний план, який би регулював і керував настроями паніки і страху серед працівників.

Враховуючи проаналізовані нами положення законодавства, слід зазначити, що не всі працівники мають можливість взяти відпустку з різних причин, а проблема полягає у недостатності гарантій виплати заробітної плати на час карантину. Тому, сподіваємось, що такі гарантії все ж такі будуть законодавчо передбачені найближчим часом. У протилежному випадку, можна говорити про повне падіння малого, середнього, а також великого бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення (Закон України). № 8073-X. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Кримінальний кодекс України (Закон України). № 2341-III. (2001). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про відпустки (Закон України). № 504/96-ВР. (1996). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>.
4. Про захист населення від інфекційних хвороб (Закон України). № 1645-III. (2000). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (Закон України). № 1105-XIV. (1999). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) (Закон України). № 530-IX. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20>.

7. Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019) (Законопроект). (2020). Вилучено з http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI01748B.html

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Петросова Рузана Артурівна
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Науковий керівник:
Алексєнко Ігор Григорович
канд. юр. наук, д-р політ. наук, доцент, завідувач кафедри
цивільного, трудового та господарського права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Здійснюючи господарську діяльність суб'єкти господарювання прагнуть до одного – забезпечити собі найвигідніші умови на тому чи іншому ринку. Тим самим вони загострюють економічну конкуренцію на ринках. Однак деякі з них зловживають своїми можливостями, ігноруючи інтереси інших учасників ринкових відносин, а іноді досягають своїх цілей використовуючи засоби недобросовісної конкуренції.

Одним із основних напрямів діяльності держави для забезпечення реалізації прав підприємців є захист економічної конкуренції.

Добросовісна конкуренція примушує виробників підвищувати якість продукції (товарів, робіт та послуг) прискорювати впровадження новітніх досягнень науки та техніки для отримання більшого прибутку та переваг над іншими конкурентами.

Відповідно до законодавчого визначення недобросовісної конкуренції захист від такого виду конкуренції розуміється як врегульована законом діяльність держави, її органів і посадових осіб, що контролюють процес конкуренції, учасників конкуренції, спрямована на встановлення елементів матеріально-правового відношення, що виникло внаслідок порушення конкуренції у підприємницькій діяльності, а також припинення недобросовісної конкуренції шляхом притягнення винних до відповідальності.

Господарсько-правова відповідальність – поняття вужче, ніж поняття відповідальності за правопорушення у сфері господарювання (якщо виходити з широкого розуміння господарювання і відповідного кола суб'єктів, задіяних у ньому, то відповідальність у цій сфері може бути і цивільною, і адміністративною, і кримінальною і звичайно ж господарсько-правова відповідальність, яку слід розглядати як окремий, спеціальний вид відповідальності, що застосовується за господарські правопорушення як один із видів правопорушень у сфері господарювання [3, с. 60].

У сфері економічних відносин, захист конкуренції забезпечується різними способами, у тому числі заходами правого впливу в рамках юридичної відповідальності.

Перелік порушень законодавства про захист економічної конкуренції не є вичерпним. За порушення законодавства про захист економічної конкуренції до суб'єктів господарювання «підприємництва» застосовуються відповідні санкції. Охарактеризуємо основні з них:

1. Штрафи. Відповідно до ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штрафи накладають органи Антимонопольного комітету на

об'єднання, суб'єктів господарювання за такі порушення: - анти конкурентні узгоджені дії; зловживання монополією (домінуючим становищем); невиконання рішення, попереднього рішення органів Антимонопольного комітету або виконання їх в повному обсязі. - узгоджені дії суб'єктів господарювання, заборонені ч.5 ст. 10 Закону; обмежувальну та дискримінаційну діяльність, заборонену ч.2 ст.18, ст. 19 і 20 Закону як наприклад порушення положень узгоджених з органами Антимонопольного комітету України установчих документів суб'єктів господарювання, створеного в результаті концентрації, якщо це призводить до обмеження конкуренції; - обмежувальну діяльність, заборонену ч.1 ст. 18 Закону можна взяти за приклад неподання інформації Антимонопольному комітету України, його територіальному відділенню у строки, встановленні органами Антимонопольного комітету України, головою його територіального відділення чи нормативно-правовими актами; Перелік штрафів, перелічених вище, що накладаються на суб'єкти господарювання «підприємництва» відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» не є вичерпним [2, с.58].

2. Примусовий поділ. Як вид господарсько-організаційних санкцій за 65 порушення законодавства про захист економічної конкуренції примусовий поділ застосовується антимонопольним комітетом тоді, коли суб'єкт господарювання, що займає монополію (домінуюче) становище на ринку, зловживає ним. 3. Відшкодування шкоди. Особи, яким заподіяно шкоду внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції, можуть звернутися до суду, господарського суду із заявою про її відшкодування. Шкода, заподіяна порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченими п.1,2,5,10,12,18, і 19 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», відшкодовується особою, яка вчинила порушення, у подвійному розмірі завданої шкоди.

4. Вилучення товарів. У разі встановлення факту неправомірного використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки або факту копіювання виробів заінтересовані особи можуть звернутися до Антимонопольного комітету України, його територіальних відділень зі заявою про вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням або копій виробів іншого суб'єкта господарювання як у виробника, так і у продавця [1, с. 327].

Нині в Кримінальному кодексі містяться лише статті, як передбачають відповідальність за окремі види недобросовісної конкуренції. Це, зокрема, статті: 229 – «Незаконне використання товарного знаку, фірмового найменування»; 231 – «Незаконне збирання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю»; 232 – «Розголошення комерційної таємниці». Ці дії караються штрафом до 15 тис. неоподатковуваних мінімумів. В окремих випадках застосовують конфіскацію продукції та знарядь для її виготовлення. Передбачено також позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. У попередніх редакціях Кодексу за окремі види порушень правил конкуренції передбачалося, крім того, покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 3 до 12 років, громадські роботи на строк від 100 до 200 годин, або виправні роботи на строк до 2 років. Тепер такого покарання немає.

Отже, господарсько-правова відповідальність характеризується відповідними межами, критерії визначення яких встановлені законодавством про захист економічної конкуренції, та які не є характерними для будь-якого іншого виду відповідальності. Така розгалуженість системи санкцій дає можливість більш варіативно застосовувати такі заходи у разі вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Журик, Ю.В. (2011). *Антимонopolно-конкурентне право України* (с. 272). Київ: Центр учбової літератури.
2. Тація В. Я. (ред.) (2013). *Правова доктрина у 5 т.* Харків: Право.
3. Щербина, В.С. (2013). *Господарське право* (с.640). Київ: Юрінком Інтер.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.06

ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПРОШЕННЯМ, ТА ФОРМИ ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЇ) ШКОДИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Комісарчук Юлія Анатоліївна

канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівський державний університет внутрішніх справ України, Україна

Катрук Яна Іванівна

здобувач вищої освіти факультету № 3
Львівський державний університет внутрішніх справ України, Україна

Відповідно до Конституції України кожна людина має право на відшкодування (компенсацію) шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням. Вид та розмір шкоди, згідно із Кримінальним процесуальним кодексом України – це одна із умов, яка підлягає доказуванню. Так, Є.В. Віденко вказує на те, що шкода, яка виражена у грошовому еквіваленті, є предметом цивільного позову. Доказування виду та розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, забезпечує і доказування події кримінального правопорушення, вчинення її підозрюваним, обвинувачуваним, власне вини та причинно-наслідкового зв'язку між кримінальним діянням та завданою шкодою. Т.М. Барабаш зазначає, що доказувати вид, розмір та характер шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, необхідно для визначення розміру стягнення за цивільним позовом і обсягу майна, на яке можливе накладення арешту [9].

Відповідно до Цивільного кодексу України, сутність відшкодування шкоди полягає у поновленні майнової сфери потерпілого в натурі чи в повному відшкодуванні завданих збитків [10].

На думку О.В. Новікова, обов'язок відшкодувати шкоду з'являється у випадках, якщо:

- є наявність шкоди, тобто наслідків порушення особистих немайнових або майнових благ, що охороняються законом;
- поведінка особи, яка завдала шкоду, є протиправною;
- є причинний зв'язок між протиправною поведінкою особи та нанесеною шкодою;
- наявна вина особи і вона доведена [8].

Кримінальне провадження передбачає відшкодування шкоди, зокрема матеріальної, яка містить такі компоненти:

- особі заподіяна кримінальним правопорушенням пряма шкода в її майновому та грошовому вираженні;

- доходи, які не вдалося отримати внаслідок кримінального правопорушення;

- оцінені у грошовому еквіваленті витрати на лікування, протезування, відновлення здоров'я потерпілого, а у випадку його смерті на поховання й виплати з підтримання матеріального добробуту та виховання непрацездатних членів сім'ї потерпілого та його неповнолітніх дітей;

- кошти, які витрачені державним чи комунальним закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від кримінального правопорушення [4].

У ст. 127 Кримінального процесуального кодексу України зазначено, що відшкодування (компенсація) шкоди відбувається у трьох індивідуальних формах, таких як добровільне відшкодування завданої шкоди підозрюваним, обвинуваченим; стягнення відшкодування на підставі судового рішення за результатами розгляду цивільного позову у кримінальному провадженні; компенсація потерпілому шкоди державою за рахунок Державного бюджету України [6]. На нашу думку, такий перелік форм є дещо обмежений. Ми віддаємо перевагу твердженню Г.І. Глобенка, який вказує, що відшкодування (компенсація) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, може здійснюватися у наступних формах:

1) Добровільного відшкодування (компенсації) шкоди;

2) Примусового відшкодування (компенсація) шкоди, яка поділяється на:

- заявлення цивільного позову;

- звернення застави на виконання вироку в частині майнових стягнень;

- компенсація шкоди за рахунок Державного бюджету України;

- кримінально-правової реституції;

- відшкодування (компенсації) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду у випадках та в порядку, передбачених законом [3].

Добровільне відшкодування (компенсація) шкоди є однією із умов укладення угоди про примирення між підозрюваним, обвинуваченим та потерпілим. Так угода може бути укладена в провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої, середньої тяжкості та в кримінальних провадженнях у формі приватного обвинувачення. Добровільне відшкодування можливе різними способами: виплатою грошового еквівалента заподіяних збитків, а також компенсації ним моральної шкоди; натуральним, зокрема передачею певних речей, цінностей, ремонтом пошкоджених речей тощо за умови, що на такий спосіб відшкодування одержана згода потерпілого і він прийняв його. Добровільне відшкодування можливе і шляхом перерахунку коштів на депозитний рахунок органу досудового розслідування чи суду, на якому вони мають зберігатися до набрання рішенням суду законної сили, після чого повертатися потерпілим [2].

Предметом цивільного позову в кримінальному процесі слід визнати матеріально-правову вимогу позивача до підозрюваного, обвинуваченого чи фізичної або юридичної особи, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння (цивільного відповідача) про відшкодування майнової та моральної шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням. Відшкодування матеріальної шкоди за цивільним позовом у кримінальному провадженні повинно полягати у відновленні колишнього стану

речей або відшкодуванні збитків, тобто реального збитку. Отже, пред'явлення цивільного позову є способом позовного правозахисту в кримінальному процесі. Він має матеріальну та процесуальну правову природу у кримінальному провадженні. Також він повинен подаватися в письмовій формі, а вимоги до його змісту мають бути відображені в нормах Кримінального процесуального кодексу. Визначення судом розміру компенсації моральної шкоди, завданої злочинцем, не повинно мати форму законодавчого закріплення конкретних грошових сум або їх граничних максимальних розмірів, що присуджуються як компенсація за певні види злочинів або за певний збиток, завданий злочинцем, а також не має здійснюватися за допомогою визначення розміру компенсації за тією чи іншою методикою [5].

Компенсація шкоди за рахунок Державного бюджету України передбачене лише щодо потерпілих фізичних осіб, стосовно відшкодування тільки майнової шкоди, завданої їхньому майну внаслідок кримінального правопорушення, якщо не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, або якщо вона є неплатоспроможною.

Кримінально-правова реституція також є способом захисту прав потерпілих у кримінальному процесі. Варто зауважити, що кримінальне процесуальне законодавство не містить дефініцій аналізованого поняття. Кримінально-правова реституція – це повернення власнику предметів, безпосередньо втрачених у результаті злочину. За такої форми відшкодування (компенсації), якщо втрачені предмети не набули якихось змін і зберегли свій первинний вигляд, можна говорити про відновлення майнових прав потерпілого у повному обсязі. Кримінальний процес розглядає реституцію як відновлення матеріального стану, який існував до злочину, особи, яка постраждала від даного злочину [3].

Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури і суду є важливим завданням. Так, у ч. 1 ст. 1176 Цивільного кодексу України чітко зазначається, що незаконними діями державних органів, які наділені правом кримінального провадження є:

- незаконне засудження;
- незаконне притягнення до кримінальної відповідальності;
- незаконне застосування запобіжного заходу;
- незаконне затримання;
- незаконне накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт [10].

Відповідно до Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями і органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури суду, яким встановлено порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду», підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянину внаслідок:

1) незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадян;

2) незаконного застосування адміністративного арешту чи виправних робіт, незаконної конфіскації майна, незаконного накладення штрафу;

3) незаконного проведення оперативно-розшукових заходів [1].

Таким чином, процедура відшкодування (компенсації) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, потерпілому, здійснюється відповідно до норм вітчизняного законодавства, передбаченими законом способами. Але, на нашу думку, процесуальний порядок здійснення відшкодування (компенсації) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням є дискусійним та недостатньо вивченим на сучасному етапі розвитку кримінального процесу, зокрема, спосіб відшкодування (компенсації) потерпілому шкоди за рахунок Державного бюджету України. Разом з тим, з урахування досвіду правозастосовної практики, можна констатувати, що у більшості проваджень, коли є законні підстави та згода сторін, оптимальними формами відшкодування шкоди є добровільне відшкодування (компенсація) та кримінально-правовою реституція, як добровільна, так і примусова.

Список використаних джерел:

1. Благодир, А.А., Благодир, В.С., Благодир С.М. (2017) Окремі питання відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*, (4), 176 – 183.
2. Вітрук О. (2016) Способи усунення негативних майнових наслідків кримінального правопорушення. *Підприємництво, господарство і право*, (10), 161 – 165.
3. Глобенко, Г. І. (2017) До питання відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому у кримінальному процесі України. *Право і Безпека*, (2), 71 – 75.
4. Дрішлюк, К.В. (2017) Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням як завдання кримінального судочинства України. *Порівняльно-аналітичне право*, (3), 217 – 220.
5. Євхутіч, І.М., Серкевич, І.Р. (2018) Цивільний позов у кримінальному процесі: доцільність та необхідність. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*, (Випуск 1), 250 – 258.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Вилучено з: <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Хитра, А.Я., Шехавцов, Р.М., Луцик В.В. (2019) Кримінальний процес: підручник. Львів: ЛьвДУВС. (Ч. 2).
8. Новіков, О.В. (2017) Правове регулювання відшкодування збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційних правопорушень. *Часопис Київського університету права*, (4), 221 – 225.
9. Соф'їн, М.І. (2016) Вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, як обов'язковий елемент предмета доказування слідчим у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, (2), 253 – 264.
10. Цивільний кодекс України. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Вилучено з: <http://zakon.rada.gov.ua>

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛЬНОГО НАРОДОВЛАДДЯ В УКРАЇНІ

Гайду Ганна Володимирівна

аспірант кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

Після Революції Гідності 2014 року в Україні актуалізувалися питання реалізації реального народовладдя, разом з тим і пошук та застосування інструментів вдосконалення реального народовладдя в Україні, одним з яких є громадянська освіта.

Під поняттям «громадянська освіта» сьогодні слід розуміти систему освітніх технологій, теорії та прикладних практик демократії (політичних, юридичних, інформаційних, соціальних), спрямовану на формування відповідального громадянина через набуття ним необхідних теоретичних знань, поведінкових патернів, демократичних цінностей для реалізації реального народовладдя через інтерактивні та проєктні методики навчання.

Незалежно від виду освіти (формальна, неформальна, інформальна), громадянська освіта включає три обов'язкові компоненти, наведені американською дослідницею М. Брансон [1]. Це громадянські знання, громадянські навички, громадянські ставлення. Саме формування навичок участі та ставлень як складової громадянської освіти є інструментом вдосконалення реального народовладдя в Україні. Громадянська освіта через конкретні методи навчання надає громадянам усвідомлення та конкретні алгоритм дій для здійснення реального народовладдя через безпосередні та представницькі форми.

Формальна громадянська освіта є основним інструментом вдосконалення реального народовладдя в країнах розвиненої демократії як одна з обов'язкових навчальних дисциплін в системі шкільної та вищої освіти і постійно доповнюється іншими формами освіти. Такий підхід дозволяє державі побудувати відносини з громадянами на принципах «good governance» – довіри, співуправління та співвідповідальності.

Зі здобуттям незалежності Україною почалася побудова демократичного устрою та громадянського суспільства. Однак громадянська освіта довгий час залишалася поза увагою державних інститутів та мала переважно неформальний і інформальний характер, ознаки безсистемності провадження, ситуативності навчання.

В контексті освітньої реформи питання громадянської освіти актуалізувалося у 2016 році. Так, у жовтні 2018 році на державному рівні затверджено Концепцію розвитку громадянської освіти в Україні [2].

Сьогодні в українських школах громадянська складова освіти реалізується шляхом інтеграції змісту таких предметів, як історія України, всесвітня історія, географія, основи правознавства, а також за рахунок варіативної складової: «Права дитини», «Права людини», «Практичне право» тощо. З 2011 – 2012 н.р. у шкільних закладах освіти впроваджено обов'язкове вивчення громадянського курсу «Людина і суспільство» для учнів 11 класів, а з 2018 – 2019 н.р. – предмета «Громадянська освіта» для учнів 10 класів.

Протягом останніх трьох років активізувався процес впровадження курсів громадянської освіти у закладах вищої освіти за підтримки Міністерства освіти і

науки України та неурядових організацій. Так, наприклад, з 2018 р. у ЗВО системно впроваджується курс «Демократія: від теорії до практики». Станом на початок 2020 р. до курсу залучились 30 ЗВО з усієї України. Це є чи не єдиним успішним кейсом системного впровадження інтерактивного навчального курсу з громадянської освіти у ЗВО України. Проєкт реалізується Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) за підтримки USAID Ukraine, Міністерства міжнародних справ Канади та британської допомоги від уряду Великої Британії.

Через громадянську освіти реальне народовладдя перестає бути декларативним поняттям з першого пункту статті 5 Конституції України. Реальне народовладдя передбачає використання механізмів участі громадян як безпосередньо – через конституційні форми (вибори, референдуми) та форми, які належать до невичерпного переліку (петиції, мітинги, запити, інструменти е-демократії, реалізація права на спротив тощо), так і опосередковано – через представницькі установи. Однак, ефективна реалізація цих форм реального народовладдя потребує від громадян високого рівня політико-правової обізнаності, сформованої культури участі громадян та міцних ціннісних демократичних орієнтацій. Усе це можливе через системне запровадження та підтримку громадянської освіти на рівні державної політики через формальну, неформальну та інформальну форми освіти.

Список використаних джерел:

1. Branson, M. (1998) *The Role of Civic Education. A Forthcoming Education Policy Task Force Position Paper from the Communitarian Network*. California: Center for Civic Education, 1998. 26 p. Retrieved from URL: https://civiced.org/papers/articles_role.html
2. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні (2018). *База даних «Законодавство України»*. Вилучено з URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80>

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МОЖЛИВОСТІ ТА АЛЬТЕРНАТИВИ

Фокша Лілія Володимирівна

канд.юрид.наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Амбражей Оксана Анатоліївна

канд.екон.наук, викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Постійно зростаючі вимоги, що пред'являються до якості освітніх послуг в Україні, їх відповідності світовим стандартам, обумовлюють об'єктивну необхідність зростання витрат та інвестицій у сферу вищої освіти, а також впровадження новітніх технологій навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних інструментів. Традиційно існує два основних джерела поповнення дохідної частини бюджету того чи іншого вищого навчального закладу (ВНЗ): державне та недержавне фінансування. При цьому кошти, які держава виділяє, в основному йдуть на підтримку в належному стані матеріально-технічної бази навчального закладу, на організацію освітнього процесу і елементарне забезпечення первинних потреб ВНЗ як організації. Для того щоб забезпечити повноцінну діяльність системи

вищої освіти, державних коштів недостатньо, тому пошук додаткових позабюджетних джерел фінансування стає стратегічним завданням будь-якого ВНЗ, який прагне розвитку і збереженню конкурентоздатних позиції на ринку освітніх послуг.

Визнаюю у світі альтернативою державного фінансування вищої освіти є державно-приватне партнерство у сфері фінансування ВНЗ.

Термін «державно-приватне партнерство» (ДПП) з'явився в США у зв'язку з упровадженням спільного фінансування освітніх програм як за рахунок державних, та і за рахунок приватних коштів. Згодом термін почав використовуватися для визначення співробітництва між державним і приватним сектором у соціальній сфері. Законом України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI визначено, що ДПП являє собою співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних і комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому зазначеним Законом та іншими законодавчими актами [1]. До ознак такої діяльності відносять мету забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера, а також довготривалість відносин (до 50-ти років).

Т. Сугак визначає, що «мета партнерства полягає в поєднанні найкращих сторін державного і приватного секторів для взаємної вигоди, а різноманіття видів, форм і сфер застосування ДПП роблять його універсальним механізмом для виконання цілої низки довгострокових завдань – від створення і розвитку інфраструктури до розроблення та адаптації нових перспективних технологій, а основними ознаками ДПП є таке: 1) сторонами ДПП виступають держава і приватний бізнес (юридичні або фізичні особи – підприємці, іноді це кілька осіб, тоді такі особи несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, передбаченими договором); 2) взаємодію сторін закріплюють на офіційній, юридичній основі, вона має рівноправний характер; 3) ДПП має чітко виражену публічну, суспільну спрямованість; 4) договір ДПП передбачає такі дії: планування, фінансування, будівництво, експлуатацію, модернізацію, управління або утримання інфраструктури чи надання суспільних послуг; 5) у процесі реалізації ДПП сторони консолідується, об'єднують ресурси і вклади, розділяють фінансові ризики і витрати, досягнуті результати діяльності розподіляються між сторонами у визначених наперед пропорціях; 6) протягом усього терміну дії договору цільове призначення та форма власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності і які передані приватному партнеру, залишаються незмінними; 7) дія договору ДПП має тривалий характер – від 5 до 50 років [2, с. 35].

Відсутність належного фінансування ВНЗ з боку держави призводить до економії коштів на створення належних умов надання і одержання цих послуг, освітні установи змушені самостійно знаходити кошти на ремонти, технічне переобладнання та інше. Навчальний заклад з належними умовами, технічним оснащенням може мати привабливішу позицію порівняно із іншими закладами вищої освіти при виборі місця навчання [3, с. 153].

Напрями ДПП у сфері освіти і науки частково передбачені законодавством і можуть включати: спільне фінансування закладів освіти, а також юридичних і фізичних осіб, які провадять освітню діяльність; утворення та/або спільне фінансування і розвиток баз практичної підготовки; утворення та/або спільне

фінансування і експлуатацію інноваційних підприємств (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) на базі наявних закладів освіти; розроблення і розвиток сучасних технологій освіти, навчання; професійно-практичну підготовку; запровадження спільних програм фінансування підготовки фахівців тощо; здійснення заходів щодо соціального захисту та поліпшення житлових умов працівників системи освіти та здобувачів освіти [4, с. 222].

В Україні є певні проблеми щодо запровадження ДПП, зокрема, визначені в аналітичній записці Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України «Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні»: «Успішний розвиток ДПП як механізму активізації інвестиційної діяльності та залучення приватних інвестицій у стратегічно важливі для держави сфери можливий лише за умови, коли буде забезпечено баланс інтересів держави і приватного інвестора. Правова форма здійснення ДПП повинна забезпечити для інвестора привабливість, безпеку вкладення коштів у державну власність і реалізувати основну мету проекту, тобто розвивати ту сферу, яка стратегічно важлива для держави. Для цього держава повинна сприймати приватного інвестора як рівноправного партнера. Вимагаючи від нього виконання передбачених угодою зобов'язань, держава має, зі свого боку, гарантувати виконання власних зобов'язань в повному обсязі» [5].

Т. Артьомова [6] зазначає, що розвиток ДПП дозволить не лише налагодити господарську систему України, а також може вплинути на відновлення рівня довіри населення до економіки загалом, адже це є важливими для соціально-економічного розвитку суспільства на тривалу перспективу.

В. Новіков розглядає ендавмент як поширений інструмент позабюджетної фінансової підтримки соціальної інфраструктури в розвинених країнах (США, Велика Британія). Як економічний інструмент інвестування у соціальну інфраструктуру, ендавмент набуває важливого значення при формуванні інвестиційної політики у системі вищої освіти й науці [7].

Висновки. Уряд України має сприяти ДПП у різних сферах економіки, у тому числі соціальній. Правова форма здійснення ДПП повинна забезпечити інвестиційну привабливість, безпеку вкладення коштів у державну власність і реалізувати основну мету проекту – розвивати ту сферу, яка стратегічно важлива для держави. Для цього держава повинна сприймати приватного інвестора як рівноправного партнера. Цього можливо досягти, наприклад, за рахунок створення ендавменту (ендавмент-фондів) у сфері вищої освіти, що надасть ВНЗ можливість накопичувати кошти для подальшого фінансування їх діяльності, інвестувати їх у розвиток матеріально-технічної бази, застосовувати для запровадження інноваційних ідей, що можливо із застосуванням іноземного досвіду, де подібні системи функціонують вже тривалий термін, що дозволить започаткувати систему ендавмент-фондів для забезпечення фінансування вищої освіти в Україні, а належне закріплення означених положень у нормативно-правових актах сприятиме легальності й безпечності участі приватних та/або юридичних осіб у надання благодійної допомоги такої форми.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. №2404-VI. Вилучено із http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102404.html.
2. Суяк, Т. М. *Розвиток державно-приватного партнерства у сфері водопостачання в Україні: переваги та недоліки*. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». 2016. Т. 24. Вип. 10(1), с. 33-40. Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2016_24_10%281%29_6.

3. Амбражей, О. А. (2016). *Формування економічного механізму взаємодії ринків праці й освітніх послуг в Україні* : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.01 / Амбражей Оксана Анатоліївна. Дніпропетровськ.
4. Губанова, Т. *Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки в Україні: нормативно-правова характеристика. Підприємство, господарство і право*. 2019. Вип. 6. С.220-224.
5. *Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні* : аналіт. зап. / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. Вилучено із <http://www.niss.gov.ua/articles/816>. – Загол. з екрану.
6. Артемова, Т. И. *Институт государственного-частного партнерства: мировой опыт и реалии Украины* / Т. И. Артемова // Наукові праці ДонНТУ. –Вип. 38-2, – С.110-117. Вилучено із <http://instud.net/2/110.pdf>.
7. Новіков, В. М. *Державно-корпоративна інтеграція: інституціональна структура та механізм розвитку*. Вилучено із <https://dse.org.ua/arhive/17/14.pdf>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ЖЕБРАЦТВУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Матвійчук Яна Юріївна

Здобувач вищої освіти юридичного факультету
Національний авіаційний університет, Україна

Науковий керівник:

Семчук Наталія Олександрівна

канд. юрид. наук, старший викладач
Національний авіаційний університет, Україна

В Україні захист прав дитини є досить важливим питанням, так як ставлення до дітей, рівень їхньої безпеки та захищеності у нашій державі, стан їхнього всебічного розвитку є пріоритетним показником цивілізованості і гуманності суспільства. Згідно з положеннями чинного Кримінального кодексу України протиправним діянням можна вважати втягнення малолітньої дитини у заняття жебрацтвом та її використання з цією ж метою. Відповідальність за використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом зазначена у ст. 150-1 КК України.

Для того, щоб правильно кваліфікувати це діяння слід визначити його поняття. Якщо посилатись на Великий юридичний словник, то термін «жебрацтво» - це випробування в сторонніх осіб грошей або матеріальних цінностей [1, ст.11]. Жебрацтво – це активне випрошування в незнайомих людей грошей та інших матеріальних цінностей, які є для прохача основним засобом доходу.

Розкриваючи причини бездоглядності та жебрацтва дітей, науковець О.М. Нечаєва вказує на конкретні причини, які їх провокують. Це економічна криза, безробіття, зубожіння широких верств населення, які живуть за межею бідності, ослаблення сімейних устроїв, втрата моральних принципів, алкоголізм і наркоманія, розповсюдження серед дітей і дорослих психічних захворювань. На мою суб'єктивну думку, можна виділити такі категорії причин безпритульності: соціально-економічні, соціально-психологічні та медико-психологічні.

Якщо аналізувати літературу, то на сьогоднішній день можна виділити суб'єктивну та об'єктивну групи причин жебрацтва. До об'єктивних відносять такі:

- Проблеми з житлом, брак соціального житла

- Безробіття, що передбачає відсутність капіталу для оплати житла
- Погіршення соціально-економічної та політичної ситуації в країні
- Своєрідні проблеми переселення населення з окупованих територій
- Стихійні лиха, проблеми екологічної стабільності в країні
- Складна процедура реалізації соціальних програм, націлених на покращення становища малозабезпеченим родинам

- Соціальне здоров'я суспільства тощо

Проте, об'єктивні причини не так часто спрямовують підлітків до жебрацького способу життя, тож слід виділити суб'єктивні:

- Певні психологічні особливості особистостей

- Життєві установки, негативний вплив

- Розрив сімейних зв'язків

- Комплекс певних патологій, таких як шизофренія, відсталий розвиток, неврологічні розлади тощо [2, ст. 345].

Широко аналізуючи цю тему, я дійшла вмотивованого висновку, щораз КК України потребує суттєвого реформування з цього питання, беручи за основу практику міжнародного законодавства та досвід Європейських та інших країн. До прикладу, за законодавством Голландії, жебрацтво може мати форму як самостійного заробітку особою, яка втягує неповнолітніх у жебрацтво, так і злочинного бізнесу. У кримінальному законодавстві Іспанії міститься норма про відповідальність за торгівлю дітьми для заняття жебрацтвом.

Щодо протидії жебрацтву неповнолітніх, то на суто громадському рівні потрібно створювати некомерційні організації, які будуть проводити заходи та розповсюджувати інформацію про негативний вплив, який є наслідком підтримання дитячого жебрацтва. Волонтери повинні співпрацювати з навчальними закладами, проводити консультації та лекції, вести семінари для батьків та дітей. Щоб допомогти у вирішенні цієї проблеми, громадяни можуть проводити певного роду заходи, як от концерти, акції, збори коштів для допомоги малозабезпеченим у вигляді продуктів, одягу, найнеобхідніших речей першого користування.

Робота з профілактики дитячої бездоглядності та безпритульності ефективна лише в тому випадку, якщо вона здійснюється на основі: емоційно позитивної системи взаємовідносин в сімейному колі, а також відносин з однолітками, однокласниками, вчителями; успішної навчальної діяльності; психологічної захищеності; правового захисту дітей [3, ст. 19].

Також потрібно зазначити, що профілактика має бути цілеспрямованою, комплексною та проводитися постійно. Попередження дитячої безпритульності та бездоглядності є важливим елементом державно-управлінської діяльності, покликаний забезпечити недопущення переходу дітей в стан безпритульності та бездоглядності, і полягає в розробленні та здійсненні спеціальних заходів щодо виявлення й усунення детермінант, що спричиняють це явище.

Список використаних джерел:

1. Большой юридический словарь (2007). 3-е изд., доп. и перераб. М.: ИНФРА-М.
2. Сморгунова, Н.Ф. (2008). Предупреждение беспризорности среди детей и подростков России (20-90-е года XX в.): авто- реф. дисс. ... канд. пед. Наук. Владимир. гос. пед. ун-т. – Владимир.
3. Словник української мови: в 11 т. (1970). К.: Наукова думка, 1970–1980.

ДОСТУПНИЙ ДЕФІБРИЛЯТОР В ПУБЛІЧНИХ МІСЦЯХ: ЮРИДИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Рец Віолетта Володимирівна

курсант 3-го курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

Дніпропетровський державний університету внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник:

Миронюк Станіслава Анатоліївна

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки,
канд.юрид. наук, майор поліції

Дніпропетровський державний університету внутрішніх справ, Україна

Надзвичайну ситуацію неможливо передбачити або попередити, і наслідки її можуть спіткати будь-якого громадянина у невизначений час і невідомому місці. Отримати травму може кожен. Випробування часом пройшли стандарти ТССС, що полягає у наданні допомоги пораненим на полі бою. Даний стандарт загартований на полях військових сутичок, йому притаманні певні принципи. Проте, здебільшого, виникає потреба надання першої домедичної допомоги в мирний час, громадянам, які мимохіть стали жертвами надзвичайної ситуації, або просто загострення захворювання. У даному випадку стандарти і правила ТССС вже не працюватимуть, тому що вони мають дещо інші пріоритети. Спрямовані здебільшого на збереження життя людини, вони не завжди передбачають збереження функції працездатності та здоров'я особи, оскільки домедична допомога надається в екстремальних умовах та далеко від медичних установ. Але домедична допомога в екстремальних умовах може бути не лише на полі бою, але й в цивільному житті, і, частіше за все, таку допомогу будуть надавати ті, хто навчений працювати в таких умовах. Він розрахований на поліцейських, службовців ДСНС, бійців спецпідрозділів Національної поліції, а також медичних працівників бригад ЕМД тощо. Тому вони діють за стандартами ТЕСС – своєрідна адаптація ТССС до викликів надзвичайних ситуацій цивільної сучасності. Крім того, даний стандарт передбачає необхідність збереження життя та здоров'я всім, хто цього потребує: жінки, чоловіки, діти тощо. У даному випадку існує суттєва різниця в техніці, спорядженні, тактиці та підготовці. Проте найголовніше, що суб'єктами ТССС є військовослужбовці, ТЕСС – уповноважені службові особи, працівники служб Міністерства внутрішніх справ України та медичні правники ЕМД [1].

Принципи надання тактичної екстреної медичної допомоги (ТЕМД) (ТЕСС – Tactical Emergency Casualty Care) в цивільних умовах постраждалим/пораненим – є відносно новими підходами в екстреній домедичній допомозі. Таке поняття започаткувалось в США. Особливо значний прогрес в цьому напрямку був досягнутий протягом останніх десяти років, що в першу чергу стосувалось розробки професійних і управлінських стандартів [2, с. 8].

Поряд з цими існує ще один стандарт надання першої домедичної допомоги при невідкладному стані. PreHospital Trauma Life Support (PTLS\PHTLS) — це міжнародний стандарт, що регламентує дії парамедиків в разі надання першої допомоги при травматичних ушкодженнях (кровотечах, вивихах, переломах, черепно-мозкових і хребетних пошкодженнях тощо) і подальшої підготовки потерпілого до транспортування в медичний заклад [3].

Узагальнюючи це все, слід зауважити, що в нашій державі подані стандарти ТЕСС відомі під дефініцією «Тактична медицина». Цей термін в наукових

дослідженнях з особливостей надання першої домедичної допомоги, підручниках або посібниках зображає характерну особливість домедичної першої допомоги на догоспітальному етапі, на якому, в умовах дефіциту трьох складових: часу, інформації, ресурсів — тактика набуває пріоритетного значення [3].

Але виникає питання: чому за наявності модерних і доступних стандартів для рятування життя людини, іноді врятувати життя людині неможливо. Все більше ми чуємо, що працівники поліції рятують життя людини, роблячи непрямий масаж серця, а значить вони навчені, і готові надавати допомогу. Але не завжди, на жаль, вони можуть протистояти ситуації, адже є велика різниця між наданням допомоги при раптовій зупинці серця лише руками (непрямий масаж серця) та за допомогою автоматичного зовнішнього дефібрилятора.

Офіційна статистика свідчить, що Україна вдвічі перевищує за рівнем смертності від серцево-судинних захворювань та раптової зупинки серця, країни із розвинутою культурою надання першої домедичної допомоги. У даному випадку важлива кожна секунда, оскільки, вже через 2-3 хвилини, після того, як у людини зупинилось дихання, починають гинути клітини мозку, а через 6-7 хвилин, людина гине, тому, чим пізніше почати реанімаційні заходи, тим менше шансів у людини повернутися до нормального соціального життя, а то й взагалі вижити. Від серцево-судинних захворювань щодня в Україні помирає 1014 людей, значна частина – поза стінами медичного закладу [4].

Сьогодні в Україні лише розпочинається боротьба за виділення бюджетних коштів на обладнання публічних місць автоматичними дефібриляторами, зокрема, увагу звертають переважно на метро. У цей час, в інших країнах Європи і світу вже понад 10 років автоматичний зовнішній дефібрилятор (далі – АЗД) знаходиться у кожному торговому центрі, метро, аеропорті, на вокзалах тощо. Тому обладнати виключно метрополітен подібними рятувальниками буде замало.

Зокрема, на кожному кроці можна знайти дефібрилятори, починаючи від вокзалу, а закінчуючи музеєм або спортивною залою, в Італії, Швеції, Данії та ряду інших провідних державах Європи. До того ж, АЗД оснащені екстрені служби, парамедики, рятувальники, патрульні поліцейські тощо. АЗД обов'язково встановлюють у державних установах, школах, лікарнях і на громадському транспорті. Крім того, їх встановлення затверджено на урядовому рівні. Україна як правова, соціальна держава прагне сьогодні стати в один ряд із найрозвиненішими державами Європи, але для цього треба хоча б почати із розвитку культури першої допомоги. Саме тому доречно пропагувати наявність АЗД в кожному публічному місці. До речі, слід зазначити, що статус підприємства, установи та організації також може залежати від наявності АЗД [4].

Перші кроки в Україні стосовно оптимізації та підвищення ефективності рятування життя людини вже робляться, проте цього поки замало. Таким чином, АЗД обладнано 19 станцій метро в Києві, а в червні 2019 року Міністерство охорони здоров'я України опублікувало для громадського обговорення проект наказу про затвердження вимог щодо комплектації, зберігання та використання медичних укладок для надання домедичної допомоги. Таким чином, відповідно до цього проекту у всіх публічних місцях будуть аптечки з оновленою комплектацією. Автоматичні зовнішні дефібрилятори мають бути там, де збирається понад 200 осіб. Зважаючи на дану інформацію, це був би ідеальний старт для розвитку культури надання першої допомоги, проте, на жаль, наявність проекту не забезпечує якісного його виконання [5].

Автоматичний зовнішній дефібрилятор – це невеликий апарат, призначений для надання екстреної допомоги при раптовому важкому порушенні серцевого ритму та фібриляції шлуночків. У даному випадку важливим є час, тому що допомога, надана протягом перших чотирьох хвилин, збільшує шанси на порятунок

на 30%. І, найголовніше, врятувати за допомогою дефібрилятора може будь-хто – не обов'язково лікар, поряд з цим необхідно пам'ятати про безпеку і дотримуватись інструкцій. Таким чином можна врятувати до 50% осіб, які помирають не дочекавшись бригади ЕМД, тому що вона прибуває приблизно за 8,5 – 10 хвилин. Саме за такий час людина помирає [5].

Отже, у громадських місцях має бути безпечно, апаратом АЗД можна надавати домедичну допомогу в разі зупинки серця будь-якій особі, чи то вагітна жінка, чи то людина, яка має проблеми з серцем та має кардіостимулятор, протипоказань немає, а отже і гірше зробити не можна. Тому, на нашу думку, наявність АЗД повинна бути не поодиноким, винятковим явищем для торгового центру великого міста, оскільки не має нічого ціннішого за життя людини. Оснащення кожного публічного місця АЗД повинно бути затверджено, у визначеному законом порядку, урядом держави.

Список використаних джерел:

1. Сердюк, Ф. (2016) . ТССС vs. ТЕСС: браття-близнюки з різним характером. Вилучено з <http://www.medsanbat.info/tecc-vstccc-bratya-bliznetsyi-s-raznyim-harakterom/>
2. *Тактична екстрена медична допомога: адаптована настанова*. Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України (2016) 45 с. Вилучено з https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_612_akn_ekstr.pdf
3. *Військових медиків навчали тактичній медицині*. (2015). Вилучено з <https://www.mil.gov.ua/news/2015/10/29/vijskovih-medikiv-navchali-taktichnij-mediczini--/>
4. Денькович, Т. (2019). АЗД у світі, країни з розвинутою культурою першої допомоги. Вилучено з <https://patriotdefence.org/brainteka/u-sviti/azd-u-sviti.-krayini-z-rozvinenoyu-kulturoyu-pershoyi-dopomogi.html>
5. МОЗ України пропонує обладнати місця масового перебування людей дефібриляторами. (2019). Вилучено з <https://moz.gov.ua/article/news/moz-ukraini-proponue-obladnati-miscja-masovogo-perebuvannja-ljudej--defibriljatorami>

ІНСТИТУТ ЛЮСТРАЦІЇ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Кузьмічова Марія Володимирівна

здобувач вищої освіти юридичного факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Науковий керівник:

Берлач Анатолій Іванович

доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного права

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Україна як відносно молода держава, яка здобула незалежність 24 серпня 1991 р. і проголосила себе демократичною державою, на шляху свого становлення та розвитку зіштовхнулася із проблемою забезпечення досягнень у сфері прав людини, демократії та верховенства права. Це питання до сих пір викликає суперечки та є одним з найактуальніших. Україна, що обрала остаточно і безповоротно євроінтеграційний курс, має належним чином забезпечити дотримання цих принципів. В нашій країні це можна зробити тільки завдяки люстрації.

Вважаємо за потрібне розпочати з історії терміну «люстрація». В античні часи термін «люстрація» (від лат. *lustratio*) означав ритуальний обряд очищення через жертвопринесення [1]. В Давньому Римі цей обряд виконувався у вигляді вбивства тварин одним із цензорів після проведення обліку податків. Такі обліки проводилися раз на п'ять років і час між ними став позначатися терміном «люструм». Перший люструм був проведений Сервієм Туллієм у 566 році до н.е., а останній – у 74 році н.е. Веспасіаном.

Згадки про люстрацію можна також віднайти й на території сучасної України у часи Речі Посполитої, адже на Волині проводилися урядові акції щодо описання державних маєтностей та з метою отримання детальної інформації про їх стан. Саме цей огляд і називався теорміном «люстрація» [2].

У 1989 – 1991 рр. даний термін стали трактувати, як державна політика масового звільнення, пов'язаного зі зловживаннями при попередньому режимі. Перш за все, це стосувалося колишніх учасників комуністичних партій та агентів служб безпеки та поліції.

Якщо брати до уваги період «сучасної» України, то суспільство мало протилежні думки з цього приводу. Так, у 2004 р. на виборах Президента України відбувся масштабний громадянський протест проти фальсифікації підсумків даного процесу. Після подій Помаранчевої революції (кінець 2004 – початок 2005 рр.) більшість громадян підтримало ідею щодо засудження пережитків комунізму, однак влада так і не змогла втілити це у життя. Протягом наступних п'яти років процвітали свобода слова, вираження думок і права на мирні зібрання, однак проблеми, пов'язані із корупцією і незаконною приватизацією державного майна так і не були вирішені.

Протягом 2010 – 2014 рр. політичний курс глави держави можна охарактеризувати як нехтування правами громадян, оскільки державний апарат складався з осіб, лояльних до пануючого політичного режиму, які фактично розглядали власність Українського народу як джерело особистого збагачення, а власні посади як легкий доступ до цих благ. Зважаючи на це, знаковим для України стало прийняття Верховною Радою 16 вересня 2014 р. Закону України «Про очищення влади» [3].

Відповідно до статті 1 люстрація передбачає заборону окремим фізичним особам обіймати певні посади (крім виборних) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Підставою здійснення даного очищення влади є недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми діями чи бездіяльністю здійснювали заходи, спрямовані на узурпацію влади Президентом України Віктором Януковичем, підрив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини. Фіксується також те, що з дня набрання чинності Законом України «Про очищення влади» особи, які зазначені у статті 3, не можуть обіймати посади протягом десяти років. Деякі особи не можуть обіймати посади, щодо яких здійснюється люстрація, протягом п'яти років з дня набрання чинності відповідним рішенням суду.

Цікавим є також той факт, що Президент України Володимир Зеленський виявив намір розширити коло посадових осіб, які підпадають під люстрацію. Відповідно до цього наміру 11 липня 2019 р. було зареєстровано законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо очищення влади [4]. Згідно з планом цього закону змінюються часові рамки, а також розширюється перелік посад, які має бути заборонено обіймати. Чиновники, які працювали у 2014 – 2019 рр. та не були звільнені за власним бажанням, не зможуть обіймати відповідні посади впродовж наступних десяти років. Під заборону потрапляють і ті,

хто претендує на виборні посади, наприклад, народні депутати чи президент України. Однак даний проект було відкликано.

Незважаючи на всі переваги процесу очищення влади, є певний ряд недоліків, серед яких одним із основних є колективна форма відповідальності, адже у такому випадку деякі особи можуть бути несправедливо покарані за факт взаємозв'язку, а не за особисту провину, як би це мало місце при індивідуальній формі. Крім того, під оцінку потрапляє факт перебування на певних посадах, а не діяння осіб. У нормах даного Закону відсутній також механізм оновлення працівників державного апарату. Суттєвою складовою проведення люстрації є збереження документів, на основі яких можна встановити факт причетності до злочинного режиму. Такий архів мав би знаходитися у структурі державного люстраційного органу, проте більшість документів було вивезено у Росію або знищено.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що люстрація— ефективний засіб зміни політиків і чиновників. Однак законодавство має відповідати міжнародним вимогам і тільки його неухильне дотримання зможе забезпечити у процесі проведення люстрації дотримання балансу між демократичним суспільством та гарантіями захисту прав та свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел:

1. Сміт, У. (1859). *Словник грецьких та римських старожитностей* (с. 260-266). Лондон: Джон Мюррей.
2. Яковенко Н. (ред.) (1999). *Люстрації королівщин українських земель XVI–XVIII ст.*. Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського.
3. *Про очищення влади* (Закон України). № 1682-VII. (2014). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>.
4. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо очищення влади* (проект Закону). № 10444. (2019). Вилучено з https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66202.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ

Дадіані Ліана Зурабівна

здобувач вищої освіти факультету суспільних наук і міжнародних відносин
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Якщо звернутися до історії, то можна побачити, що значення таких слів як «дипломатичний агент» або, як частіше говорять, - дипломат, були відомі ще з давніх часів.

У далекі часи суверени направляли своїх посланців до інших суверенів і ті брали їх з належною повагою, надаючи їм привілеї, практично в усьому, як якщо б перед ними були самі суверени, так як прояв неповаги до посланців суверенів міг спричинити за собою ускладнення відносин. Існування посланників в усі часи було обумовлено не тільки наявністю і бажанням підтримувати відносини між суверенами і відповідно їх державами, але і необхідністю у важкі часи виражати волю свого суверена на території інших держав. У зв'язку з чим, і до цього дня, продовжує бути актуальною тема про дипломатичних агентів, які перебуваючи на території приймаючої держави або перебуваючи транзитом на території інших

держав, користуються різними імунітетами та привілеями, які надаються їм в залежності від їх рангу, відповідно до міжнародного права.

Останнім часом помітно зріс інтерес до статусу дипломатичного агента, наданих їм імунітетів і привілеїв, що в свою чергу порушує питання сумлінного виконання ними своїх посадових функцій без зловживань своїм становищем.

Такі теми, як: захист дипломатичного кур'єра, який здійснює супровід дипломатичної пошти, статус дипломатичної пошти, правове становище дипломатичного агента, а останнім часом і захист дипломатичних агентів, в зв'язку з замахами на них, все частіше зустрічаються на сторінках наукового друку, в темах наукових конференцій і круглих столів з проблем не тільки дипломатичного права, але і міжнародних відносин. І в зв'язку з цим видається цілком виправданим звернення до такої теми, як захист дипломатичного агента.

Міжнародно-правові аспекти захисту дипломатичних агентів є однією з найбільш цікавих тем в дипломатичному праві, враховуючи той факт, що правозастосовна практика формується донині, не дивлячись на те, що, здавалося б, нормам міжнародного права, слідує практично всі держави незалежно від відмінностей за расовими і конфесійними ознаками та відмінностями в культурі.

Якщо розглядати дипломатичне право, то, на думку Ю.Г. Дьоміна: «це сукупність міжнародно-правових норм, що регулюють статус дипломатичного представництва», але, з висловленою думкою не можна погодитися, адже сукупність міжнародно-правових норм, що регулюють статус дипломатичного представництва, так чи інакше зачіпає положення дипломатичного агента, який направляється в акредитує країну, для виконання своїх посадових обов'язків в дипломатичне представництво, що знаходиться на території іншої держави.

І.П. Блищенко стверджував: «Перше дипломатичне право виникло і розвивалося, насамперед, як посольське право, тобто як сукупність норм, що визначають положення посла. Лише до початку ХХ століття посольське право стало поступово перетворюватися в дипломатичне, тобто в сукупність норм, що регулюють всі офіційні відносини держав».

Міжнародно-правовий статус дипломатичних агентів, так як і статус дипломатичних представництв регулюється нормами міжнародного права.

Першою ж багатосторонньою угодою, підписаною представниками деяких держав, прийнято вважати Віденський протокол 1815 року. Саме цей рік, є відправною точкою розвитку дипломатичного права, як галузі міжнародного права, спрямованого на регулювання відносин між державами, органами зовнішніх зносин та його персоналу, що знаходиться за межами країни.

Окремі аспекти статусу дипломатичних агентів, а також дипломатичних представництв, додатково можуть регулюватися і двосторонніми угодами, що укладаються між державами по їх взаємному бажанню, можливість укладення яких надана Віденською конвенцією про дипломатичні зносини від 1961 року.

З огляду на розвиток міжнародних відносин, необхідно своєчасно вносити зміни і доповнювати існуюче міжнародне законодавство, відповідними нормами, що дозволило б дипломатичним агентам отримувати відповідний захист, при здійсненні ними своїх посадових обов'язків, і тим самим, це сприяло б подальшому розвитку міжнародних дипломатичних відносин.

Таким чином, державно-правове регулювання дозволяє більш повно, ніж норми міжнародного права, визначати положення дипломатичних агентів, надані їм імунітети і привілеї, а також підходи до їх захисту.

Для виконання дипломатичними агентами своїх основних функцій належним чином, необхідно, щоб держава, на території якої вони перебувають, надавала їм

іmunітети і привілеї, і в першу чергу забезпечувала недоторканість їх особистості, і, відповідно, недоторканність їх майна.

Так само, позитивним аспектом в захисті дипломатичного агента є те, що держава перебування зобов'язана в разі смерті дипломатичного агента зберегти право користування привілеями та іmunітетами членам його сім'ї на певний термін, поки його родина не покине межі держави перебування.

Вираз «*sancti habentur legati*» є відображенням суті принципу недоторканності дипломатичного представництва. Даний принцип містить у собі два взаємно доповнюючих один одного аспектів, один з яких є обов'язком держави перебування забезпечувати захист іноземного представництва, а другий - це сам іmunітет іноземного представництва від примусу.

Однак, необхідно між зазначеними вище аспектами робити відмінності. Так, з одного боку, зазначений іmunітет надає захист самому дипломатичному представництву і, відповідно, його персоналу та є чинником, який утримує від вчинення владою країни перебування будь-яких дій, пов'язаних із застосуванням фізичного примусу. Другий аспект - обов'язок держави перебування забезпечити спеціальний захист дипломатичним агентам і представництву, що виражається в прийнятті певних зусиль щодо захисту дипломатичного представництва і його персоналу.

Особа, яка користується міжнародним захистом, має право відповідно до міжнародного права на спеціальний захист від будь-якого нападу на неї, свободу і гідність, таким же правом володіють разом з дипломатичним агентом члени його сім'ї, які знаходяться і проживають поруч із ним. Підвищений захист забезпечується шляхом надання спеціального захисту відповідно до виконуваної дипломатичним агентом офіційної функції.

З огляду на те, що держави зобов'язані своєчасно вживати всі необхідні заходи для захисту зазначених представництв та представників, які потрібні міжнародним правом, включаючи заходи превентивного характеру, із залученням правопорушників до відповідної відповідальності, навіть в період збройних конфліктів, і в разі необхідності, державам слід приймати на національному та міжнародному рівнях всі необхідні заходи для запобігання будь-яких актів насильства по відношенню до зазначених вище осіб.

На підставі викладеного можна зробити висновок про своєчасність прийняття Генеральною Асамблеєю резолюції, з якою можна повністю погодитися, так як вона рекомендує державам тісно співпрацювати між собою для прийняття практичних заходів, покликаних посилити захист, безпеку і охорону дипломатичних і консульських представництв і представників, в тому числі і щодо вжиття заходів превентивного характеру, шляхом своєчасного обміну інформацією про обставини всіх випадків їх порушення, і надавати допомогу судовим органам відповідної держави з метою притягнення правопорушників до відповідальності, тим самим, вона зможе допомогти забезпечити дипломатичним агентам належний і оперативний захист від посягань на них.

Згідно закріпленого положення в міжнародному праві, дипломатичні агенти мають право вільно переміщатися по території країни перебування, за винятком тих територій і зон, до яких в'їзд заборонений або діє особливий регульований порядок в цілях державної безпеки.

Наділення дипломатичного представника іmunітетами та привілеями на території держави перебування, при здійсненні ним транзиту через території третіх держав, говорить про визнання його міжнародно-правового статусу, як дипломатичного агента. Отже, недотримання закріплених Віденською конвенцією

про дипломатичні зносини 1961 року положень, може відбитися в цілому на роботі всього представництва, і його дипломатичних агентів, які користуються дипломатичною поштою та послугами дипломатичних кур'єрів, так, згодом, і на посиленні міждержавних зв'язків, що може призвести, навіть, і до їх розриву.

Таким чином, в результаті, можна зробити висновок, що ми розкрили і обґрунтували сформульовані пропозиції та рекомендації, які покликані вирішити багато міжнародно-правових проблеми в області дипломатичного права, викликані наявністю існуючих прогалин в міжнародному законодавстві, а також запропонували внести низку уточнень і доповнень в основні міжнародно-правові документи, з метою сприяння підвищення ефективності вирішення поставлених перед державами завдань із захисту дипломатичних агентів, і відповідно, щодо непохитності їх правового положення.

Список використаних джерел :

1. Ісса, Б. А. (2013). *Дипломатичний агент і його недоторканність*. Москва: Юрайт.
2. Ісса, Б. А. (2015). *Правове становище дипломатичного кур'єра*. Москва: Юрайт.
3. Ісса, Б. А. (2017). *Статус дипломатичної пошти*. Москва: Юрайт.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАОЧНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Горб Олександра Сергіївна

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник:

Кабальський Р.О.

кандидат юридичних наук, доцент

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Заочний розгляд справи не є новим інститутом в системі цивільного процесуального права, його було відновлено після прийняття у 2014 році нового ЦПК. Інститут заочного розгляду справ в цивільному судочинстві було поновлено виходячи зі змін які були внесені в ЦПК. Спонуванням до введення інституту заочного розгляду справи стала можливість реалізувати рекомендацію № R (84) 5 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно принципів цивільного судочинства, що спрямовані на вдосконалення судової системи.

Вказане питання досліджувалося такими науковцями, як: С.С. Бичкова, С.В. Васильєв, П.Ф. Єлісейкін, В.В. Комаров, С.Я. Фурса, Є.І. Фурса та іншими.

Метою відновлення заочного розгляду справи є не лише вдосконалення судової системи яке полягає в забезпеченні сторонам більш спрощеного та оперативного доступу до судової системи а й захисту від можливих зловживань і затримок та надання суду повноважень для ефективного здійснення цивільного судочинства суддями .

Інститут заочного рішення спрямований, з одного боку, на розширення засад диспозитивності в цивільному процесі (зокрема свободи розсуду сторін), та, з

іншого боку, на запобігання можливості зловживання процесуальними правами й установлення відповідальності за ці зловживання. [2]

Заочний розгляд справ став актуальним через масову неявку в судові засідання відповідачів, які в свою чергу порушують право на судовий захист позивачів своїм безпідставним затягуванням справи. Виходячи із судової практики дуже часто сторони зловживають своїм становищем та затягують розгляд справи, з тих чи інших причин. Відповідні норми заочного розгляду справи слід розцінювати як додаткові процесуальні гарантії для сторін в цивільному процесі. [3]

Тому правильніше розглядати заочне провадження як надання додаткових процесуальних гарантій позивачеві, який в свою чергу і так звернувся до суду за захистом свого порушеного права, від відповідача який несумлінно та зловживаючи своїми процесуальними правами не з'являється на судові засідання що в свою чергу затягує розгляд справи. В свою чергу законодавець має на меті дисциплінувати несумлінних відповідачів, які зловживають процесуальними правами та перешкоджають ухваленню рішення по справі. [5]

Заочне провадження у юридичній літературі називають спрощеною процедурою або вважають спрощеним саме через відсутність відповідача під час розгляду справи й тих обмежень, що встановлені для позивача. [4]

Глава 11 ЦПК регламентує інститут заочного рішення, та в ст. 280 -289 ЦПК встановлює загальні засади заочного розгляду справи. Виходячи із цього доцільно встановити розуміння заочного рішення – це рішення яке ухвалюється судом у разі неявки в судові засідання відповідача, який належним чином повідомлений і від якого не надійшло повідомлення про причини неявки або зазначені ним причини визнані неповажними та якщо позивач не заперечує проти такого вирішення справи Відповідно до ч. 1 ст. 280 ЦПК, суд може ухвалити заочне рішення на підставі наявних у справі доказів за одночасного існування таких умов:

- 1) відповідач належним чином повідомлений про дату, час і місце судового засідання;
- 2) відповідач не з'явився в судові засідання без поважних причин або без повідомлення причин;
- 3) відповідач не подав відзив;
- 4) позивач не заперечує проти такого вирішення справи [1].

Отже, для того щоб суд заочно розглядав справу потрібно настання однієї із вищевказаних умов в свою чергу розгляд справи та ухвалення заочного рішення проводяться за загальними правилами з встановленими ЦПК України, а в рішенні зазначається строк і порядок подання заяви про перегляд заочного рішення.

Виникає питання стосовно неявки та ухвалення заочного рішення у справі в якій беруть участь декілька відповідачів, то відповідно до процесуальних норм ухвалити заочне рішення можливо у разі неявки всіх відповідачів по справі.

Особливістю заочного розгляду справи є порядок його оскарження, який відрізняється від рішення суду яке ухвалено в загальному порядку.

Відповідно до ст. 284 ЦПК, заочне рішення може бути переглянуте судом, що його ухвалив, на підставі заяви відповідача. В свою чергу заява про перегляд заочного рішення має відповідати вимогам положень ст. 229 ЦПК України. [1]

Тобто право на перегляд заочного рішення судом має відповідач, але у разі залишення заяви відповідачем про перегляд заочного рішення без задоволення не виключається можливість оскарження заочного рішення відповідачем у загальному порядку шляхом подання апеляційної скарги.

Процедура скасування заочного рішення суду встановлена у ст. 288 ЦПК відповідно до якої, якщо судом буде встановлено, що відповідач не з'явився в

судове засідання та не повідомив про причини неявки з поважних причин, і докази, на які він посилається, мають істотне значення для правильного вирішення справи. Виходячи з цього для оскарження заочного рішення суду потрібна наявність обох істотних умов які передбачені в ст.280 ЦПК, відсутність однієї із істотних умов унеможливує застосування процедури скасування.

Відмінність наявна також і в перегляді судом заочного рішення, так як відповідно ст. 284 ЦПК, заочне рішення може бути переглянуте судом, що його ухвалив, за письмовою заявою відповідача, що в свою чергу переглядається в спрощеному порядку тим самим судом.

Отже, заочний розгляд справи є відновленим інститутом в цивільному судочинстві який передбачений в главі 11 ЦПК яка регламентує основні положення та шляхи реалізації заочного розгляду. Метою є вдосконалення судової системи яке полягає в забезпеченні сторонам більш спрощеного та оперативного доступу до судової системи а й захисту від можливих зловживань і затримок та надання суду повноважень для ефективного здійснення цивільного судочинства суддями. Для того щоб суд ухвалив заочне рішення по справі необхідне одночасне існування умов передбачених у ст. 280 ЦПК.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України. (2004). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)* No 40-41, 42 – ст. 492. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Навроцька, Ю.В.(2008). *Заочний розгляд справи в цивільному процесі України* : дис.канд. юрид. наук. Львів.
3. Кравцова, Т. (2015). «Боротьба із затягуванням справи». *Юридична газета*, No 26, 18-19 Besson S. *Comparative Law of International Arbitration*. London, Sweet & Maxwell.
4. Нижний, А. (2018). *Заочне рішення у спрощеному провадженні без повідомлення сторін*. Вилучено з <https://sud.ua/ru/news/blog/113924-zaochne-rishennya-u-sproshchenomu-provadhenni-bez-povidomlennya-storin>
5. Чорнооченко, С. І. (2014). *Цивільний процес*. К.: «Центр учбової літератури».

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОДУ В ДЕКРЕТНУ ВІДПУСТКУ ЖІНОК ТА ЖІНОК-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Пронічкіна Анастасія Сергіївна

курсант 3-го курсу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник:

Нагорна О.О.

викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Нормативно-правова база України досить багатоаспектна і знаходиться на високому рівні, та, на жаль, окремого законодавчого акту щодо декретної відпустки в Україні немає і тому це питання закріплено у багатьох законах та підзаконних актах, серед яких, зокрема, Закон України «Про відпустки» та Кодекс законів про працю України.

У нашій державі кожній жінці надається право піти у відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами, а також відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, тобто декретну відпустку. Що стосується останнього, то в окремих випадках замість жінки дана відпустка може надаватися її чоловікові, дідусяві, бабусі, іншим родичам, які фактично будуть здійснювати догляд за дитиною або особою, яка усиновила або взяла під опіку таку дитину після народження, згідно ст.ст. 17, 18 ЗУ «Про відпустки» [1]. Слід зазначити, що декретна відпустка враховується в трудовий стаж особи, а кількість днів, відведених для відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, залежить від конкретної ситуації, а саме від того, чи виникали ускладнення в післяпологовий період та від кількості народжених дітей [2].

Після закінчення терміну відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, жінка вправі оформити інший вид декретної відпустки, який було вказано вище – для догляду за дитиною до її трирічного віку (у деяких випадках, за наявності відповідної медичної документації, до шести років), при цьому в обох випадках обов'язковим є збереження за жінкою її робочого місця.

Законодавець потурбувався й про те, щоб матеріальну допомогу отримували не лише ті жінки, які до моменту виходу у декретну відпустку працювали, але ті, які до виходу не були працевлаштовані, при цьому різниця полягає лише в розмірі таких виплат.[2]

Розглядаючи детальніше питання, про виплату матеріальної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами безробітним жінкам, слід зауважити, що дана допомога надається кожний місяць, та дорівнює розміру допомоги при безробітті та не менше ніж 25 % від розміру установленого Законом України «Про державний бюджет» прожиткового мінімуму для працездатних осіб [3].

Розглядаючи особливості виходу в декретну відпустку жінок, які проходять службу у лавах Національної поліції України, законодавець не виокремлював суттєвих відмінностей та особливостей, незважаючи на те, що в Україні близько 15 % поліцейських – особи жіночої статі, а також, що професія поліцейського в рамках сьогодення є найбільш важливою, відповідальною та однією з найнебезпечніших професій у світі. До того ж, не можна не виокремити те, що хоча умови у всіх майже рівні, проте існує певна особливість для жінок-поліцейських, яка закріплена в Наказі МВС України від 06.04.2016 №260 «Про порядок та умови виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання», яка полягає в тому, що дані жінки, перебуваючи у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також в дозволених законодавством випадках – шести років, матеріальної допомоги не отримують [4].

Слід зазначити, що виникають ситуації, коли роботодавцеві не вигідно тримати за працівником, який виходить в декретну відпустку, його робоче місце. Таким чином, роботодавець за власною ініціативою або особисто підводить до написання жінкою заяви про її звільнення. В даній ситуації роботодавця можливо притягнути як до адміністративної (ст.41 КУпАП), так і до кримінальної (ст.172 КК України) відповідальності, адже така категорія жінок може бути звільнена лише за умови повної ліквідації підприємства, установи чи організації, а що стосовно жінок-поліцейських – за деяких умов, передбачених ст. 77 Законом України «Про Національну поліцію» [3]. При цьому роботодавець повинен влаштувати особу на інше робоче місце, але механізм реалізації такого зобов'язання не тільки в лавах Національної поліції України, а й в інших організаціях виконується не в повній мірі.

Отже, враховуючи все вищезазначене, законодавець повинен направити зусилля для створення окремого нормативно-правового акту, у якому будуть чітко прописані всі умови виходу в декретну відпустку, адже лише це може гарантувати почуття більшої захищеності громадянам в державі, особливо для тих, хто потребує її, очікуючи дитину.

Список використаних джерел:

1. Про відпустки (Закон України) № 504/96-ВР (станом на 2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>.
2. Жінка і декретна відпустка. Інформаційна сторінка вебпорта Головного управління Пенсійного фонду України в м. Києві (2020). Вилучено з <https://www.pfu.gov.ua/kv/122733-zhinka-i-dekretna-vidpustka/>
3. Войнова Т. Декретна відпустка: як її оформити та про які свої права варто знати?(2015) Вилучено з <https://ckp.in.ua/articles/6436>
4. Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання (Наказ МВС України) № 260 (станом на 2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0669-16>

ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВРЕГУЛЮВАННІ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

Махмудова Ельвіра Ельданизівна

здобувач вищої освіти

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

На сьогодні одним із найпоширеніших способів альтернативного врегулювання спорів є медіація. Слід зазначити, що медіація, перш за все, є добровільним шляхом розв'язання конфліктів. Суть даної процедури зводиться до того, що до переговорів між сторонами залучається незалежна третя особа в якості медіатора. Основна функція цієї особи – спонукання сторін конфлікту ретельно проаналізувати конфліктну ситуацію, яка склалася. Медіатор намагається безпосередньо під час медіації знайти всі точки дотику з приводу предмета суперечки, визначити усі важливі моменти в такій суперечці для кожної сторони, а також ступінь інформованості кожного учасника медіаційної процедури.

Наприкінці 2017 року проведеною реформою у сфері правосуддя та судоустрою був внесений величезний комплекс змін до процесуального законодавства з прийняттям нових редакцій Цивільного та Господарського процесуальних кодексів України. Серед новел цивільного процесуального законодавства на увагу нова примирна процедура — врегулювання спору за участю судді.

Так, в четвертій главі 3 розділу ГПК України вказується, що врегулювання спору за участю судді здійснюється суддею-доповідачем виключно одноособово у формах спільних і закритих нарад. Передбачається, що у випадку проведення спільних нарад суддя може з'ясувати підстави і предмет позову, аргументи позивача і відповідача, крім цього сторонам під час процесу роз'яснюється предмет

доказування щодо даної категорії спору, пропонується надати пропозиції стосовно можливих шляхів мирного врегулювання правового спору, здійснюються усі інші дії, які спрямовані на мирне врегулювання конфлікту. А тому суддя може запропонувати сторонам справи відшукати шляхи мирного врегулювання спору.

Можна виділити такі принципи врегулювання спору за участю судді:

– добровільність участі сторін у процедурі. Врегулювання спору за участю судді здійснюється за домовленістю обох сторін до початку розгляду справи по суті. Як слушно зазначає В. Резнікова, слово "добровільність" означає, що добровільне рішення сторін не повинно бути результатом примусу або нав'язливим впливом чи переконанням третьої особи, а тільки безпосередньо вибором самих сторін, що беруть участь в процесі [1, с. 11];

– рівність сторін. Вказаний принцип є загально-правовим та загально-процесуальним;

– конфіденційність. Згідно до процесуального законодавства розгляд справ проводиться усно і відкрито, крім випадків, передбачених законодавством. Україна взяла на себе міжнародні зобов'язання забезпечити відкрите слухання справ у судах, що є частиною права на справедливий суд, відповідно до статті 6 Європейської Конвенції;

– арбітрування. Вказаний принцип забезпечується сприянням сторонам конфлікту у досягненні згоди, напрацювання шляхів вирішення спору у випадку проведення між ними переговорів і отримання результату, при якому кожна сторона залишається у вигазі.

Українське процесуальне законодавство (ГПК та ЦПК України) передбачає такі випадки припинення врегулювання спору за участю судді:

1) у випадку, коли одна із сторін навмисно затягує процес врегулювання спору;
2) у випадку укладення сторонами мирової угоди і подальшого звернення до суду із заявою про затвердження такої угоди чи звернення позивача з заявою щодо залишення позовної заяви без розгляду;

3) у випадку відмови позивача від позову або визнання позову самим відповідачем.

Проаналізувавши судову практику, можемо констатувати, що врегулювання спору за участю судді найчастіше використовується у сімейних спорах, наприклад: справи щодо стягнення аліментів (або розміру їх виплати), стягнення додаткових витрат на утримання дитини, усунення перешкод у спілкуванні з дитиною та вихованні, визначення конкретного способу участі у вихованні дитини одного з батьків, у спорах про визначення місця проживання дитини, при поділі майна подружжя тощо [2].

Говорячи про результативність інституту врегулювання за участю судді саме у сімейних спорах, то в більшості випадків конфлікт закінчується укладенням мирової угоди між сторонами, досить рідко – закриттям провадження через відмову позивача від позову [2]. Варто зазначити, що існують випадки, коли одна із сторін зловживає своїми правами та намагається затягнути процес. У такій ситуації суд виносить ухвалу про припинення проведення врегулювання спору за участю судді і відновлює провадження у справі.

Досвід зарубіжних країн показує, що судова медіація є звичайним явищем як для європейських країн, так і для країн СНД. В Україні вказаний концепт врегульований таким чином, що даний елемент є частиною судового провадження. Проте дана концепція суперечить сутності класичної моделі медіації та її автономності в якості незалежного джерела вирішення спорів. Адже суддя – це суб'єкт, який здійснює повноваження лише у визначених законом межах та

виходить чітко з його наданих повноважень. Тобто суддя є представником держави і виступає від її імені, що в розріз є протилежним медіації, де процес ґрунтується на принципах диспозитивності сторін. В таких спорах суддя діє в рамках закону і не може виходити з чітко передбачених нормою закону меж на користь тієї чи іншої сторони. Судова медіація базується на компромісах, в яких сторони поступаються власними позиціями.

Очевидними позитивними моментами врегулювання спору за участі судді є:

1) доступність для сторін конфлікту. Ця процедура є елементом судового розгляду справи, додатковим чи проміжним етапом. Даний механізм є зручними в застосуванні та дає змогу комфортно провести перехід від судового розгляду до процедури врегулювання спору за участю судді, а в разі потреби – повернутися до розгляду справи по суті;

2) відсутність додаткових грошових витрат для проведення зазначеної процедури (входить до вартості судових витрат);

3) відсутність можливих ризиків, пов'язаних зі строками позовної давності;

4) існування додаткових стимулів у вигляді повернення 50 % судового збору у випадку врегулювання спору (у разі укладення мирової угоди до прийняття рішення у справі судом першої інстанції, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем) [3].

Підсумовуючи викладене зазначимо, що закріплення примирної процедури врегулювання спору за участю судді у процесуальному законодавстві України сприятиме зміні свідомості громадян в бік мирного врегулювання спору. А це є досить важливим кроком в розвитку альтернативних шляхів вирішення спорів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вступ до альтернативного вирішення спорів (ред.) Г. В. Анікіна, Ю. В. Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. *Хмельницький : Хмельницький університет управління та права.*
2. Суддя як медіатор в сімейних спорах. Юрист & Закон, №24, 11 липня 2019 року. Вилучено з https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/judge_as_a_mediator_in_family_disputes/
3. Левіцький, Є. (2017). Медіація vs Врегулювання господарського спору за участю судді. *Юридична газета*, № 27-28 (577-578). Вилучено з <https://jur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/mediaciya-vs-vregulyuvannya-gospodarskogo-sporu-za-uchastyu-suddi.html>

ПОРЯДОК ОПРИЛЮДНЕННЯ ПРОЕКТІВ АКТІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Рябченко Тетяна Олександрівна

канд. юрид. наук, старший викладач кафедри конституційного
права, теорії та історії держави і права ННІ права,
Сумський державний університет, Україна

Вирішуючи питання місцевого значення, представляючи спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, органи місцевого самоврядування приймають нормативні та ненормативні акти (у формі рішень). Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено обов'язкове оприлюднення актів органів місцевого самоврядування (частина одинадцята статті 59) [1]. Проекти актів органів місцевого самоврядування оприлюднюються в порядку, визначеному Законом України «Про доступ до публічної інформації», крім випадків виникнення надзвичайних ситуацій та інших невідкладних випадків, передбачених законом, коли такі проекти актів оприлюднюються негайно після їх підготовки.

Відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» розпорядники інформації (такими, зокрема, визнаються й органи місцевого самоврядування) зобов'язані оприлюднювати прийняті ними нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних), а також проекти рішень, що підлягають обговоренню (мова йде про правові акти, щодо яких встановлено обов'язкове винесення їх на громадське обговорення). Водночас передбачено, що проекти нормативно-правових актів, рішень органів місцевого самоврядування, розроблені відповідними розпорядниками, оприлюднюються ними не пізніше як за 20 робочих днів до дати їх розгляду з метою прийняття (частина третя статті 15) [2]. При цьому під проектами нормативно-правових актів розуміємо нормативно-правові акти, що приймаються органом місцевого самоврядування чи іншим суб'єктом владних повноважень, а під проектами рішень органів місцевого самоврядування – проекти нормативних актів і ненормативних правових актів органів місцевого самоврядування.

Зазначені вимоги щодо строку оприлюднення не застосовуються до проектів актів, спрямованих на надання адміністративної послуги, якщо це призведе до порушення встановленого законом строку її надання. Відхилення від 20-денного строку оприлюднення може мати місце й у випадку, коли спеціальний законодавчий акт обмежує строк прийняття певного рішення. Так, стаття 77 Бюджетного кодексу України містить вимоги щодо ухвалення місцевих бюджетів «не пізніше ніж у двотижневий термін після офіційного опублікування закону про Державний бюджет України». У даному випадку необхідно застосовувати положення спеціального закону.

Проекти рішень органів місцевого самоврядування стосовно фактів, які загрожують життю, здоров'ю або майну осіб, а також заходів, що застосовуються у зв'язку з цим, підлягають невідкладному оприлюдненню. При оприлюдненні проектів і прийнятих за наслідками їх розгляду рішень органів місцевого самоврядування (останні підлягають обов'язковому оприлюдненню не пізніше п'яти робочих днів із дня затвердження) не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна.

Належним чином урегульована процедура доведення до відома територіальної громади проектів актів органів місцевого самоврядування є одним із ключових механізмів забезпечення відкритості й прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, дієвого громадського контролю.

Список використаних джерел:

1. *Про місцеве самоврядування в Україні* (Закон України). № 280/97-ВР. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
2. *Про доступ до публічної інформації* (Закон України). № 2939-VI. (2019). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

ПРАВО ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ

Бойченко Руслан Вікторович

Сумський національний аграрний університет, Україна

Розмаїття форм власності на природні ресурси дає можливість розвитку речових прав на ці об'єкти. Проте на практиці форми власності не є рівними, оскільки закон передбачив, що усі ліси перебувають у державній власності, окрім лісів, що перебувають у комунальній або приватній власності, а також визначив виняткові випадки набуття права комунальної та приватної власності на ліси. Тому натеper частка офіційно облікованих лісів приватної власності є вкрай незначною і становить менше 0,1% загальної площі лісових земель. Водночас розвиток приватного лісівництва, зокрема, в частині лісорозведення є одним із важливих напрямів реформування лісової галузі в державі [1].

Частина перша статті 4 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» проголошує природні ресурси власністю українського народу. Це положення також закріплено положеннями статті 13 Конституції України: «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу».

У частині першій статті 56 Земельного кодексу України [2] визначено, що землі лісогосподарського призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності. Статтею 7 Лісового кодексу України [3] визначено, що ліси, які знаходяться в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу. Ліси можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Згідно зі статтею 13 Лісового кодексу України право приватної власності на ліси громадян та юридичних осіб України виникає з моменту одержання ними документів, що посвідчують право власності на земельну ділянку, та їх державної реєстрації. Документом, що посвідчує право приватної власності на ліси, є державний акт на право власності на землю, виданий на відповідну земельну ділянку. Тобто норми Лісового кодексу України вказують на те, що право власності на ліси виникає відповідно до земельного законодавства.

Нині законодавством визначено первинні та вторинні способи набуття лісів у приватну власність. Зокрема, статтею 12 Лісового кодексу України встановлено

вичерпний перелік підстав первинного набуття лісів у приватну власність: безоплатно або за плату набувати у власність у складі угідь селянських, фермерських та інших господарств замкнені земельні лісові ділянки загальною площею до 5 гектарів; шляхом створення громадянами та юридичними особами лісів на набутих у власність у встановленому порядку земельних ділянках деградованих і малопродуктивних угідь без обмеження їх площі; шляхом створення громадянами та юридичними особами лісів на земельних ділянках, що належать їм на праві власності. Вторинними способами набуття лісів у власність громадян і юридичних осіб є успадкування лісів згідно із законом, а також набуття за цивільно-правовими правочинами.

Список використаних джерел:

1. Смолярчук, Р. (2018) Особливості набуття права приватної власності на ліси за українським законодавством. *Підприємництво, господарство і право*, (11), 60 – 65.
2. *Земельний кодекс України*. № 2768-III. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. *Лісовий кодекс України*. № 3852-XII. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Хахалін Микола

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна

Науковий керівник:

Панькевич В.М.

канд. юрид. наук, доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна

Активний розвиток світової фінансової системи, постійне удосконалення та поява нових технологій, глобалізація дає змогу все швидше здійснювати фінансові операції. У зв'язку з цим загроза відмивання грошей набула глобальних масштабів.

Прагнення України протидіяти відмиванню “брудних” коштів є позитивним кроком на шляху демократичного розвитку, впровадження ринкових механізмів.

Ефективність проведення фінансового моніторингу на пряму залежить від знання всіма учасниками фінансових процесів загальних засад боротьби з відмиванням коштів і відповідного законодавства, обізнаності з типовими схемами відмивання та методами їх виявлення та протидії.

Невід’ємною нормативною базою держаного фінансового моніторингу в Україні є:

- положення Конституції України;
- міжнародні договори, міжнародні стандарти;
- закони України;
- укази Президента України;
- нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України;
- відомчі нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади України.

Правовою основою, що регулює питання держаного фінансового моніторингу

в Україні є: Конституція України, Конвенції Організації Об'єднаних Націй, Міжнародні стандарти Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (FATF), Господарський, Податковий, Кримінальний, Бюджетний кодекси України, закони України: «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про Національний банк України».

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019. Фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що враховують проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

За цих умов здійснення фінансового моніторингу з протидії легалізації незаконних доходів є важливою функцією державного управління в кожній країні.

Відповідно, для реалізації окреслених дій у країні сформовано дворівневу систему фінансового моніторингу.

- Первинний фінансовий моніторинг до суб'єктів означеного виду моніторингу належать всі господарючі одиниці, які безпосередньо у своїй діяльності зіштовхуються зі значними обсягами фінансових ресурсів у готівковому або безготівковому вигляді.

- Державний фінансовий моніторинг – наступний вид моніторингу, який здійснюється вже уповноваженими органами державної влади [1].

До основних завдань Державного фінансового моніторингу відносяться:

1) реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

3) збирання, оброблення та проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення;

4) забезпечення функціонування та розвитку єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

5) проведення національної оцінки ризиків;

6) налагодження співпраці, взаємодії та інформаційного обміну з державними органами, Національним банком, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та

фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [3, с. 209].

На основі аналізу Державного фінансового моніторингу та його правових засадах в Україні можна зробити висновок про те, що фінансовий моніторинг доцільно розглянутий в рамках української фінансово-правової бази з її віднесенням до інституту фінансового контролю. В цілому, нормативно-правова база системи фінансового моніторингу в Україні формується і відповідає міжнародним стандартам. Але вона потребує вдосконалення в аспекті критеріїв віднесення операцій до об'єктів фінансового моніторингу і процедури його здійснення та попередження відмивання грошей та фінансування тероризму. [4, с. 321].

Таким чином за результатами аналізу та узагальнення виявлених (типових та новітніх) методів, способів, фінансових інструментів на сьогодні визначено пріоритетні напрями проведення фінансових розслідувань:

- фінансування тероризму та сепаратизму;
- відмивання доходів, отриманих від корупційних діянь (відмивання коштів за участю національних публічних діячів та високопосадовців, розкрадання коштів бюджетних установ та коштів державних підприємств, тощо).

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (Закон України). № 524-IX. (2019). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>
2. FATF Report on Non-Cooperative countries and Territories. (2000) Вилучено з: <https://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnoncooperativejurisdictions/documents/moreabouttheinternationalcooperationreviewgroupicrg.html>
3. Борець, М. В. (2014) Правові засади міжнародного співробітництва України у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму. *Юридичний журнал «Право України»* (9), 208–220.
4. Хмельюк, А. А. (2015) Практика реалізації фінансового моніторингу в Україні. *Економічний аналіз* (20), 218-325.
5. Державна служба фінансового моніторингу України. *Міжнародна діяльність Держфінмоніторингу* (2020) Вилучено з http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160518/int_activ_ukr..htm

ПРИНЦИП ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРАВІ І ЗМІСТ, ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА МІСЦЕ У СИСТЕМІ ПРАВА

Назарова Ірина Володимирівна

здобувач

Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, Україна

Науковий керівник:

Кубко Євген Борисович

доктор юридичних наук, професор головний науковий співробітник

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Україна

Принцип добросовісності поряд і іншими правовими принципами є одним із загальноновизнаних керівних чинників права. Водночас він відіграє ключову роль у правовому регулюванні суспільних відносин в багатьох сферах життєдіяльності, посідаючи чільне місце у міжнародному публічному і приватному праві, праві Європейського Союзу, правових системах більшості держав світу, зокрема й України.

У міжнародному публічному праві принцип добросовісності є основою співпраці між державами незалежно від предмету їхніх відносин; у міжнародному приватному праві цей принцип активно використовується у більшості сфер і слугує стандартом поведінки сторін на всіх етапах правовідносин. У договірному праві держав йдеться про забезпечення повного виконання сторонами своїх зобов'язань, у сфері власності – про гарантування стабільності правовідносин і, водночас, сприяння торгівлі, захист добросовісних власників та набувачів майна за давністю володіння, у праві інтелектуальної власності – про захист комерційних прав на використання творів, задоволення приватних, дослідницьких та освітніх інтересів інших осіб, досягнення цілей держави та суспільства тощо; у процесуальному праві – про сумлінну реалізацію процесуальних прав і обов'язків, що унеможливорює зловживання ними. Вимоги лояльності та турботливості, які висувають до керівників у корпоративних відносинах, спрямовані на ефективне виконання цими особами своїх посадових обов'язків, розв'язання конфліктів інтересів і запобігання необґрунтованому тиску на керівників, якщо вони діють сумлінно.

Незалежно від сфери застосування принцип добросовісності забезпечує взаємну повагу й врахування прав, обов'язків та інтересів кожного учасника (учасників) правовідносин, неухильне і повне виконання ними зобов'язань, передбачених правовим актом, правовим звичаєм, угодою чи рішенням суду і, врешті-решт, досягнення цілей всіх учасників правовідносин. При цьому принцип добросовісності, з одного боку, ґрунтується на юридичній рівності та свободі сторін відносин, з іншого – покладає на них певні обмеження. Йдеться про вимоги до кожної сторони визначати свої інтереси, дій і заходи, необхідні для задоволення цих інтересів, аналізувати цінність відповідних благ для іншої сторони, здійснювати узгодження усіх чинників, що мають відношення до справи та поводити себе відповідним чином. Дотримання вказаних вимог сприяє запобігання суперечностям і спорам, повному врахуванню потреб, реалізації прав та задоволенню інтересів всіх сторін правовідносин.

Принцип добросовісності є складною і багатовимірною правовою категорією, зміст якої суттєво відрізняється залежно від відповідної галузі права. Наявні і певні практичні труднощі застосування вказаного принципу, які спричинені суб'єктивним виміром добросовісності і проявляються у проблемності визначення меж

застосування відповідного принципу, переліку та конкретного змісту необхідних дій (утримання від дій), оцінки того, чи поведінка сторони є добросовісною у кожному конкретному випадку, яка здійснюється, з-поміж інших, судовими органами.

Різні галузі права, в яких застосовується принцип добросовісності, мають низку особливостей, що значно відрізняють зміст правового регулювання відносин стосовно відповідних об'єктів (благ) і впливають на те, що у переважній більшості нормативно-правових актів визначення добросовісності не надають. Іншим чинником, що зумовлює такий стан речей, можна вважати відсутність будь-якого однозначного консенсусу з цього приводу, підкріпленого авторитетами, на яких слід було б однозначно посилатися. Власне усі вищенаведені чинники визначають і характеризують юридичну природу принципу справедливості, вимірами якої є: а) принцип, що впливає на правотворчість та правозастосування; б) принцип тлумачення правових норм; в) принцип здійснення прав та обов'язків суб'єктів правовідносин у всіх вказаних галузях права, що виконує регулятивну й охоронну функції; г) обов'язок, якого повинні неухильно дотримуватися всі учасники правовідносин; д) вимір правової презумпції добросовісності.

Нормативний зміст принципу добросовісності при його застосуванні на кожному етапі (стадії) правовідносин полягає в: а) ініціюванні правовідносин, проведення перемовин про набуття прав і обов'язків; б) вступі у правовідносини, набуття прав і обов'язків, укладенні договору тощо; в) реалізації прав і виконання зобов'язань, передбачених правовідносинами).

Підсумовуючи наведене, а також опираючись на проведене дослідження принцип добросовісності в праві можна визначити як комплексну правову категорію міжгалузевого характеру, що являє собою сукупність норм, які передбачають взаємну повагу і врахування учасниками правовідносин їхніх прав, обов'язків та інтересів; сумлінне, ретельне, повне і точне виконання зобов'язань по відношенню до іншого учасника (учасників) правовідносин, передбачених правовим актом, правовим звичаєм, угодою чи рішенням суду та спрямованих на досягнення цілей всіх учасників правовідносин.

[DOI 10.36074/22.05.2020.v4.07](https://doi.org/10.36074/22.05.2020.v4.07)

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Личак Володимир Васильович

здобувач вищої освіти юридичного факультету
Національний авіаційний університет, Україна

Науковий керівник:

Семчук Наталя Олександрівна

ORCID ID: 0000-0002-9357-9108

канд. юрид. наук, старший викладач кафедри кримінального права і процесу
Національний авіаційний університет, Україна

Здобувачі, які навчаються у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої й вищої освіти (далі – заклади освіти) проходять практику (в Україні або закордоном) на підприємствах, в установах чи організаціях будь-яких форм власності або у підрозділах цих закладів освіти, які здійснюють практичну підготовку здобувачів освіти (далі – бази практики).

Практика є обов'язковою складовою освітнього процесу, що існує для забезпечення набуття здобувачами освіти компетентностей, визначених чинним законодавством, освітніми програмами спеціальностей/спеціалізацій, засвоєння фахових навичок у сфері своєї майбутньої професії [1].

Згідно з законами України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998), «Про вищу освіту» (2014), «Про фахову передвищу освіту» (2019) керівник практики від бази практики повинен забезпечити, щоб здобувачі освіти мали відповідні умови для проходження практики, виконували правила охорони праці, безпеки життєдіяльності та виробничої санітарії відповідно до чинного законодавства та договорів, що укладені із закладами освіти. Особи, які навчаються в закладах освіти, мають право на безоплатне проходження практики, а також на оплату праці під час виконання виробничих функцій згідно із законодавством [2; 3; 4].

Практика здобувачів освіти не розглядається як процес праці, відповідно, особи, що проходять практику, не включаються до складу персоналу бази практики, тому їм не нараховуються заробітна плата, однак вони повинні повністю підпорядковуватися внутрішнім правилам організації праці та мають виконувати розпорядження керівництва бази практики. Водночас, якщо здобувач освіти виконує виробничі функції між сторонами виникають трудові відносини, тому має укладатися трудовий договір та виплачуватися заробітна плата [5].

Згідно з ч. 2 ст. 53 Закону України «Про освіту» під час проходження виробничого навчання і практики забороняється використовувати працю здобувачів освіти для цілей, не передбачених освітньою програмою [6].

Проте, за даними, які наводить Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Національний студентський союз» процес проходження практики в незаконний спосіб підміняється примусовою, до того ж, неоплачуваною працею, що ніяк не зв'язана зі змістом практичної підготовки за майбутньою спеціальністю/спеціалізацією та здобуттям освіти взагалі, наприклад, кур'єрська доставка, будівельні та/або вантажні роботи, прибирання приміщень тощо [7].

Використовувати примусову працю забороняється ч. 3 ст. 43 Основного Закону України [8], нормами законодавства про працю та положеннями міжнародних актів. Так, за п. 2 ст. 4 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950) ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю [9]. При цьому Європейська конвенція не конкретизує, що необхідно розуміти під «примусовою чи обов'язковою працею».

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у рішенні по справі Van der Musselle c. Belgique, № 8919/80, 23 novembre 1983, § 32, serie A № 70 для встановлення, що потрібно розуміти під «примусовою чи обов'язковою працею» посилався на Конвенцію МОП № 29 про примусову чи обов'язкову працю [10]. В розумінні п. 1 ст. 2 Конвенції МОП № 29 (1930) термін примусова чи обов'язкова праця означає будь-яку роботу чи службу, що її вимагають від якої-небудь особи під загрозою якогось покарання і для якої ця особа не запропонувала добровільно своїх послуг [11].

Перший прикметник «примусова» викликає ідею обмеження, фізичний чи моральний примус. Другий прикметник, «обов'язкова», не може бути націлений на будь-яке юридичне зобов'язання. Наприклад, робота, яка повинна виконуватися за вільно укладеним договором, не може підпадати під дію ст. 4 Європейської конвенції тільки тим фактом, що одна з двох договірних сторін взяла зобов'язання на користь іншої виконати роботу й у випадку недотримання зобов'язань може зазнавати санкцій. Це повинна бути робота, «якої вимагають (...) під загрозою будь-

якого покарання», і, крім того, всупереч волі зацікавленої особи, для якої вона «не запропонувала добровільно своїх послуг» (див. *Van der Musselle c. Belgique*, № 8919/80, 23 novembre 1983, § 32, serie A № 70) [12].

Як було вказано вище практика є обов'язковою складовою освітнього процесу, яка повинна здійснюватися згідно з чинним законодавством та договорами про її проведення. До обов'язків здобувачів освіти входить виконання освітньої програми (навчального плану), і, відповідно у разі неналежного виконання або невиконання цього обов'язку здобувачі освіти ризикують втратити стипендію або їх можуть відрахувати з закладу освіти. Отже, наприклад, якщо здобувач освіти відмовиться виконати розпорядження від керівника практики чи інших осіб (як правило надаються в усній формі) про виконання роботи, яка не передбачена освітньою програмою (навчальним планом), йому як «порушнику» керівництво може висловити «погрозу» оцінити низькою оцінкою (надати погану характеристику) чи взагалі не оцінити проходження практики, щоб змусити здобувача освіти виконати незаконні розпорядження, що на нашу думку, цілком підпадає під критерій «загроза якогось покарання».

Ключовим тут є наявність «загрози покарання» [7]. ЄСПЛ у рішенні *C.N. et V. c. France*, № 67724/09, 11 octobre 2012, § 74 підкреслює, що не кожна праця, яку вимагають від особи під загрозою «покарання», обов'язково становить заборонену «примусову чи обов'язкову працю». Зокрема, слід врахувати характер та обсяг відповідної діяльності. Ці обставини дозволяють проводити розмежування між «примусовою працею» та тією, що стосується праці, яка може бути розумно необхідна в контексті допомоги сім'ї або співжиття [13].

ЄСПЛ наголошує, що, приймаючи рішення про те, чи послуга, яка підлягає виконанню, підпадає під заборону «примусової чи примусової праці», він буде враховувати всі обставини справи з огляду на основні цілі ст. 4 Європейської конвенції (див. *Bucha v. Slovakia*, № 43259/07, 20 September 2011, § 37) [14]. Крім того, ЄСПЛ напрацював стандарти для оцінки того, що можна вважати нормальним у розумінні обов'язків, що покладаються на членів певної професії (див. *Van der Musselle c. Belgique*, № 8919/80, 23 novembre 1983, § 32). Ці стандарти враховують чисельні питання: чи надані послуги виходять за межі нормальної професійної діяльності відповідної особи; незалежно від того, отримують за послуги винагороду або ні, чи включає послуга інший компенсацийний фактор; чи такий обов'язок базується на концепції суспільної солідарності; чи був накладений тягар непропорційним (див. *Graziani-Weiss v. Austria*, № 31950/06, 18 October 2011, § 38) [12].

Рішенням у справі *Steindel v. Germany*, № 29878/07, 14 September 2010, ЄСПЛ дійшов висновку, що накладення на лікаря обов'язку брати участь у службі невідкладної медичної допомоги не становить примусову або обов'язкову працю у розумінні п. 2 ст. 4 Європейської конвенції [12]. У цьому рішенні ЄСПЛ зазначив, що: 1) послуги, які заявник мав виконувати є нормальною професійною діяльністю лікаря й оплачувалася; 2) зобов'язання проти якого заявник заперечує, засноване на концепції професійної та громадянської солідарності та спрямована на запобігання надзвичайним ситуаціям; 3) тягар, який покладався на заявника, не є непропорційним [15].

Рішенням у справі *Van der Musselle c. Belgique*, № 8919/80, 23 novembre 1983, § 34-41, ЄСПЛ визнав, що заявник, адвокат-стажер, зазнав певних незручностей, оскільки іноді мав безоплатно і без відшкодування здійснювати захист, але що ці незручності компенсовані перевагами, не були надмірними. ЄСПЛ постановив, що хоча оплачувана праця також може мати примусовий або обов'язковий характер,

відсутність оплати та відшкодування витрат як обставину слід брати до уваги з точки зору звичайності й пропорційності. Зазначаючи, що на заявника не було покладено непропорційний тягар праці, і що обсяг його витрат, спричинених безпосередньо згаданими справами, був відносно малим, ЄСПЛ дійшов висновку, що не йдеться про обов'язкову працю у розумінні п. 2 ст. 4 Європейської конвенції [12]. У п. 39 цього рішення ЄСПЛ вказано, що ситуація, яка розглядається, характеризується декількома аспектами, яким відповідає стільки ж елементів оцінки. Послуги, які мали бути надані, не були поза звичайною діяльністю правника; вони не відрізнялися від звичних обов'язків членів адвокатської колегії ні за своєю природою, ні обмеженням свободи у розгляді справи. Крім того, ця служба сприяла професійній підготовці містера Ван дер Мюсселя так само, як і причини, з якими він мав мати справу на прохання своїх клієнтів, які платять, або його начальника на стажуванні. Вони дали йому можливість розширити свій досвід і збільшити свою славу. У цьому сенсі загальний інтерес, який вирізнявся на чільному місці, поєднувався з певним особистим прибутком. Нарешті, на скаржника не було покладено непропорційний тягар [10].

Таким чином, у розумінні ЄСПЛ примусова праця осіб, що виходить за межі прямих обов'язків, не порушує прав людини, якщо це частина професії особи, і теоретично може внести свій внесок до її професійного зростання. Наприклад, якщо здобувачу освіти було запропоновано виконати завдання, яке виходить за рамки програми практики, але допоможе досягнути її мети – опанувати сучасні методи та форми організації фахової діяльності й інструментами праці майбутньої професії, то це не буде вважатися порушенням прав здобувача освіти [7]. Наприклад: майбутнього журналіста попросили відредагувати чужу статтю; майбутнього економіста попросили створити та подати на конкурс бізнес-проект; майбутнього правника попросили відвідати разом з адвокатом судове засідання; майбутнього медика попросили виїхати на виклик з бригадою швидкої допомоги; майбутнього столяра попросили виконати якийсь виріб; майбутнього будівельника попросили показати вміння мурувати; майбутнього архітектора попросили створити макет будівлі і т.д.).

Робота, яка виконана здобувачем освіти через загрозу «покарання» (в нашому прикладі, погроза керівництва практикою оцінити низькою оцінкою (надати погану характеристику) або взагалі не оцінити проходження практики, що теоретично може призвести до втрати стипендії чи відрахування здобувача освіти із закладу освіти), на нашу думку, є такою, що становить примусову працю у розумінні п. 2 ст. 4 Європейської конвенції.

Проходження практики здобувачами освіти відповідно до законодавства України не оплачується, проте у разі виконання виробничих функцій має нараховуватися і виплачуватися заробітна плата. Неоплата праці здобувачів освіти під час виконання ними роботи, яка не обумовлена освітнім (навчальним) планом і ніяк не сприяє професійному зростанню здобувачів освіти, через загрозу «покарання», на нашу думку, містить непропорційний тягар праці, що є ще одним критерієм для віднесення такої праці до примусової праці у розумінні п. 2 ст. 4 Європейської конвенції.

Список використаних джерел:

1. Про організацію практики студентів Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». (Положення ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»). № 169. (2018). Вилучено з: https://kneu.edu.ua/userfiles/centr_pracevlashtuvannja_perspektyva/Polozhennya_Praktika_2018.pdf

2. *Про професійну (професійно-технічну) освіту* (Закон України). № 103/98-ВР. (1998). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>
3. *Про вищу освіту* (Закон України). № 1556-VII. (2014). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. *Про фахову передвищу освіту* (Закон України). № 2745-VIII. (2019). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>
5. Марінець О., Кепіна С. & Тубелець О. (2016) Виробнича практика та стажування. *Вісник*, № 31 (888). Вилучено з: <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/3144>
6. *Про освіту* (Закон України). № 2145-VIII. (2017). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. *Практика! Невже це поза законом?* (2016). Вилучено з: <https://www.facebook.com/nss.ua/posts/959452470833991/>
8. *Конституція України* (Основний Закон України). № 254к/96-ВР. (1996). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. *Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод* (Конвенція Ради Європи). (1950). Вилучено з: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
10. *Van der Musselle c. Belgique* (déc.), № 8919/80, 23 novembre 1983, serie A № 70. Вилучено з [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-62147%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-62147%22]}).
11. Конвенція про примусову чи обов'язкову працю (Конвенція МОП). № 29. (1930). Вилучено з: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_136
12. *Довідник із застосування статті 4 Європейської конвенції з прав людини. Заборона рабства і примусової праці*. (2014). Рада Європи: Європейський суд з прав людини. (2-е вид.), 18. Вилучено з: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_UKR.pdf
13. *C.N. et V. c. France* (déc.), № 67724/09, 11 octobre 2012. Вилучено з: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-113407%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-113407%22]})
14. *Bucha v. Slovakia* (dec.), № 43259/07, 20 September 2011. Вилучено з: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-106599%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-106599%22]})
15. *Steindel v. Germany* (dec.), № 29878/07, 14 September 2010. Вилучено з [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2229878/07%22\],%22itemid%22:\[%22001-100801%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2229878/07%22],%22itemid%22:[%22001-100801%22]})

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ЧАСТИНІ ЗДІЙСНЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ (УПОВНОВАЖЕНИМИ ОСОБАМИ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ ПЕРЕВІРКИ ПОВНОТИ ТА ПРАВИЛЬНОСТІ ЗАПОВНЕННЯ ДЕКЛАРАЦІЙ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Горбатович Дмитро Олегович

начальник відділу у сфері запобігання, виявлення та протидії корупції
Північна митниця Держмитслужби, Україна

Осипенко Михайло Васильович

головний державний інспектор відділу у сфері запобігання, виявлення та протидії корупції
Північна митниця Держмитслужби, Україна

Законодавчо визначено, що спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції - органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) [2].

З метою організації та здійснення заходів із запобігання та виявлення корупції, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» (далі – Закон), утворюються (визначаються) уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції (далі – уповноважені підрозділи). Серед основних завдань уповноважених підрозділів варто звернути увагу на наступні: розроблення, організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією; перевірка факту подання суб'єктами декларації та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному відповідно до цього Закону порядку; здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі розгляд повідомлень про порушення вимог цього Закону, у тому числі на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях; інформування керівника відповідного органу, Національного агентства або інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про факти порушення законодавства у сфері запобігання і протидії корупції тощо [2].

Національне агентство є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. З огляду на правову природу та обсяг компетенції в системі державних органів України Національному агентству відведено роль превентивної антикорупційної інституції, відповідальної передусім за формування та моніторинг реалізації антикорупційної політики в державі, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, здійснення фінансового контролю за майновим станом публічних службовців та моніторингу їхнього способу життя тощо [1].

Одним із основних завдань Національного агентства є фінансовий контроль та моніторинг способу життя публічних службовців, з метою ефективного впровадження вимоги фінансового контролю, що сприяє запобіганню та виявленню випадків незаконного збагачення і конфліктів інтересів публічних службовців.

Актуальність дослідження, на нашу думку, полягає в тому, що на практиці застосування норм антикорупційного законодавства, якими визначено завдання, функції та повноваження уповноважених підрозділів, зазнає певних труднощів. Так, уповноважені підрозділи фактично позбавлені реальних «важелів впливу» та не в змозі повноцінно виконати одне із основних своїх завдань, визначене законодавством, а саме: здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, зокрема, в частині перевірки повноти та правильності заповнення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларації).

У 2017 році суб'єктами декларування було подано 1 240 571 щорічних декларацій; у 2018 році – 944 244; у 2019 році – 927 450. При цьому, Національним агентством протягом 2019 року за результатами логічного та арифметичного контролю проведено повну перевірку 1 020 декларацій високопосадовців [1]. Зазначене свідчить про завантаженість та неспроможність Національного агентства охопити якомога більшу кількість поданих декларацій з усього їх масиву.

Таким чином, проблематикою даного дослідження є неспроможність Національного агентства провести щодо усіх декларацій, поданих суб'єктами декларування, контроль за правильністю та повнотою їх заповнення. Зазначене могли б здійснювати уповноважені підрозділи органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, проте основним повноваженням, делегованим законодавчо, для них залишається перевірка факту подачі відповідного типу декларації та повідомлення Національного агентства у разі неподання або несвоєчасного подання такої.

На жаль, на сьогодні відсутній законодавчо визначений механізм делегування частини повноважень Національного агентства в частині перевірки повноти, правильності та достовірності інформації, зазначеної суб'єктами декларування у відповідних деклараціях.

На нашу думку такі повноваження повинні полягати в наступному: надання уповноваженим підрозділам доступу до більшості необхідних реєстрів та баз даних; визначення особливостей підпорядкування працівників уповноважених підрозділів в частині незалежності від керівників органів державної влади або місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, в штат котрих вони входять; створення належних умов оплати праці; створення особливого порядку призначення/звільнення працівників уповноважених підрозділів тощо.

Зазначене дасть можливість уповноваженим підрозділам в повній мірі забезпечити виконання одного із основних своїх завдань, а саме: здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства в частині перевірки повноти та правильності заповнення декларацій.

Необхідність вирішення даного питання зумовлена і тим, що систематичний аналіз стану законності у сфері запобігання корупції здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами, зокрема, органами прокуратури, якими з метою попередження корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у публічній і приватній сферах суспільних відносин, вноситься подання до державного органу (органу місцевого самоврядування), підприємства, установи, організації у порядку, визначеному частиною третьою статті 65 Закону. Так, на практиці подання органів прокуратури стосуються питання дотримання суб'єктами декларування вимог статті

46 Закону, положень Роз'яснень Національного агентства з питань запобігання корупції від 13.02.2020 № 1 під час заповнення декларацій, зокрема Розділу 3 «Об'єкти нерухомості», оскільки згідно зі статистичними даними під час заповнення саме цього розділу суб'єктами декларування допускаються помилки та зазначається недостовірна інформація. Як наслідок, вимогою органів прокуратури є необхідність проведення службового розслідування з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, та притягнення до відповідальності винних осіб.

Зазначене можливо упередити та мінімізувати, якщо уповноважені підрозділи отримують законодавчо делеговану частину повноважень Національного агентства для перевірки повноти, правильності та достовірності інформації, зазначеної суб'єктами декларування у відповідних розділах декларації. Адже, у разі декларування недостовірних відомостей до 100 прожиткових мінімумів для працездатних осіб до суб'єкта декларування можуть бути застосовані заходи дисциплінарного впливу [3]. Подання завідомо недостовірних відомостей у декларації, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб тягне за собою адміністративну відповідальність (стаття 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення), а якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб – кримінальну відповідальність (стаття 366¹ Кримінального кодексу України).

Таким чином, розширення кола реальних повноважень уповноважених підрозділів в частині перевірки повноти, правильності та достовірності інформації, зазначеної суб'єктами декларування у відповідних розділах декларацій надасть можливість забезпечити належну превенцію корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, що можуть вчинятися суб'єктами декларування. Перспективи подальшого дослідження окресленого питання пов'язані з визначенням на законодавчому рівні принципу незалежності в діяльності уповноважених підрозділів органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та побудови чіткої вертикалі підпорядкування уповноважених підрозділів у сфері запобігання та протидії корупції.

Список використаних джерел:

1. Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2019 рік: Звіт Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.04.2020 р., (2), 7, 94. Вилучено з <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/Zvit-NAZK-za-2019-rik-15.04.2020.pdf>.
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII, (2), 1, 18-19. Вилучено з: 19.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
3. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю: Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 13.02.2020 р. № 1, (1) 78. Вилучено з <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Rozyasnennya-2020-finish-12.02.2020.pdf>.

ПРОТОКОЛ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОФОРМЛЕННЯ В КРИМІНАЛЬНО ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Лисенко Поліна Сергіївна

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник:

Корнет А. В.

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Протокол – процесуальний документ, в якому закріплюються відомості про проведення процесуальних дій, їх зміст і наслідки (статті 104-106 КПК). Протокол є одним із способів фіксації процесуальних дій під час кримінального провадження (наряду із журналом судового засідання та носіями інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії). Складання протоколу відбувається у випадках, передбачених КПК. У необхідних випадках особою, яка проводила процесуальну дію, до протоколу долучаються додатки. [1].

Стаття 104 КПКУ зазначає мету складання протоколу:

1. У випадках, передбачених цим Кодексом, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі.

2. У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається у протоколі.

Якщо за допомогою технічних засобів фіксується допит, текст показань може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі у протоколі зазначається, що показання зафіксовані на носії інформації, який додається до нього.

Запис, здійснений за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів під час проведення слідчим, прокурором обшуку, є невід'ємним додатком до протоколу. Дії та обставини проведення обшуку, не зафіксовані у записі, не можуть бути внесені до протоколу обшуку та використані як доказ у кримінальному провадженні [2].

Відповідно до частина 3 цієї статті протокол складається з вступної, описової та заключної частин. Детальніше по складу кожній частині:

1) вступної частини, яка повинна містити відомості про:

- місце, час проведення та назву процесуальної дії;
- особу, яка проводить процесуальну дію (прізвище, ім'я, по батькові, посада);
- всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання);

– інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання;

2) описової частини, яка повинна містити відомості про:

- послідовність дій;
- отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи;

3) заключної частини, яка повинна містити відомості про:

- вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації;
- спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу;
- зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Перед підписанням протоколу учасникам процесуальної дії надається можливість ознайомитися із текстом протоколу.

Зауваження і доповнення зазначаються у протоколі перед підписами. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у проведенні процесуальної дії. Якщо особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою.

Якщо особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понятих [2].

Додатки до протоколів. Особою, яка проводила процесуальну дію, до протоколу долучаються додатки. Додатками до протоколу можуть бути:

- спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів;
- письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні
- відповідної процесуальної дії;
- стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії;
- фото таблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу.

Додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків.

Основні процесуальні вимоги до протоколу слідчої (розшукової) дії визначені КПК. Крім дотримання формальних правил щодо обов'язкових реквізитів вказаних документів, необхідною вимогою, яка висувається до протоколів слідчих (розшукових) дій, є повнота і достовірність даних, що в них відображаються. Процесуальна форма таких протоколів, в цілому, має спільні риси. В свою чергу, їх зміст конкретизується з урахуванням особливостей, завдань, обставин та результатів кожної слідчої дії [1].

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні в ч.1.9. зазначає перелік документів які щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, серед них є постанови, клопотання, доручення, протоколи уповноваженого співробітника (працівника) оперативного підрозділу, слідчого, прокурора, а також ухвали слідчого судді. [3].

У додатках до Наказу Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні є протокол з усіма вимогами щодо оформлення і змісту.

Отже, протокол в кримінально-процесуальному провадженні є незамінною складовою. Адже він закріплює відомості ведення процесуальних дій та їх наслідки. Врегулювання по його правильному оформленню і структурі закріплено в

інструкціях та наказах. Складання ж у випадках передбачених Кримінально процесуальним кодексом України.

Список використаних джерел

1. Удалова, Л. Д., Азаров, Ю. І., Рожнова, В. В., Савицький, Д. О., Сокиран, М.Ф., Татаров, О. Ю., Удовенко, Ж. В., Мамка, Г. М., Хабло, О. Ю.,
2. Хахуцяк, О. Ю., Чурікова, І. В. (2013). *Складання кримінально-процесуальних документів у досудовому провадженні*. Київ.
3. *Кримінально процесуальний кодекс України* Документ 4651-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 28.04.2020, підстава - 361-IX / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.
4. *Наказ Міністерства Внутрішніх справ України Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події*. № 100 (2019). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>

СПЕЦИФІКА СКЛАДАННЯ ЗАПОВІТУ В ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Батрак Анастасія Сергіївна

Полтавський юридичний коледж Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Науковий керівник:

Корнет А.В.

Полтавський юридичний коледж Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Україна

Життєві ситуації, які трапляються з людьми, завжди непередбачувані. Кожен день люди вирішують особисті та службові питання, розв'язують різні складні ситуації та проблеми, виконують робочі обов'язки. Люди звикли до думки, що майже всі важливі, юридично значущі документи необхідно складати та посвідчувати у кабінеті нотаріуса. Знаходячись в лікувальній установі, громадянин може написати заповіт.

Основа нормативної бази, що визначає специфіку посвідчення заповітів складають Цивільний Кодекс України, Закон України «Про нотаріат», Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Саме закріпленими в них нормами визначено порядок дій нотаріуса спрямованих на вчинення нотаріальної дії [1].

Нотаріус посвідчує заповіт, який написаний заповідачем власноручно або за допомогою загальноприйнятих технічних засобів (ст. 1248 Кодексу, ст. 56 Закону «Про нотаріат» та п. 156 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України). Можливе складання заповітів зі слів заповідача з допомогою загальноприйнятих технічних засобів, оскільки відповідно до п. 5 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України тексти заповітів, за винятком тих примірників, що залишаються у справах нотаріуса, викладаються на спеціальних бланках нотаріальних документів з лицьового та зворотного боку цих бланків [1].

При написанні заповідачем власноручно заповіту у лікарняному закладі необхідно користуватися спеціальними бланками, що значно погіршило б якість самого документу. Нотаріус, на прохання заповідача, керуючись ст. 4 Закону «Про нотаріат» вправі скласти проект заповіту. Застосування цієї норми сприятиме виконанню належним чином вимог ст. 1247 Кодексу щодо форми заповіту та надасть можливість заповідачу з допомогою нотаріуса повніше виразити свою волю і більш грамотно викласти зміст документа, що в подальшому надасть можливість правильного тлумачення заповіту та встановлення дійсної волі заповідача при оформленні спадкових прав [2].

У відповідності до п. 14 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України з врахуванням ст. 1234 Кодексу при посвідченні заповіту нотаріусом визначається обсяг цивільної дієздатності фізичної особи, що перебуває у лікарняному закладі та звернулася для посвідчення заповіту. Дієздатність перевіряється в усній бесіді з громадянином та визначається встановленням його віку, адже правочини вчиняються тільки від імені дієздатних громадян. В даному випадку, в разі наявності сумнівів щодо дієздатності повнолітньої особи, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії, законодавець передбачив для нотаріуса можливість звертатися до відповідних установ для підтвердження чи спростування такого факту. Запити та відповіді на них слід долучати до примірника заповіту, що зберігається в справах нотаріуса з проставленням відповідного індексу справи [1].

Відповідно до п. 157 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, нотаріус може на прохання особи записати заповіт з її слів власноручно або за допомогою загальноприйнятих технічних засобів. У цьому разі заповіт має бути вголос прочитаний заповідачем і підписаний ним, про що зазначається ним перед його підписом. Належне виконання даної норми значно полегшить розгляд справ в суді, адже непоодинокими є випадки, коли спадкоємці звертаються до суду з позовами про визнання того чи іншого заповіту недійсним, апелюючи тим, що документ підписаний не заповідачем, що вказаний в ньому. Наявність власноруч зазначеного тексту в якійсь мірі спростовує твердження спадкоємців щодо наявності у заповідача фізичної вади, хвороби або будь-яких інших причин, через які він не міг власноручно підписати заповіт, що в подальшому сприяє об'єктивному розгляду справи в суді [1].

Згідно ч. 4 ст. 207 Цивільного Кодексу у випадку, коли фізична особа у зв'язку з хворобою не може підписатися власноручно, за її дорученням текст правочину у її присутності підписує інша особа. У випадку, якщо свідки своєю присутністю підтверджують достовірність вчинюваного заповіту, то особа, що підписує заповіт підтверджує відсутність у заповідача можливості самостійно підписати цей документ, виконуючи це за його дорученням [3].

При посвідченні заповіту від заповідача не вимагається подання доказів, які підтверджують його право на майно, що заповідається, однак, звертаємо увагу на обов'язкове встановлення місцезнаходження майна, оскільки при подальшому оформленні спадщини за заповітом виникають проблеми щодо встановлення спадкової маси. До судових спорів призводить ситуація, коли заповідачем у розпорядженні не конкретизуються частки, котрі заповідаються, про що також необхідно роз'яснювати заповідачеві, оскільки волевиявлення його викладено незрозуміло і допускає двояке тлумачення заповіту [4, с. 122–125; 2].

Особливості тлумачення змісту заповіту обумовлюються тим, що заповідача вже немає в живих, а тому, тлумачення волі заповідача, яке здійснюється спадкоємцями після відкриття спадщини, хоча і може бути наближене до волі

спадкодавця, але чітке встановлення відповідності такого тлумачення до справжньої волі заповідача неможливе. Тлумачення заповіту спадкоємцями може мати місце тоді, коли укладений заповіт не викликає суперечностей, неточностей та спорів між спадкоємцями щодо його змісту та волі заповідача (ч. 1 ст. 1256 Цивільного Кодексу). У разі виникнення спору тлумачення заповіту здійснюється судом (ч. 2 ст. 1256 Цивільного Кодексу) [3].

Слід відмітити, що чинним законодавством передбачено час складання заповіту, що закріплено в ст. 1247 Кодексу та час посвідчення заповіту, що відображається у посвідчувальному написі, встановленому додатком №25 до Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 року №3253 / 5 [2, с. 89–93].

У сучасну нотаріальну процедуру запроваджений також Спадковий реєстр, до якого заносяться відомості про всі посвідчені заповіти, що надає можливість з достатньою точністю встановити наявність заповіту при відкритті спадкової справи, а також перевірити чинність наданого нотаріусу заповіту, час його посвідчення тощо.

Отже, заповітом є одностороння угода, в якій викладено особисте розпорядження громадянина щодо переходу на випадок його смерті права власності на належне йому майно до інших осіб. З огляду на те, що заповіт є угодою, необхідно насамперед встановити ті факти, що є передумовою і для вчинення будь-якої нотаріальної дії взагалі, і для посвідчення угоди зокрема, особливо у лікарняному закладі. Насамперед, необхідно встановити особу громадянина, що перебуває у лікарняному закладі та звернувся до нотаріуса за посвідченням заповіту, і перевірити його дієздатність. Особа громадянина встановлюється за паспортом або іншими документами, які виключають будь-які сумніви щодо особи цього громадянина. Дієздатність громадянина перевіряється в усній бесіді з громадянином та визначається встановленням його віку. Заповіт посвідчується лише від імені дієздатних громадян.

Список використаних джерел:

1. *Методичні рекомендації щодо порядку складання і посвідчення заповіту*. Вилучено з <http://obljustif.gov.ua/14963-2/>
2. Шевченко, Я.М. (ред.) (2012). *Цивільне право України: Академічний курс*.
3. *Цивільний кодекс України*. Документ 435–15, чинний, поточна редакція – Редакція від 19.07.2017, підстава 1982–19 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40–44.
4. Дзера, О.В., Кузнецова, Н.С., Луць, В.В. та інш. (2011). *Спадкове право: теорія і практика*. О. В. Дзери (ред.).
5. Бірюков, І. А., Заїка, Ю. О. (2006). *Цивільне право України. Загальна частина*.

СТВОРЕННЯ ПЕРЕШКОД ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ У ПРОЦЕСІ КОНКУРЕНЦІЇ

Шаповал Дар'я Миколаївна

здобувач вищої освіти юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Науковий керівник:

Алексєєнко Ігор Григорович

канд. юр. наук, д-р політ. наук, доцент, завідувач кафедри
цивільного, трудового та господарського права
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Перешкоджання суб'єктам господарювання в процесі конкуренції та отримання несправедливої конкурентної переваги є формою недобросовісної конкуренції поряд із неправомірним використанням ділової репутації суб'єкта господарювання та неправомірним привласненням, розголошенням та використанням комерційної таємниці.

У главі 3 закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції" та ст. 34 ГКУ перелічено перешкоди для суб'єктів господарювання, а саме:

- дискредитація суб'єкта господарювання;
- схилення до бойкоту суб'єкта господарювання;
- схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника);
- підкуп працівника, посадової особи постачальника;
- підкуп працівника, посадової особи покупця (замовника);
- досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

У трактуванні ст. 8 ЗУ "Про захист від недобросовісної конкуренції" дискредитація суб'єкта господарювання - це розголошення будь-якої неправдивої, невірної, неповної інформації, що стосується особи чи діяльності господарюючого суб'єкта, включаючи його товари, яка завдала або могла завдати шкоди репутації суб'єкта господарювання. Як і введення в оману, наклеп має на меті залучити клієнтів шляхом поширення неправдивої інформації. Але, на відміну від ведення в оману, мова йде не про власні товари чи послуги, а про діяльність конкурента, його продукцію. Дискредитація - це напад на конкретного конкурента або коло конкурентів і завжди є навмисним діянням. Розголошення в будь-якій формі неправдивої, недостовірної або неповної інформації, що стосується особи або діяльності суб'єкта господарювання, може завдавати значної шкоди честі, гідності та репутації суб'єкта господарювання.

Ще одна перешкода, визначена законом, - це схильність до бойкотування суб'єкта господарювання. Після бойкоту підприємець може втратити клієнтів і, отже, не отримувати доходу від своєї діяльності. Заохочення до бойкоту здійснюється нечесними прийомами: відмова від встановлення договірних відносин з юридичною особою, невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань перед підприємцем, підкуп працівників конкурента.

Схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника) - це спонукання постачальника застосувати до покупця невідгідні умови в господарській діяльності. Отримання певних переваг від постачальника без поважних причин призводить до нерівних умов серед інших покупців. А нерівні умови господарювання, в свою чергу, призводять до недобросовісної конкуренції.

Підкуп працівника, посадової особи постачальника та підкуп працівника, посадової особи покупця (замовника) можуть розглядатися разом, оскільки йдеться про особу працівника, в одному випадку - працівника постачальника, а в іншому - працівника покупця. Підкуп робітника постачальника або покупця спонукає його до неналежного виконання чи взагалі до невиконання своїх обов'язків. Підприємець, який підкупує працівника, має на меті отримати певні переваги перед його конкурентом. Отримуючи певну вигоду від конкуруючого підприємця, працівник постачальника може вжити заходів, які можуть завдати шкоди бізнесу постачальника. А внаслідок підкупу працівника покупця можуть укладатися договори щодо поставки товарів, надання послуг та виконання робіт у значно завищених обсягах та ціні, в неналежній якості, тощо.

Досягнення неправомірних переваг у конкуренції - отримання таких переваг відносно іншого суб'єкта господарювання шляхом порушення чинного законодавства, що підтверджується рішенням органу державної влади, органу місцевого самоврядування з відповідною компетенцією. Кожен суб'єкт господарювання прагне отримати конкурентну перевагу, використовуючи сили конкуренції та залучаючи споживачів. Наявність конкурентних переваг гарантує високий прибуток у господарській діяльності. Незаконне отримання конкурентних переваг є правопорушенням у формі акта недобросовісної конкуренції, відповідно до вимог законодавства України "Про захист від недобросовісної конкуренції" і підлягає припиненню.

Висновки. Отже, недобросовісна конкуренція є проблемою, яка тягне за собою багато перешкод для здійснення господарської діяльності. Відносини, пов'язані із захистом від недобросовісної конкуренції регулюються ЗУ "Про захист від недобросовісної конкуренції" та ЗУ "Про Антимонопольний комітет України". Захиститися від недобросовісної конкуренції підприємець може досконалим володінням законів, які захищають його діяльність, контролем за виконанням службових обов'язків працівниками, спостереженням за діяльністю своїх конкурентів та своєчасним повідомленням про порушення у сфері конкуренції.

Список використаних джерел:

1. *Про захист від недобросовісної конкуренції* (Закон України). № 236/96-ВР. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.
2. *Про Антимонопольний комітет* (Закон України). № 3659-XII. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.
3. *Господарський кодекс України* (Закон України). № 436-IV. (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТРУДОВОГО ПРАВА

Маланка Олександра Іванівна

студентка 3-го курсу юридичного факультету

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Юридичні науки є одними з тих наук, які постійно розвиваються та не стоять на одному місці. В першу чергу, це потрібно пов'язувати з мінливістю нашого законодавства, яке постійно змінюється. Якщо звернути окрему увагу на розвиток трудового права, то, як на мене, воно займає одну з лідируючих позицій у розвитку.

На теперішній час трудове право – невід'ємна частина правової структури кожної забезпеченої держави. Безпосередньо у трудових правовідносинах перебуває майже кожен повнолітній громадянин України. Трудове право є одним з основних інструментів держави, що представляє собою велику цінність з точки зору забезпечення соціального миру, нормального функціонування виробництва та суспільства в цілому. Розвиток трудових відносин та науки трудового права є необхідною умовою ефективного використання людських ресурсів, зростання продуктивності праці, культури праці, ефективності та стабільності економіки в цілому.

На даний час в Україні діє чинний Кодекс Законів про працю України, який був прийнятий ще в 1971 році. Але враховуючи розвиток трудового права, нинішній кодекс вже не повною мірою відповідає вимогам часу, про що свідчить не тільки наукова діяльність, але і практична сторона. Змінити дану ситуацію у кращу сторону – можливо. Одним з вирішення даної ситуації – є прийняття нового трудового кодексу, який повинен вирішити всі прогалини у трудовому законодавстві, а також буде слугувати новою науковою платформою для науки трудового права. Одне із його завдань полягає у забезпеченні умов праці, впорядкування та регулювання ринку робочої сили, надання нових робочих місць, соціальних гарантій та пільг, гідної заробітної плати.

Відповідно до намірів нашої країни, яка стоїть на шляху до євроінтеграції, напрямки розвитку науки трудового права потрібно скеровувати до європейської практики. Приймаючи різні угоди, підписуючи велике різноманіття договорів з Європейським Союзом, наша країна стала на такий шлях для побудови європейської країни, для кращого життя своїх громадян. З кожним роком, ми наближаємось до мети, відповідно з цими кроками, зміні підлягає і наше законодавство. Такі реформи не зможуть оминати і трудове законодавство, яке одне із перших обов'язково зазнає суттєвих змін.

Отже, стратегічними напрямками для розвитку науки трудового права є напрямок у сторону європейського трудового законодавства. Велику увагу потрібно приділити судовій практиці на рахунок трудових спорів. Обов'язковим чином звернути увагу на практику Європейського суду з прав людини, у контексті вирішення ним трудових спорів, які виникали на території України. Таким чином, цей напрямок буде найбільш корисним та таким, що у першу чергу знадобиться після євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України (Закон України) (1971). № 322-VIII. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#top>

2. Іншин, М. І., Костюк, В. Л. & Мельник, В. П. (2016). Трудове право України. Підручник. Київ.
3. Мельник, К. Ю. (2014). Трудове право України. Харків: Діса плюс.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.08

ШЛЯХИ ПО УДОСКОНАЛЕННЮ ПРАВОВОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Горський Нікіта Віталійович

студент

*Національна академія Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького, Україна*

Для суспільства є очевидним, що стан правового регулювання, пов'язаного із попередженням та протидією адміністративним правопорушенням, вимагає удосконалення. Насамперед, це потрібно застосувати до регулюючих функцій щодо попередження скоєння таких правопорушень, котрі у вітчизняній законодавчій базі та юридичній науці не мають єдиного підходу, а саме: у комплексному виборі заходів стосовно попередження адміністративних правопорушень та їх систематизації тощо. Відомим є і той факт, щодо аспекту правового регулювання у попередженні адміністративних правопорушень потрібна посилена увага, важливе при цьому постійне оновлення у законодавстві та подальше удосконалення нормативної бази. Такий підхід доречний в умовах нинішнього моменту, особливо у період реформування та непростих викликів перед суспільством, адже потрібен чіткий організаційний механізм, який би був би націлений на протидію адміністративним правопорушенням.

Тож, враховуючи певні доктринальні позиції та вищезазначене, заходи з протидії охарактеризовують правові засади, які є основою для попередження та боротьби з адміністративними правопорушеннями в Україні, що охоплюють сукупність нормативно – правових актів різних рівнів. Вони діють у площині, де розгорнули свою роботу органи державної влади, а також місцеве самоврядування та інститути громадянського суспільства, бо вважають за необхідне спрямувати свої зусилля на профілактику адміністративних правопорушень та організацію справедливого і оперативного реагування держави у разі їх здійснення.

Категорія «правові засоби» у цьому напрямку виступає як універсальна, бо відкриває можливість зарахувати до інструментів попередження та протидії правопорушенням всі визначені законодавством прийоми та способи попередження та припинення правопорушень, включаючи безпосередньо норми КУпАП та інших законів України. До того ж, категорія «способи» тут виступає по – суті як синонім терміну «заходи», оскільки обидва включають достатній інструментарій впливу на явище, процес, свідомість суб'єкта взагалі. Втім, чимало учених під заходами адміністративного попередження вбачають, у переважній більшості, способи фізичного та психічного впливу на особу [1].

Слід наголосити, що, як правило, виділяють три види профілактики адміністративних правопорушень – загально соціальна, спеціальна й індивідуальна. Перша з них представляє систему соціальних заходів, що

направлені на позбавлення негативного впливу об'єктивних та суб'єктивних чинників, котрі створюють сприятливі умови для вчинення адміністративних правопорушень. А от спеціальна профілактична діяльність виступає частиною соціального процесу, що в основу закладає ті засоби, прийоми та методи, котрі дають змогу до врегулювання та усунення факторів, що можуть викликати їх скоєння. У індивідуальну профілактику фахівці включають як загальний, так і спеціальний вплив, адже поведінка особи схильна до готовності скоїти правопорушення, проте мета спрямована на забезпечення нею законслухняної поведінки. [2]

У сьогоденні серед правової виховної роботи ефективно застосовуються наступні форми – правове навчання; донесення до осіб актуальної експрес – інформації правового характеру; закріплення уявлень про верховенство права, законні вимоги, справедливість, чесне ставлення до юридичних обов'язків, вияв поваги до суб'єктивних прав інших. Подібне має відбуватись у індивідуальній, груповій, колективній свідомості по формуванню конкретних правових цінностей. Крім того, до адресатів варто доводити інформацію про позитивну правову практику, наводячи аргументи та порівняльний аспект. Не менш важливою нині є конструктивна правова допомога, котра переконливо доводить про користь правових знань та використання законних способів вирішення актуальних проблем з цього приводу.

Тобто, правопорушника не лякає суворість адміністративного стягнення, що передбачає закон внаслідок того чи іншого правопорушення, його більше турбує бути затриманим, а значить викритим за вчинення правопорушення, реально притягнутим до адміністративної відповідальності.

Теперішня практика прогнозування та робочого планування, тісно пов'язаного із нею щодо присікання адміністративних правопорушень, знаходяться на етапі становлення. Поки що заходи, які приймаються органами державної влади націлені на протидію злочинності, а питання протидії правопорушенням чомусь відходять на інший план та залишаються неефективними.

Час показує, що суттєвими є проблеми не тільки із вдосконаленням законодавства України під кутом регулювання деяких аспектів діяльності з попередження та протидії адміністративних правопорушенням, але й з оновленням та зміною адміністративно – деліктного законодавства в комплексі, де би в центрі уваги були потреби України, які би були наближені до європейських стандартів [3].

Вкрай необхідно розв'язувати й окрему проблему щодо оптимізації нормативного визначення та застосування адміністративних стягнень. Чільне місце має бути відведено необхідності уніфікації та звуження кола переліку адміністративних стягнень, що мають превентивні функції та використовуються як покарання при наявних адміністративних порушеннях. На сучасному етапі, коли запроваджені умови ринкової економіки, малозначимим є вид адміністративного стягнення – виправні роботи, тоді як перспективним стає інший захід, так звані громадські роботи. Він є більш адаптованим до реалій життя, бо виконання соціально – корисного виду робіт здійснюється у вільний від основної роботи чи навчання час, а публічність процесу – своєрідний виховний вплив на правопорушника та інших суб'єктів, зокрема навколишнього оточення. Звісно, враховуючи вищевказане, треба зауважити, що перспективний орієнтир у законодавстві про адміністративні правопорушення лежить у площині профілактики та попередження правопорушень. Для цього в Україні необхідно передбачити розробку та прийняття комплексних правових актів, які би займались регулюванням

відносин в даній сфері, а також підготовку спеціалізованих актів щодо попередження правопорушень в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України : підручник (2005) за ред. проф. Ю. П. Битяка. К. : Юрінком Інтер.
2. Черній, В. В. (2006). Поняття запобігання адміністративним правопорушенням/ В. В. Черній, В. М. Колмиков. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*, (2), 73–77
3. Міловідова, С.В. (2016). Попередження та протидія адміністративним правопорушенням в Україні (дис...кан.юр. наук). Київ.

DOI 10.36074/22.05.2020.v4.09

ЩОДО СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ)

Іваненко Олександра Михайлівна

здобувач вищої освіти юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

Науковий керівник:

Уралова Юлія Павлівна

ORCID ID: 0000-0003-1065-2099

канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільного права і процесу
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

За своєю природою договір довічного утримання (догляду) надає можливість матеріально забезпечити існування відчужувача і дозволяє набувачу набути у власність нерухоме або цінне рухоме майно, тому що оплатність в даному випадку має триваючий і алеаторний характер. Аналіз нотаріальної практики щодо посвідчення договору довічного утримання (догляду) надає підстави вважати за необхідність дослідити питання правового регулювання щодо сторін договору. Також більшість наукових праць щодо питань правового регулювання праввідносин довічного утримання (догляду) на сьогодні втратили свою актуальність. Так, недосконалість встановлених в законодавстві положень щодо поняття сторін договору довічного утримання (догляду) обумовлює при застосуванні на практиці певну правову невизначеність щодо елементів правового статусу осіб, що мають на меті укласти такий правочин.

Відповідно до ст. 744 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно [1].

Укладаючи такий договір обидві сторони бажають досягти бажаного: відчужувач – утримання та догляду, набувач – матеріальних благ, таких як квартира, будинок, інше нерухоме або рухоме майно, у якості плати за належний догляд. Але практика застосування договору довічного утримання (догляду) породжує низку питань щодо реалізації прав сторін договору. Одним із спірних моментів є визначення законодавцем суб'єктного складу договору довічного утримання (догляду).

Так, ч. 1 ст. 746 ЦК України встановлено, що відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути фізична особа незалежно від її віку та стану здоров'я. На противагу діючому ЦК України, Цивільний кодекс Української РСР [2, Ст. 425], визначав відчужувачем за договором довічного утримання лише особу непрацездатну за віком або станом здоров'я. Такими були особи, що досягли пенсійного віку (чоловіки від 60 років, жінки від 55 років) або інваліди I, II, III груп. Саме тому, такий договір не міг стати джерелом отримання доходу працездатними особами і, як наслідок, ухилення таких осіб від суспільно-корисної праці.

Відносно можливості укладення того ж договору від імені неповнолітніх дітей, то О.С. Іоффе висловлював думку, що це несумісно з самою природою цього правочину, призначеного для забезпечення довічного утримання, так як неповнолітні потребують утримання лише до досягнення ними трудового повноліття. І саме, тільки така непрацездатність, яка викликана станом здоров'я або похилим віком, надавала можливість особі бути відчужувачем у договорі довічного утримання. [3, С.254]

Така позиція є цілком слушною, особливо тоді, коли відчужувачами за договором довічного утримання розглядати дітей (малолітніх та неповнолітніх осіб). Наприклад, дитина, яка не досягла 14 років – власник певного майна, щодо якого може бути укладений договір довічного утримання, і законні представники - батьки (усиновителі), опікуни такої дитини, укладають договір довічного утримання (догляду). Так, для укладання такого договору законні представники, відповідно до ч. 4 ст. 177 Сімейного кодексу України (далі – СК України) [4], мають отримати відповідний дозвіл органів опіки та піклування, однак сама по собі така ситуація виглядає доволі неординарною, оскільки договір передбачає утримання (догляд) довічно, тоді як відчужувач набувши повної цивільної дієздатності позбавляється можливості вирішувати подальшу долю майна, яке є предметом договору, і взагалі, може і не потребувати утримання (догляду).

Якщо відчужувачем за даним договором може бути тільки фізична особа (незалежно від віку та стану здоров'я), то набувачем, згідно ч. 2 ст. 746 ЦК України, може бути повнолітня дієздатна фізична особа або юридична особа. Саме випадки, коли набувачем за договором довічного утримання (догляду) є юридична особа, потребують додаткового урегулювання, оскільки такий договір належить до фідучіарних договорів, тобто для його укладення між сторонами має виникнути особиста довіра. Можна зазначити, що довіра у відчужувача може виникнути завдяки безпосередньому знайомству, спілкуванню з людиною, яка буде ним опікуватись. На думку Ткаченко М.В., для відчужувача за договором довічного утримання (догляду) нерідко визначальним чинником є особистісні якості особи, яка здійснюватиме встановлений договором догляд. У зв'язку з цим постає питання, яким чином юридична особа вирішуватиме питання стосовно того яка особа та/або особи будуть безпосередньо доглядати відчужувача та чи має право відчужувач брати участь у вирішенні цього питання. [5, С. 110]

На випадок, коли фізична особа-набувач позбавлена можливості належного виконання обов'язків, визначених договором, з вагомих причин, ч. 1 ст. 752 ЦК України передбачає можливість передачі за згодою відчужувача згаданих обов'язків члену сім'ї набувача або іншій особі за взаємною згодою.

Водночас, згідно ст. 758 ЦК України права та обов'язки за договором довічного утримання (догляду) у разі припинення юридичної особи-набувача з визначенням правонаступників переходять до останніх. Якщо майно, що є предметом договору, у разі ліквідації юридичної особи-набувача переходить до її засновника (учасника), до нього переходять права та обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду).

Як вбачається із наведеного вище, для заміни набувача – фізичної особи за договором довічного утримання (догляду) потрібна згода відчужувача, тоді як законодавчо не визначена обов'язковість згоди відчужувача на заміну сторони у випадках ліквідації юридичної особи-набувача, що може негативно вплинути на інтереси відчужувача.

Підсумовуючи викладене, вважається за доцільне внести зміни у законодавчо закріплене визначення особи відчужувача за договором довічного утримання (догляду). Так, ч. 1 ст. 746 ЦК України пропонується викласти в наступній редакції: «Відчужувачем у договорі довічного утримання (догляду) може бути повнолітня фізична особа незалежно від стану її здоров'я».

Також аргументована доцільність при визначенні юридичної особи, як набувача за договором довічного утримання (догляду), закріпити необхідність узгодження особи, що здійснюватиме безпосередній догляд за відчужувачем. Тому пропонується в ч. 2 ст. 746 ЦК України внести зміни і викласти її в наступній редакції: «Фізична(і) особа(и), які від імені та в інтересах юридичної особи здійснюватимуть безпосередній догляд за відчужувачем повинні попередньо узгоджуватись із відчужувачем».

Список використаних джерел:

1. *Цивільний кодекс України* (Закон України) (2003). № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*, № 40-44.
2. Цопіна, Н. Л. (2018). *Договір довічного утримання (догляду) в цивільному праві України* : автореф. дис. канд. юрид. Наук. Київ. Вилучено з http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/7422/1/avtoreferat_tkachenko.pdf
3. Иоффе, О.С. (1967). *Советское гражданское право*. Москва.
4. *Сімейний кодекс України* (Закон України) (2002). № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*, № 21.
5. Ткаченко, М.В. (2018). *Договір довічного утримання (догляду) в цивільному праві України* : автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ. Вилучено з http://109.237.87.242/bitstream/123456789/7422/1/avtoreferat_tkachenko.pdf

СЕКЦІЯ XVII. ВІЙСЬКОВІ НАУКИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА СПОРТ

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ОФІЦЕРІВ

Бобильов Віктор Євгенович

канд. війск. наук, с.н.с,

провідний науковий співробітник Центру імітаційного моделювання
Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського, Україна

Мельник Ярослав Вячеславович

заступник начальника центру – начальник науково-дослідного
відділу Центру імітаційного моделювання

Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського, Україна

Загородніх Віталій Віталійович

старший науковий співробітник Центру імітаційного моделювання

Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського, Україна

В останні часи військові ігри та моделювання широко використовуються у Збройних Силах України при прийнятті відповідальних стратегічних та тактичних рішень під час проведення Операції Об'єднаних Сил для відбиття агресії з боку Російської Федерації.

Військові ігри та моделювання, особливо імітаційне, інтенсивно застосовуються в арміях всіх країн та військових блоків. В організації підготовки військ та підготовці військових фахівців застосування методів імітаційного моделювання є об'єктивною необхідністю. Потреба в широкому використанні моделювання стає все більш гострою в міру вдосконалення технологічної схеми підготовки військових фахівців, частин та підрозділів Збройних Сил України (ЗСУ) [1]. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність на сучасному рівні досліджувати проблеми, пов'язані з педагогічними можливостями моделювання, шляхом розгляду їх через специфіку застосування моделювання у військово-професійній діяльності та для формування військово-професійних компетенцій випускників військових закладів вищої освіти (ЗВО).

Специфіка використання моделювання військово-професійної діяльності у навчально-виховному процесі залежить від того, що [2]:

по-перше, сьогодні з погляду на політичні, моральні, етичні та інші міркування організувати реальний бій (операцію) лише з метою навчання недоцільно. Це зумовило виникнення таких форм військового навчання, як ділові та рольові ігри, основу яких склали прийоми, способи та методи, які характеризуються ознаками імітаційного моделювання. Навчальна цінність цих занять багато у чому залежить від того, що вони згладжують кути, які виникли між штучно

вичленовуваними складовими змісту військово-професійного навчання, що представлені багатьма предметами. Однією з тенденцій поширення навчальних занять, що спираються на можливості імітаційного моделювання у практиці військових ЗВО, є забезпечення поступового переходу, тих хто навчається, від діяльності з вивчення навчальних предметів до професійної діяльності, що здійснюється на тлі імітаційних моделей, що відображають реальну військову практику в її динаміці, конкретних видах професійної службово-бойової діяльності ЗСУ.

По-друге, об'єктом та предметом імітаційного моделювання виступають надзвичайно складні й динамічні процеси і явища: бій, операція та інші види службово-бойової, військово-професійної діяльності, службові та інші види взаємин між військовослужбовцями і ін.

Особливу складність представляє розробка імітаційних моделей, що відтворюють будь-якій вид військово-професійної діяльності, так як основу предметного змісту цієї діяльності становить велика кількість різноманітних військово-професійних завдань, врахувати та представити які на заняттях у формі імітаційних моделей не є можливим.

По-третє, у ході навчання з використанням моделювання у ЗВО беруть участь в основному військові фахівці. І викладачі і ті, хто навчаються - це військовослужбовці, що відрізняються певними морально-бойовими якостями, особливим складом психологічного розвитку, особливою військово-професійною спрямованістю.

По-четверте, моделювання військово-професійної діяльності відрізняється від будь-якого іншого виду моделювання педагогічною спрямованістю цілей та завдань. Воно здійснюється виключно в інтересах підвищення ефективності процесу військово-професійного навчання та поліпшення якості підготовки військовослужбовців до майбутньої діяльності на основі формування розвинених військово-професійних компетенцій.

По-п'яте, наявністю нетрадиційних засобів, прийомів та способів. Моделювання військово-професійної діяльності реалізує свої цілі та завдання за допомогою методів імітаційного моделювання, інших активних методів навчання. Успішне функціонування моделювання військово-професійної діяльності забезпечується систематичним та послідовним використанням цих методів.

Виділення та теоретичний аналіз ознак моделювання військово-професійної діяльності дозволили сформулювати наступне визначення [3]: під моделюванням військово-професійної діяльності слід розуміти такий спосіб організації та здійснення військово-професійного навчання у ЗВО, логіку якого становить природне переведення, того хто навчається, за допомогою системного та послідовного застосування активних методів навчання і імітаційного моделювання з одного провідного типу діяльності (навчального) до іншого (військово-професійного) типу діяльності з відповідною трансформацією предмета, мотивів, цілей, засобів та результатів діяльності і формуванням розвинених військово-професійних компетенцій.

Моделювання військово-професійної діяльності відображаючи процес перетворення цілей, мотивів та змісту навчально-пізнавальної діяльності військовослужбовців, як тих, хто навчається, у цілі, мотиви та зміст їх військово-професійної діяльності як офіцерів, виконує в освітньому процесі ЗВО ряд наступних функцій:

орієнтуюча - функція предметного орієнтування процесу навчання військового ЗВО на соціальне замовлення;

підготовки військового фахівця - вона здійснюється шляхом систематичного вдосконалення моделі підготовки офіцера (вдосконалення навчальної програми) професійною інформацією, що міститься в кваліфікаційній характеристиці випускника військового ЗВО або його моделі;

прогностична - функція забезпечення випереджаючої військово-професійної підготовки тих, хто навчається, до майбутньої діяльності (формування військово-професійних компетенцій), вона здійснюється за рахунок використання в освітньому процесі прогностичних за змістом імітаційних моделей;

цілісності - функція подолання розриву між теоретичною та практичною сторонами військово-професійної підготовки, вона забезпечується організацією професійної діяльності тих, хто навчається у ході навчальних занять;

актуалізації - функція, що забезпечує високий рівень проблемних питань, що розглядаються у процесі навчання, це досягається за рахунок різноманіття та складності практичних завдань і ситуацій, що складають основу побудови імітаційних моделей;

гуманізації - функція, що забезпечує високий рівень взаєморозуміння та педагогічного співробітництва, забезпечення оптимальної комунікації між учасниками освітнього процесу, це обумовлено активізацією процесу навчання.

Таким чином, запропоновані вище підходи до формування військово-професійних компетенцій офіцерів, на нашу думку, дозволять досягти бажаного результату та забезпечити якісну підготовку військовослужбовців до виконання ними бойових та інших завдань на професійному рівні, що задовольняє вимогам сучасності.

Список використаних джерел:

1. Баранівський, В.Ф. (2012). Професійна компетентність фахівців з виховної та соціально-психологічної роботи для Збройних Сил України. *Вісник Національного університету оборони України Збірник наук. праць*, Київ: НУОУ, (5 (30)).
2. Галімов, А.В. (2013). Компетентність сучасного офіцера як результат професійної освіти: проблема визначення. *Вісник Національного університету оборони України. Збірник наукових праць*, Київ: НУОУ, (2 (33)), 338.
3. Илиманов, А. Е. (2017). Содержание спецкурса «профессиональная компетентность будущего офицера». *Сборник материалов международной научно-практической конференции «Военная безопасность казахстана и аспекты ее обеспечения в современности» (к 25 - летию войск правопорядка)*, Военный институт национальной гвардии республики Казахстан, 387.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Євген Левін

старший викладач кафедри іноземних мов
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», Україна

Сергій Карлюк

старший викладач кафедри іноземних мов
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», Україна

Стаття має на меті висвітлення деяких аспектів перекладу специфічних військових текстів з англійської мови на українську, аналіз умінь та навичок, якими мають володіти перекладачі цих текстів, а також потенційних викликів, із якими перекладач ризикує зіткнутися в процесі такого перекладу.

Переклад тексту, пов'язаного з військовою тематикою, потребує не просто лінгвістичної компетентності, але й певних знань в окремих галузях військової справи. Професійна компетенція перекладача військових текстів має особливу вагу для підготовки студентів, які, з одного боку, спеціалізуються на військовій професії, з другого — прагнуть вивчити англійську мову на рівні, достатньому для самостійного сприйняття англійських текстів відповідної спеціалізації.

Військові тексти традиційно вважаються дуже специфічним матеріалом: вони пишуться і перекладаються професіоналами та призначаються знов-таки для вузьких спеціалістів. У наш час, урахувавши зростання політичної і воєнної напруги в нашому геополітичному регіоні, зокрема фактичний стан війни, в якому опинилася Україна, тема національної і воєнної безпеки стає пріоритетом і для влади, і для освітян — надто для тих вищих навчальних закладів, які готують військових спеціалістів і офіцерів. Це вимагає підняття рівня професійної та військової підготовки студентів на якісно новий щабель: адже випускники цих закладів у майбутньому служитимуть там, де ведуться воєнні дії, навчатимуть солдатів, матимуть контакти зі ЗМІ, в тому числі зарубіжними, а також зі своїми іноземними колегами, які використовують англійську мову як головну мову спілкування. Участь у міжнародних миротворчих силах за кордоном, спільні військові навчання та персональні контакти з іноземними колегами — усе це вимагає від наших військовослужбовців досить високого рівня володіння англійською мовою, зокрема у сфері військової тематики. Розмовна англійська зазнала поштовху до вироблення нової військової термінології, особливо у формі військового жаргону. Цей сленг просочується у ЗМІ та повсякденне спілкування, таким чином впливаючи на взаємовідносини між цивільними та військовими людьми. Одним із наслідків просочування військової термінології в публічний простір є неадекватне розуміння того чи іншого терміна і надуживання його з боку людей, які не є професіоналами у військовій справі.

Глобальна безпека вимагає дедалі тіснішої внутрішньоєвропейської та міжатлантичної кооперації усіх військових структур, що веде до зростання інтенсивності контактів і збільшення потреби в перекладі військової документації. Варто наголосити на необхідності точного розуміння технічних термінів військових підручників, технічної та штабної документації. Ось чому актуальною лишається потреба у кваліфікованих перекладачах, які спеціалізуються на

військових текстах; такі перекладачі не тільки мають лінгвістичну освіту, але й орієнтуються в найновіших досягненнях військової і технічної сфери, а також у питаннях глобальної безпеки.

Головною проблемою, з якою зазвичай стикаються під час перекладу з мови, яка має дуже розвинену термінологію, на мову, військова термінологія якої ще тільки формується, є дефіцит адекватної лексики і термінів. Саме така ситуація склалася для перекладачів з англійської на українську мову, військова термінологія якої тільки почала формуватися останні роки.

Слід пам'ятати, що військовий і військово-технічний переклад вимагає набагато більшої строгості й однозначності в засобах передачі термінів і змісту, ніж, скажімо, загальний переклад з іноземної мови. Тому переклад військових текстів має, з одного боку, незмінно орієнтуватися на джерело і його термінологію. Будь-які самовільні трактування чи зміни тексту тут неприпустимі: ціна помилки є надто високою.

З іншого ж боку, великим викликом для будь-якого перекладача є буквальна транслітерація, особливо якщо цей перекладач виступає «термінологічним першопрохідцем» і вперше перекладає новий іншомовний термін своєю рідною мовою. Тексти, насичені варваризмами, не сприйматимуться україномовним читачем, залишаться йому чужими. Нездатність перекладача декодувати контекст і, як результат, механічне використання ним примітивної транслітерації всіх термінів, замість творчого перекладу, може призвести до нерозуміння читачами тих чи інших змістових пластів тексту, внаслідок чого текст не досягне своєї мети.

Хибний, неточний, неякісний переклад у випадку військового тексту може мати трагічні наслідки. Тому питання підготовки кваліфікованого перекладача має надзвичайну вагу, і до нього слід ставитися з усією серйозністю, починаючи від формування навчальних програм у військових училищах і на факультетах навчальних закладів, де готують військових перекладачів.

Часто буває так, що за переклад військових текстів беруться люди, які до цього не мали жодного практичного досвіду військового перекладу і навіть не служили в армії, а є лише випускниками факультетів іноземних мов цивільних навчальних закладів.

Насправді ж перекладач, який працює у сфері передачі українською мовою текстів, пов'язаних із військовою тематикою, має не тільки бути компетентним у лінгвістиці, але й бути ознайомленим з останніми досягненнями у сфері військової зброї, зі штабною термінологією, з військовими чинами і званнями іноземних армій і навіть розуміти військовий сленг.

Мало того: кваліфікований військовий перекладач має добре орієнтуватися у темах політики, економіки, дипломатії, питаннях геостратегії та світової безпеки.

Отже, ключем до успіху у військовому перекладі є глибока, здобута на власному досвіді обізнаність перекладача з вузькоспеціалізованою військовою термінологією плюс широка загальна ерудиція. Це важливо зокрема й для перекладу нових термінів, які ще не увійшли до спеціальних словників: передача таких слів українською мовою вимагає великої обережності та мовної інтуїції.

Список використаних джерел:

1. Baumann, K. D. (2013). The interdisciplinary concept of translational intertextuality, illustrated on the basis of LSP text networks. *SYNAPS* 29, 7– 17.
2. Byrne, J. (2006). *Technical Translation*. Dordrecht: Springer.
3. Chambers, J. Wh. (1999). *The Oxford companion to American military history* (2nd ed.). USA: Oxford University Press.

4. Ivir, V. (1989). Internationalisms: Marked or unmarked. In O. M. Tomic (Ed.), *Markedness in synchrony and diachrony* (pp. 139–150). Berlin: De Gruyter Mouton.
5. Nida, E. (1964). *Towards a science of translating*. The Netherlands: E.J. Brill Leiden.
6. Nord, C. (1995). Text-functions in translation: Titles and headings as a case in point. *Target* 7(2), 261–284. USA: Westview Press.
7. Reiss, K. (1989). Text types, translation types and translation assessment. In A. Chesterman (Ed.), *Readings in translation theory* (pp. 105–109). Finland: Loimaan Kirjapaino Oy.
8. Rogers, M. (2015). *Specialized translation. Shedding the 'non-literary' tag*. India: Palgrave Macmillan.
9. Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility. A history of translation*. London/New York: Routledge.
9. Zupan, S., & Štefanič, M. (2014). Military jargon in the Slovenian translation of *Hostile Waters*. Retrieved 3 March, 2016 from <http://www.sdas.edus.si/Elope/PDF/ElopeVol11-1Zupan-Stefanic.pdf>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАУКИ:
ФАКТОРИ ВПЛИВУ ТА ВЗАЄМОДІЇ»**

22 травня 2020 року ♦ Суми, Україна

ТОМ 4

Українською, російською та англійською мовами

*Всі матеріали пройшли оглядове рецензування
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність несуть автори*

Підписано до друку 22.05.2020. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Agial. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 7,67.

*Тираж: 100 примірників.
Віддруковано з готового оригінал-макету.*

Контактна інформація організаційного комітету:
21037, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих, 40, офіс 103
Міжнародний центр наукових досліджень
Телефони: +38 098 1948380; +38 098 1956755
E-mail: info@ukrlogos.in.ua
www.ukrlogos.in.ua | www.ojs.ukrlogos.in.ua

Видавець друкованих матеріалів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М.
08700, Україна, м. Обухів, вул. Малишка, 5. E-mail: 5894939@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 3909 від 02.11.2010 р.